

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Łasin na lata 2016-2023

Wykonawca: Grant Thornton Frąckowiak
Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka
komandytowa
ul. Głowackiego 20
87-100 Toruń
T +48 56 657 55 91
F +48 56 475 45 47
www.GrantThornton.pl

Data: wrzesień 2019 r.

Spis treści

Wstęp	5
1. Powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.....	10
1.1. Powiązania Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami regionalnymi.....	11
1.2. Powiązania Gminnego Programu Rewitalizacji z dokumentami lokalnymi	13
2. Uproszczona diagnoza Miasta i Gminy Łasin	15
3. Obszar zdegradowany gminy.....	20
3.1. Obszar zdegradowany – miasto.....	20
3.2. Obszar zdegradowany – obszar wiejski.....	25
3.2.1. Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej sołectw zlokalizowanych w północnej i północno-zachodniej części Gminy.....	27
3.2.2. Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej sołectw zlokalizowanych w północno-wschodniej i środkowej części gminy	30
3.2.3. Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej sołectw zlokalizowanych w środkowo-wschodniej części Gminy	32
3.2.4. Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej sołectw zlokalizowanych w południowej części Gminy	34
3.2.5. Analiza sołectw, w których zidentyfikowano problemy społeczne pod kątem występowania w nich przestrzeni zdegradowanych lub niekorzystnych zjawisk w innych sferach	36
4. Obszar rewitalizacji gminy	41
4.1. Obszar rewitalizacji – miasto.....	42
4.2. Obszar rewitalizacji – obszar wiejski.....	43
5. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji.....	47
5.1 Podobszar 1: Obszar I – Centrum	47
5.2 Podobszar 2: Nogat	57
5.3 Podobszar 3: Nowe Jankowice.....	64
5.4 Podobszar 4: Zawda	71
5.5 Podobszar 5: Zawdzka Wola	78
6. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji.....	86
7. Cele rewitalizacji i kierunki działań	93

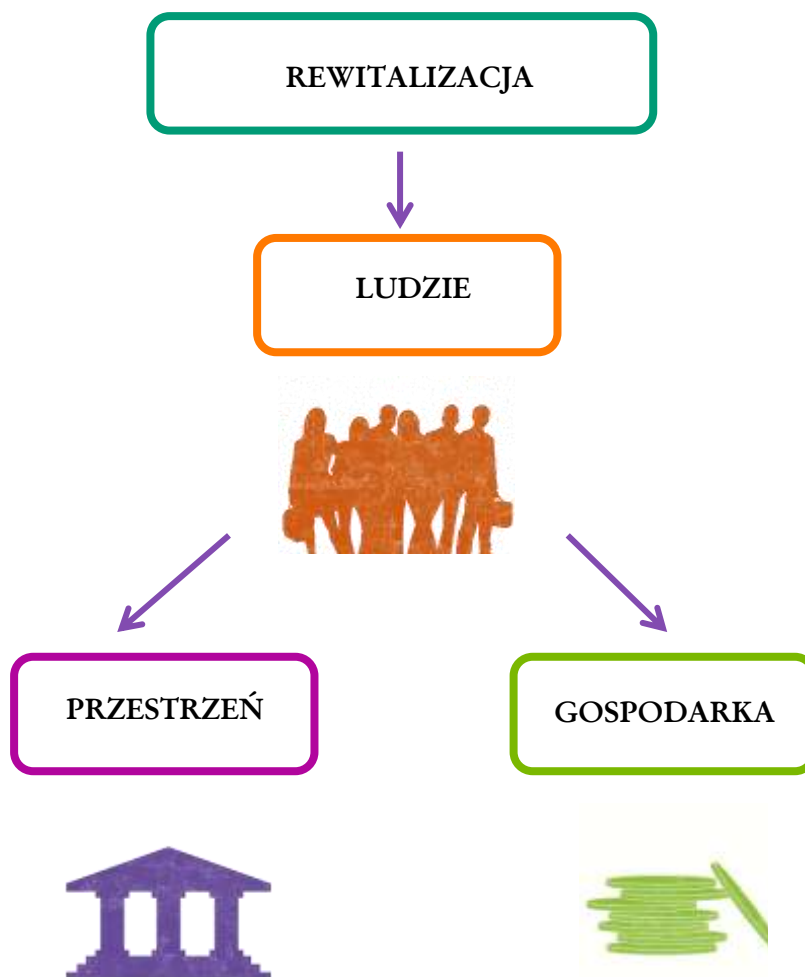
8. Lista przedsięwzięć rewitalizacyjnych	97
9. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji	122
9.1 Komplementarność głównych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	122
9.2 Komplementarność przestrzenna.....	125
9.3 Komplementarność problemowa	126
9.4 Komplementarność proceduralno-instytucjonalna.....	130
9.5 Komplementarność źródeł finansowania	130
9.6 Komplementarność międzyokresowa	130
10. Mechanizmy włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji	131
10.1. Interesariusze rewitalizacji.....	131
10.2 Partycypacja społeczna na etapie diagnozowania i programowania	132
10.3 Partycypacja społeczna na etapie wdrażania i monitorowania	141
10.4 Partycypacja społeczna na etapie aktualizacji Programu Rewitalizacji.....	142
11. Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych	144
12. System zarządzania realizacją programu rewitalizacji	153
12.1 Podmioty uczestniczące w realizacji programu rewitalizacji i ich zadania	153
12.2 Sposób koordynacji działań podmiotów uczestniczących w programie rewitalizacji.....	154
12.3 System informacji i promocji	155
12.4 Ramowy harmonogram realizacji programu.....	156
13. System monitoringu, oceny skuteczności działań i system wprowadzania zmian	157
13.1 System monitoringu i oceny skuteczności działań	157
13.2 System wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu	158
14. Wykaz niezbędnych zmian, ocen i opinii	159
Załączniki	163

Wstęp

Rewitalizacja, czyli proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony jest na podstawie **programu rewitalizacji**. Jest to wieloletni program działań w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i infrastrukturalnej, którego celem jest wyprowadzenie obszaru ze stanu kryzysowego. Program jest podstawą do ubiegania się o środki na rewitalizację, m. in. z **funduszy unijnych**. Taką funkcję spełnia **Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Łasin**.

Ramy prawne dla przeprowadzenia rewitalizacji wyznaczają „Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020” oraz „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” zatwierdzone przez Ministra Rozwoju.

Schemat 1. Proces rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

W perspektywie finansowej 2014-2020 rewitalizacja **dotyczy** zarówno **miast**, jak i **terenów wiejskich**. Głównym jej celem powinno być trwałe podniesienie **jakości życia** na obszarze zdegradowanym. Kierunki działań rewitalizacyjnych wyznacza Krajowa Polityka Miejska 2023, która wskazuje, że w obecnym okresie programowania 2014-2020 rewitalizacja nie może być postrzegana, tak jak do tej pory, jedynie jako remont, modernizacja czy odbudowa. Powinna ona **łączyć działania** w sposób kompleksowy tak, aby nie pomijać aspektu społecznego oraz gospodarczego, przestrzenno-funkcjonalnego, technicznego lub środowiskowego związanego zarówno z danym obszarem, jak i z jego otoczeniem.

Istotne jest, aby **projekty społeczne stanowiły punkt wyjścia i były nieodłącznym elementem procesów rewitalizacyjnych**. W obecnej perspektywie finansowej nie dopuszcza się realizacji tylko i wyłącznie wybiórczych inwestycji, nastawionych jedynie na szybki efekt poprawy estetyki przestrzeni, skupionych tylko na działaniach remontowych czy modernizacyjnych, które nie skutkują zmianami strukturalnymi na obszarze rewitalizacji. Projekty te będą mogły zostać zrealizowane w ramach szerszej koncepcji, uzupełniając do działań społecznych tzw. „miękkich”. Istotnym elementem procesu rewitalizacji jest **partycypacja społeczna** obejmująca przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, poprzez których rozumie się mieszkańców gminy, przedsiębiorców, organizacje pozarządowe i jednostki samorządu terytorialnego.

Prowadzenie procesu rewitalizacji wiąże się z koniecznością wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji. Sposób wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji w Mieście i Gminie Łasin przedstawiają poniższe schematy. ~~Wskazany obszar został wyznaczony Uchwałą Nr XX/138/2016 Rady Miejskiej Łasin dnia 29 czerwca 2016 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Niniejsza uchwała jako akt prawa miejscowego została opublikowana w dniu 8 lipca 2016 r. w Dzienniku Urzędowym Województwa Kujawsko-Pomorskiego.~~

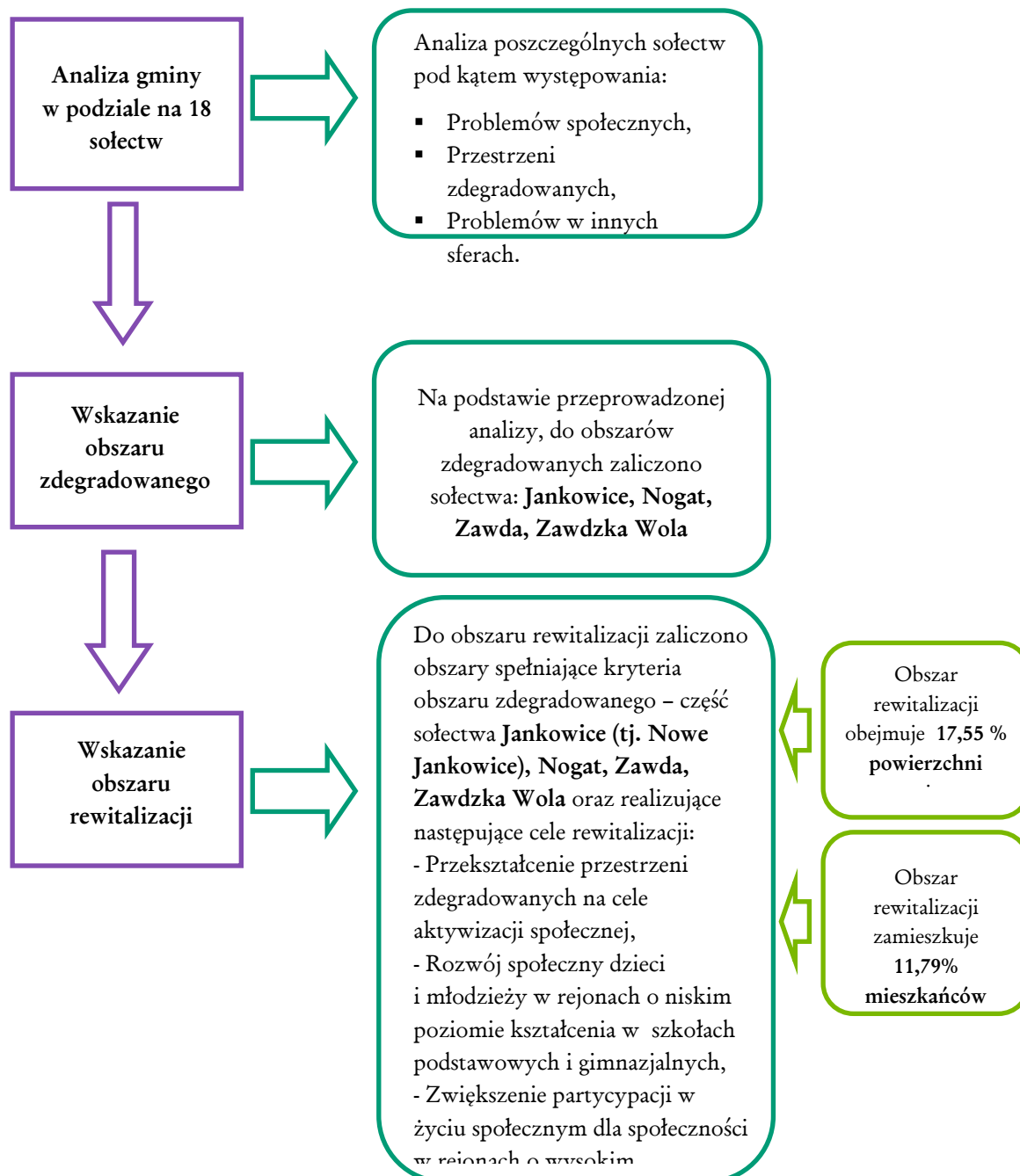
Obszarem zdegradowanym jest obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym i kulturalnym. Ponadto występuje na nim co najmniej jedno z negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

Obszar rewitalizacji wyznacza się jako całość lub część obszaru zdegradowanego i opracowuje dla niego **gminny** program rewitalizacji. Gmina Łasin planuje prowadzenie działań rewitalizacyjnych i chce pozyskać na ten cel środki unijne. W związku z tym konieczne było opracowanie **lokalnego** programu rewitalizacji, zawierającego w szczególności: szczegółową diagnozę obszaru zdegradowanego, cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk, opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz szacunkowe ramy finansowe programu rewitalizacji.

Procesy rewitalizacyjne w Gminie Łasin będą prowadzone zarówno na obszarach miejskich,

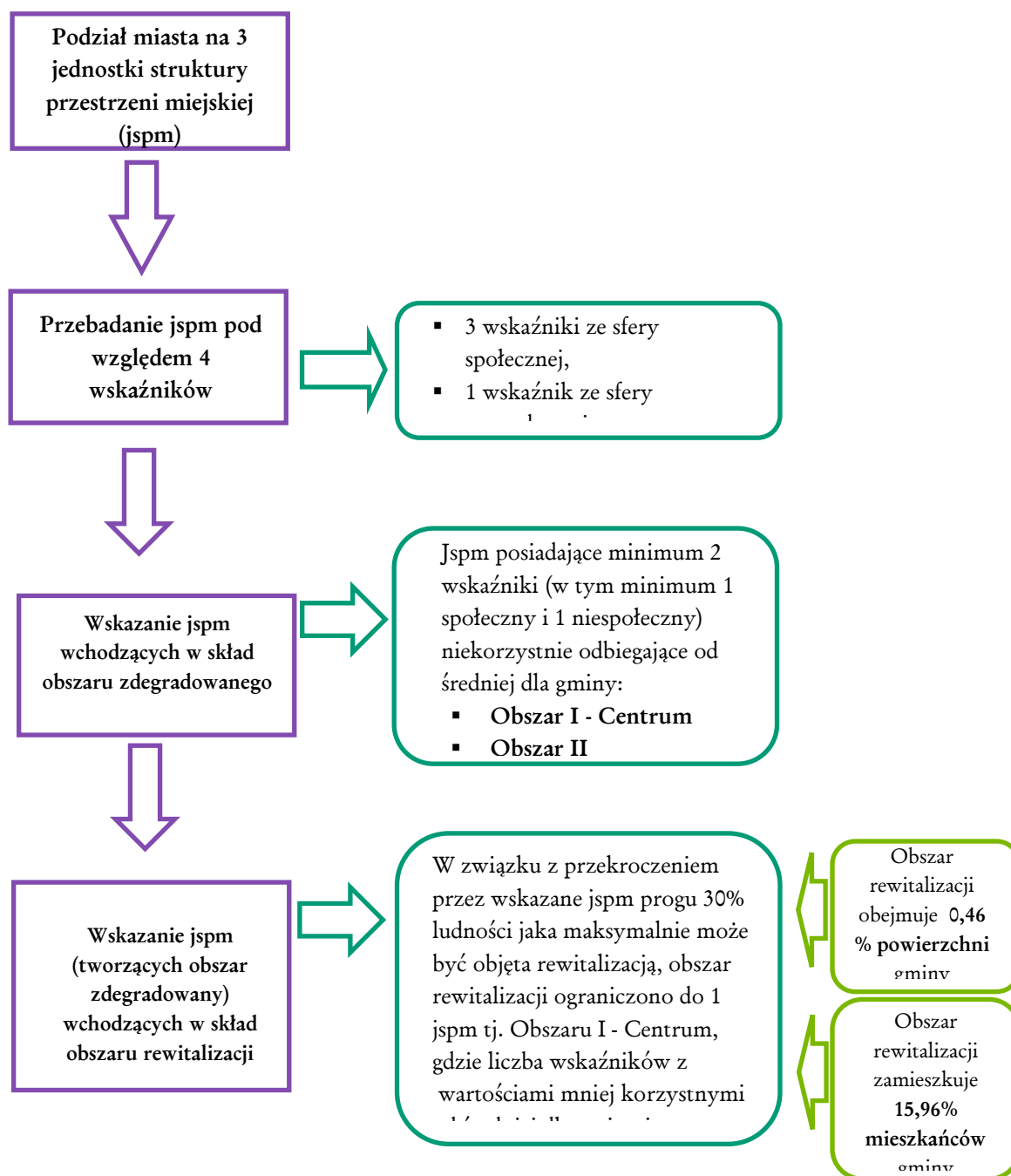
jak i wiejskich. Należy przy tym pamiętać, że zarówno występowanie stanów kryzysowych, jak również dostępność danych w tym zakresie jest silnie zróżnicowana przestrzennie. Z tego względu zjawiska, które uważane są za istotny problem w rozwoju miasta, mogą w ogóle nie występować lub występować w znacznie mniejszym natężeniu na obszarach wiejskich, gdzie nie stanowią problemu i nie wymagają interwencji. Ze względu na tak dużą odmienność i specyfikę poszczególnych terenów, delimitacji dokonano odrębnie dla części miejskiej gminy i miejscowości wiejskich.

Schemat 2. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na obszarze wiejskim

Źródło: Opracowanie własne

Schemat 3. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na obszarze Miasta Łasin

Źródło: Opracowanie własne

Dla potrzeb niniejszego dokumentu przeprowadzono dokładną analizę sytuacji społeczno-gospodarczej, która pozwoliła na zdiagnozowanie problemów i potencjałów występujących na poszczególnych obszarach. Pozwoliło to na określenie kierunków rozwoju na najbliższe lata i zaplanowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które pozwolą na osiągnięcie postawionych celów.

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Łasin na lata 2016-2023 charakteryzuje się następującymi cechami:

- Kompleksowością – gdyż ujmuje działania w sposób kompleksowy, tj. planuje realizację przedsięwzięć współfinansowanych z różnych środków (Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz środków własnych gminy i środków własnych innych wnioskodawców (parafia, ngo)), tym samym nie pomija aspektu społecznego oraz gospodarczego przestrzenno-funkcjonalnego, technicznego lub środowiskowego. Program składa się z różnorodnych działań, które zapewniają, że zostanie osiągnięta kompleksowość interwencji.
- Koncentracją – ponieważ program koncentruje swoją interwencję na tych obszarach Gminy, które są dotknięte koncentracją problemów oraz negatywnych zjawisk, ogranicza się do zaledwie 18,01% powierzchni.
- Komplementarnością projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych - pomiędzy zaplanowanymi projektami i przedsięwzięciami zachodzi efekt synergii w następujących wymiarach:
 - Przestrzennym,
 - Problemowym,
 - Proceduralno-instytucjonalnym,
 - Źródeł finansowania.
- Realizacją zasady partnerstwa i partycypacji – program został wypracowany we współpracy z lokalną społecznością. Konsultacje społeczne nie tylko towarzyszyły procesowi wyznaczenia obszaru rewitalizacji i przygotowaniu programu, ale też były jednym z elementów współtworzących program. Prace nad programem były prowadzone w ścisłej współpracy z interesariuszami rewitalizacji tj. lokalną społecznością, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.

1. Powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Łasin na lata 2016-2023 został opracowany zgodnie z zapisami „Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020” oraz „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”. Ponadto wykazuje on powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na poziomie regionalnym i lokalnym, które zostały wskazane na poniższym schemacie.

Schemat 4. Powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Poziom regionalny	Poziom lokalny
Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Łasin
Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Łasin na lata 2014-2020
Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Łasin na lata 2014-2020
Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020	Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2016-2023 dla obszaru Lokalnej Grupy Działania „Vistula-Terra Culmensis – Rozwój przez Tradycję”
Założenia polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020	

Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno- Gospodarczego Powiatu Grudziądzkiego
Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014- 2020

Źródło: Opracowanie własne

1.1. Powiązania **Lokalnego** Programu Rewitalizacji z dokumentami regionalnymi

Nazwa dokumentu	Opis powiązań
Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+	Zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego aktywizacja społeczno-gospodarcza na poziomie lokalnym jest jednym z najważniejszych założeń polityki rozwoju województwa. Świadczą o tym następujące priorytety, z którymi zgodność wykazuje program rewitalizacji: nowoczesne społeczeństwo, modernizacja przestrzeni wsi i miast, konkurencyjna gospodarka oraz kierunki działań: rozbudzanie aktywności obywatelskiej i społecznej, chęci do współpracy, prowadzenia działań edukacyjnych, zachęcania do szerokiego otwarcia na świat oraz dążeń do znacznego przyspieszenia rozwoju obszarów wiejskich i miast. Priorytet modernizacja przestrzeni miast i wsi zakłada dążenie do znacznego przyspieszenia rozwoju obszarów wiejskich oraz aktywizacji społeczno-gospodarczej miast przy uwzględnieniu ich pozycji w sieci osadniczej i dostosowaniu potencjału do oczekiwań stawianych przed nimi w zakresie stymulowania rozwoju regionu, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i ładu przestrzennego. Niniejszy Program swoją tematyką i założonymi celami wpisuje się w zidentyfikowane w Strategii kierunki rozwoju.
Założenia polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020	W dokumencie określono cztery poziomy planowania i wdrażania polityki terytorialnej: ▪ Poziom wojewódzki – obejmuje miasta Toruń i Bydgoszcz oraz ich obszar funkcjonalny, ▪ Poziom regionalny i subregionalny - obejmuje miasta Włocławek, Grudziądz i Inowrocław wraz z ich obszarami funkcjonalnymi,

Nazwa dokumentu	Opis powiązań
	▪ Poziom ponadlokalny (powiatowy) – obejmuje miasta powiatowe i ich obszary funkcjonalne (ORSG), ▪ Poziom lokalny – rozwój w ramach idei rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność lokalną (RLKS). Poziom ten obejmuje gminy wiejskie oraz miasta nie będące stolicami powiatów (lokalne centra rozwoju). Miasto i Gmina Łasin objęte jest poziomem ponadlokalnym i lokalnym polityki terytorialnej. W Założeniach polityki terytorialnej przyjęto, że w zakresie regionalnej polityki rozwoju obszarów wiejskich konieczna jest ich aktywizacja społeczno-gospodarcza poprzez stymulowanie rozwoju społecznego oraz rozwoju przedsiębiorczości lokalnej. Lokalny Program Rewitalizacji wpisuje się we wskazane założenia.
Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	Zgodnie z zapisami RPO, rewitalizacja społeczno-gospodarcza, a także fizyczna obszarów o dużej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych jest jednym z podstawowych działań mających przyczynić się do minimalizacji występujących na danych obszarach problemów. Lokalny Program Rewitalizacji w części dotyczącej obszarów wiejskich jest zgodny z Priorytetem Inwestycyjnym 9d „Inwestycje dokonywane w kontekście strategii na rzecz rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”, którego celem jest ożywienie społeczne i gospodarcze na obszarach objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju. W ramach tego priorytetu realizowana będzie odnowa społeczno-gospodarcza polegająca na rewitalizacji miejscowości wiejskich, co powinno przyczynić się do uruchomienia uspionych potencjałów społecznych, które przyczynią się do aktywizacji społecznej i zawodowej społeczności lokalnych. Ponadto niniejszy Program jest zgodny z Priorytetem Inwestycyjnym 9vi „Strategie rozwoju lokalnego kierowane przez społeczność”, którego celem jest wzrost aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju. W części dotyczącej Miasta Łasin program jest zgodny z Priorytetem Inwestycyjnym 9b „Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich”, którego realizacja ma przyczynić się do wzrostu ożywienia społecznego i gospodarczego na obszarach miejskich i obszarach powiązanych z nimi funkcjonalnie. Program jest również spójny z Priorytetem Inwestycyjnym 9i „Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie” oraz 9iv „Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym”. Celem tych priorytetów jest aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poprzez poprawę i wzmocnienie ich zdolności do zatrudnienia oraz zwiększenie dostępności usług społecznych (środowiskowych, opiekuńczych oraz usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej), a także usług zdrowotnych.
Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	Przedsięwzięcia rewitalizacyjne na obszarach wiejskich będą wspierane przede wszystkim w ramach: ▪ Działania 7.1 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność (działania infrastrukturalne), ▪ Działania 11.1 Włączenie społeczne na obszarach objętych Lokalną Strategią Rozwoju (działania społeczne). Z kolei projekty realizowane na terenie miasta uzyskają pomoc głównie

Nazwa dokumentu	Opis powiązań
	w ramach: ▪ Działania 9.2 Włączenie społeczne (działania społeczne), ▪ Działania 9.3 Rozwój usług zdrowotnych i społecznych (działania społeczne), ▪ Działania 6.2 Rewitalizacja obszarów miejskich i ich obszarów funkcjonalnych (działania infrastrukturalne). W ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji zaplanowane są przedsięwzięcia wpisujące się w powyższe działania.
Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020	Misją wskazaną w Strategii Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego jest tworzenie warunków dla rozwoju aktywności i samodzielności mieszkańców w życiu społecznym. Lokalny Program Rewitalizacji wykazuje zgodność z następującymi celami strategicznymi dokumentu: ▪ Wzrost poziomu samodzielności życiowej mieszkańców regionu, ▪ Wzrost poziomu życia mieszkańców regionu poprzez zwiększenie dostępności do różnego rodzaju usług społecznych, ▪ Wzrost poziomu aktywności w życiu społecznym.
Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Grudziądzkiego	W Strategii ORSG Powiatu Grudziądzkiego zdefiniowano 5 celów strategicznych: I. Wysoka atrakcyjność inwestycyjna. II. Wysoka jakość kształcenia dostosowana do potrzeb rynku pracy. III. Wysoka aktywność społeczna i zawodowa mieszkańców. IV. Rozwinięta infrastruktura techniczna i drogowa. V. Wysoka atrakcyjność turystyczna obszaru. Działania rewitalizacyjne zaplanowane w Programie wpisują się w cele strategiczne nr II, III, IV i V.
Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020	Zasady regionalne definiują pojęcia związane z rewitalizacją oraz określają sposób tworzenia programu rewitalizacji, w tym zwłaszcza zasady jego opracowywania w nowej perspektywie finansowej: kompleksowości, komplementarności, koncentracji, partnerstwa i partycypacji. Wskazują również: sposób wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, obligatoryjne elementy programu rewitalizacji oraz oczekiwane efekty procesów rewitalizacji, prowadzonych w województwie kujawsko-pomorskim. Lokalny Program Rewitalizacji został opracowany w oparciu o Zasady regionalne i wykazuje zgodność z regułami opracowania programów rewitalizacji zawartymi w dokumencie.

Źródło: Opracowanie własne

1.2. Powiązania Gminnego Programu Rewitalizacji z dokumentami lokalnymi

Nazwa dokumentu	Opis powiązań
Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego określa politykę przestrzenną gminy, w tym lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego, stanowi podstawowe narzędzie umożliwiające spełnianie zadań własnych gminy w zakresie ładu

Gminy Łasin	przestrzennego, komunikacji i infrastruktury technicznej. W Studium przyjęto następujące cele polityki przestrzennej: ▪ Sprawna infrastruktura techniczna stymulująca rozwój, ▪ Małe i średnie przedsiębiorstwa szansą rozwoju gminy, ▪ Aktywni i kreatywni mieszkańcy gminy, ▪ Silne rolnictwo, ▪ Bezpieczeństwo publiczne. Lokalny Program Rewitalizacji został opracowany w oparciu o zapisy Studium i nie narusza jego postanowień.
Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Łasin na lata 2014-2020	Lokalny Program Rewitalizacji jest z spójny z poniższymi celami strategicznymi Strategii: ▪ Aktywizacja mieszkańców oraz poprawa jakości życia i wypoczynku, ▪ Tworzenie warunków do rozwoju rolnictwa i turystyki opartych na innowacji i zrównoważonym rozwoju, ▪ Poprawa infrastruktury technicznej oraz dbałość o środowisko. Program wpisuje się w planowane do realizacji kierunki działań zawarte w Strategii.
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Łasin na lata 2014-2020	Lokalny Program Rewitalizacji wpisuje się w cele strategiczne wskazane w Strategii: ▪ Łagodzenie skutków bezrobocia na terenie Miasta i Gminy Łasin, ▪ Zapobieganie wykluczeniu społecznemu rodzin z terenu Miasta i Gminy Łasin, ▪ Zahamowanie zjawiska uzależnienia od alkoholu i narkotyków oraz łagodzenie jego skutków, ▪ Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie i łagodzenie jego skutków, ▪ Poprawa warunków społecznego funkcjonowania osób starszych, chorych i niepełnosprawnych w społeczności lokalnej.
Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2016-2023 dla obszaru Lokalnej Grupy Działania „Vistula-Terra Culmensis – Rozwój przez Tradycję”	Miasto i Gmina Łasin jest jedną z dziesięciu gmin wchodzących w skład Lokalnej Grupy Działania „Vistula-Terra Culmensis – Rozwój przez Tradycję”. Lokalny Program Rewitalizacji stanowi uszczegółowienie kwestii dotyczących rewitalizacji poruszanych w LSR i wpisuje się w następujące cele ogólne i szczegółowe LSR: ▪ Cel ogólny 2. Poprawa atrakcyjności obszaru LSR do 2022 r.: a) Poprawa standardu infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej i drogowej oraz rewitalizacja i poprawa estetyki przestrzeni publicznej na obszarze LSR do 2022 roku, ▪ Cel ogólny 3. Wzmocnienie kapitału społecznego, wzrost aktywizacji społeczno-zawodowej, włączenie społeczne, animacja i aktywizacja mieszkańców obszaru LSR oraz promocja obszaru do 2022: a) Aktywizacja społeczno-zawodowa i włączenie społeczne mieszkańców obszaru LSR do 2022 roku.

Źródło: Opracowanie własne

2. Uproszczona diagnoza Miasta i Gminy Łasin¹

Miasto i Gmina Łasin leży w północno-wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego na obrzeżu pradoliny rzeki Osy. Jest jedną z 6 gmin wchodzących w skład powiatu grudziądzkiego. Na obszar Gminy o powierzchni około 136,58 km² składa się położone nad

Mapa 1. Położenie Miasta i Gminy Łasin na tle powiatu grudziądzkiego

Jeziorem Łasińskim (Zamkowym) i Jeziorem Małym Miasto Łasin zajmujące powierzchnię 4,79 km² oraz 18 sołectw (o łącznej powierzchni 131,79 km²). Położone centralnie Miasto Łasin stanowi nie tylko siedzibę władz Gminy, ale jest również głównym ośrodkiem obsługi mieszkańców.

Sfera społeczna

W 2015 r. Gminę Łasin zamieszkiwało 8 275 osób, a średnia gęstość zaludnienia obszaru wynosiła 61 os./km² (była wyższa niż w powiecie grudziądzkim – 55 os./km²), ale niższa niż w województwie –

116 os./km²). Zdecydowana większość mieszkańców zamieszkuje obszar wiejski Gminy – 59,40%

Źródło: Opracowanie własne

(4 915 osób). **Na przestrzeni ostatnich 10 lat liczba mieszkańców spadła** – z 8 852 osób

w 2005 r. do 8 275 osób w 2015 r. (spadek o 577 osób – 6,52%). W badanym okresie **przyrost naturalny zawsze był dodatni**, podobnie jak w powiecie grudziądzkim. Z kolei **saldo migracji** (różnica między liczbą osób zameldowanych a wymeldowywanych) w latach 2005-2015 **było zawsze ujemne**, podobnie jak w powiecie grudziądzkim. Zmiana liczby ludności w 2015 r. w stosunku do roku poprzedniego na 1000 mieszkańców wyniosła -6,6 osób, podczas gdy w powiecie chełmińskim wyniosła 3,5 osoby, a w województwie -1,8 osób.

Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na obszarze Gminy wynosi 13,15%, podczas gdy w całym powiecie grudziądzkim osoby starsze stanowią 15,80% społeczeństwa, a województwie 19,10%. **Trendy demograficzne panujące w Gminie są korzystne**. Gmina Łasin wyróżnia się na tle województwa i powiatu wyższym odsetkiem osób w wieku produkcyjnym, które stanowią 67,32% mieszkańców (w powiecie grudziądzkim – 63,30%, w woj. – 62,70%). Wskaźnik obciążenia demograficznego wyrażony liczbą osób w wieku nieprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym jest bardzo korzystny, gdyż wynosi 49 osób (w powiecie grudziądzkim – 58 osób, w woj. – 59 osób). Pomimo obecnie korzystnych zjawisk demograficznych, **spadająca liczba urodzeń i wydłużanie się przeciętnego trwania życia** będzie powodować, że liczba osób starszych będzie rosła, a w związku z tym zapotrzebowanie na usługi socjalne, opiekuńcze i inne dedykowane seniorom będzie wzrastać.

Na koniec 2015 r. w Gminie zarejestrowanych było **520 bezrobotnych**. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na obszarze Gminy wynosi 9,33% i jest niższy

¹ Opracowano na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Łasinie, Powiatowego Urzędu Pracy w Grudziądzu, Policji, Głównego Urzędu Statystycznego.

niż w powiecie grudziądzkim (9,40%) ale **wyższy niż w woj. (8,20%)**. Poziom bezrobocie w gminie jest więc wyższy niż w województwie.

Również **natężenie korzystania z pomocy społecznej jest większe niż w woj.** W 2015 roku na terenie Gminy z pomocy społecznej korzystało 310 rodzin i 1070 osób w tych rodzinach. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem wynosi 12,93%, czyli mniej niż w powiecie grudziądzkim (16,60%), ale więcej niż w woj. (9,70%). Najczęstszymi przyczynami udzielania pomocy przez MGOPS w Łasinie są ubóstwo i bezrobocie oraz długotrwała lub ciężka choroba, a także niepełnosprawność. Na terenie Gminy brak placówek zajmujących się dzienną lub całodobową opieką, nie ma również organizacji zajmujących się organizowaniem czasu wolnego seniorów.

Zapewnieniem bezpieczeństwa i porządku na terenie Gminy zajmuje się Posterunek Policji w Łasinie. W 2015 r. Policja odnotowała 344 interwencje z powodu zakłócania miru domowego lub porządku publicznego. Stosunek tych interwencji względem ogółu gospodarstw domowych na terenie Gminy wyniósł więc **4,16%**. W tym czasie odnotowano również 30 przestępstw kryminalnych – wskaźnik liczby przestępstw kryminalnych na 1000 mieszkańców wyniósł 3,63 i był niższy niż w powiecie grudziądzkim (4,52). Pomimo licznych i dobrze wyposażonych jednostek OSP brak jest odpowiedniego nadzoru policyjnego i całodobowej dostępności funkcjonariuszy posterunku policji. Brak jest również monitoringu w mieście Łasin.

Poziom objęcia edukacją przedszkolną dzieci 3-5 letnich wynosił w Gminie 63,98% w 2015 r. Tym samym był niższy niż w woj. (77,60%), ale wyższy niż średnio w powiecie grudziądzkim (56,40%).

Skuteczność kształcenia na poziomie podstawowym mierzona wynikami sprawdzianu szóstoklasistów i egzaminu gimnazjalnego jest niższa niż w województwie kujawsko-pomorskim. W badanym okresie **wyniki osiągnięte w Gminie Łasin były niższe niż wyniki w województwie**. Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów (z I i II części) w Gminie z ostatnich 3 lat (2013-2015) wynosił **59%** i tym samym był niższy od przeciętnego wyniku w woj. wynoszącego 63%. Również jakość kształcenia na poziomie gimnazjalnym mierzona przeciętnym wynikiem z lat 2013-2015 była **z większości przedmiotów niższa niż w woj.**

Opiekę zdrowotną w gminie zapewnia Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej im. Macieja z Miechowa. W skład SP ZOZ wchodzi szpital, zakład opiekuńczo-leczniczy, przychodnia. Liczba porad udzielonych w ramach podstawowej opieki zdrowotnej w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2015 r. wyniosła 4, a w powiecie grudziądzkim 3. Stan budynków SP ZOZ jest nienajlepszy – wymagają one termomodernizacji, a zieleni przyszpitalna wymaga zagospodarowania. Również w zakresie wyposażenia stan SP ZOZ jest niezadowolający - istnieją braki w wyposażeniu, a niektóre z sal należy zmodernizować.

Działalność w zakresie kultury na terenie Gminy prowadzi Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Łasinie oraz Publiczna Biblioteka. Na obszarze Gminy Łasin działa wiele organizacji pozarządowych i innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego, z którymi współpracują lokalne władze w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, szerzenia kultury i sportu. Problemem jest jednak **niska aktywność mieszkańców** i brak zainteresowania sprawami publicznymi.

Sfera gospodarcza

Według danych za 2015 r. w Gminie działały ogółem 552 firmy, a 311 osób fizycznych prowadziło działalność gospodarczą. **Na terenie Gminy brak dużych zakładów pracy.** Przeważająca większość firm (520) to mikroprzedsiębiorstwa. **Poziom przedsiębiorczości** mierzony wskaźnikiem liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2015 r. wynosił 5,58 i był **niższy niż w powiecie grudziądzkim (8,85) i woj. (10,80).** Dynamika liczby podmiotów gospodarczych w Gminie w okresie minionych 10 lat ujawnia progres – liczba firm wzrosła o 25% (z 442 firm w 2005 r. do 552 firm w 2015 r.). Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON na 1000 mieszkańców (68 podmiotów) również była w 2015 r. niższa niż w powiecie grudziądzkim (72) i w woj. (93).

Sfera środowiskowa

Brak uciążliwych zakładów przemysłowych oraz walory przyrodnicze i krajobrazowe (urozmaiconą rzeźbą terenu, obecność terenów leśnych i jezior) powodują, że Gmina posiada niewykorzystany potencjał do rozwoju turystyki i rekreacji. Zachodnia część Gminy leży w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Osy i Gardęgi ustanowionego w celu ochrony naturalnego koryta rzeki Osy oraz ukształtowania sąsiadujących z nią terenów. Na obszarze Gminy znajduje się również Rezerwat Przyrody Dolina Osy oraz specjalny obszar ochrony Natura 2000 Dolina Osy. W Gminie występuje też 8 użytków ekologicznych o łącznej powierzchni 6,82 ha, 18 pomników przyrody i 8 parków wiejskich (większość pomników przyrody znajduje się właśnie w parkach).

Aktualny stan jakości środowiska nie stwarza zagrożenia dla życia i zdrowia ludzi. Jednak pewnymi **zagrożeniami w tej sferze są następujące czynniki:**

- Hałas komunikacyjny,
- Pozaklasowy charakter wód powierzchniowych, którego główną przyczyną jest rolniczy charakter Gminy,
- Niski odsetek ścieków oczyszczonych wpływa negatywnie na środowisko wodne,
- Silna eutrofizacja jezior (szczególnie Jeziora Zamkowego i Jeziora Małego),
- Emisja zanieczyszczeń ze spalania głównie węgla kamiennego w gospodarstwach domowych, emisja z energetycznego spalania paliw jest ograniczona przede wszystkim do sezonu grzewczego, stąd jakość powietrza w sezonie zimowym jest znacznie gorsza niż w sezonie letnim,
- Emisja zanieczyszczeń komunikacyjnych (głównymi emitarami są droga krajowa nr 16, droga wojewódzka Radzyń Chełmiński-Łasin i droga wojewódzka Łasin-Nowe Miasto Lubawskie).

Innym zagadnieniem problematycznym związanym z ochroną środowiska jest **obecność na terenie Gminy wyrobów zawierających azbest.** Według „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta i Gminy Łasin na lata 2013-2032” w Gminie znajduje się około 2 391,88 Mg wyrobów zawierających azbest (to głównie faliste i płaskie płyty azbestowo-cementowe, służące jako pokrycie dachowe w budynkach mieszkalnych oraz budynkach zabudowy gospodarczej).

Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

Infrastrukturę drogową w Gminie tworzy ok. 187,64 km dróg: drogi gminne – 85,71 km, drogi powiatowe – 74,93 km, droga wojewódzka nr 538 – 11 km, droga krajowa nr 16 – 16 km. Większość dróg gminnych posiada nawierzchnię gruntową naturalną, żuźlową i tłuczniową. Stan nawierzchni wielu istniejących odcinków jest niezadowalający i wymaga modernizacji. Według danych z 2015 r. łączna długość ścieżek rowerowych w Gminie Łasin wynosiła zaledwie 3,5 km. Obsługę komunikacyjną w Gminie zapewniają prywatni przewoźnicy i PKS Grudziądz.

Mieszkańcy mają zapewniony dostęp do usług telekomunikacyjnych (sieć napowietrzna, ziemna i komórkowa). Gmina jest w większości zводociągowana – 88% mieszkańców korzysta z sieci (w powiecie grudziądzkim – 92,7%, w woj. – 95,2%). Przy czym prawie wszyscy mieszkańcy miasta korzystają z wodociągu (99,9%), zaś na obszarach wiejskich tylko 79,5% ludności. **Słabiej rozwinięta jest sieć kanalizacyjna**, korzysta z niej jedynie 47,5% ogółu ludności (w powiecie grudziądzkim – 38,6%, w woj. – 69,6%). Sytuacja w mieście jest znacznie lepsza – tutaj dostęp do kanalizacji ma 94,8% mieszkańców, podczas, gdy na wsi zaledwie 13,8% (część miejscowości posiada lokalne sieci niepowiązane z system kanalizacyjnym miasta). Przez obszar Gminy Łasin przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia DN 80 relacji Kłódka – Łasin. Gaz do poszczególnych odbiorców rozprowadzany jest za pośrednictwem sieci średniego i niskiego ciśnienia. Na terenie Gminy zlokalizowane są stacje redukcyjne I i II stopnia. Z sieci gazowej korzysta 43,3% społeczeństwa (92,8% mieszkańców miasta i tylko 7,8% mieszkańców wsi), zaś w powiecie chełmińskim 11,3%, a w woj. 42,7%. Sieć ciepłownicza zlokalizowana jest tylko na terenie miasta Łasina. Energię ciepłą zapewnia Centralna Kotłownia Zakładu Gospodarki Komunalnej.

Na infrastrukturę społeczną w Gminie składa się: Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury i Sportu z salą widowiskową, Biblioteka Publiczna, place zabaw, sale gimnastyczne i boiska wielofunkcyjne przy szkołach, kąpielisko przy Ośrodku Wypoczynkowym „Cusus”, boisko wielofunkcyjne „Moje Boisko – Orlik 2012” oraz 11 świetlic wiejskich. Część obiektów wymaga podjęcia prac modernizacyjnych (zwłaszcza to świetlic wiejskich), gdyż ich stan techniczny znacznie ogranicza ich użytkowanie. Również większość budynków znajdujących się w zasobie mieszkaniowym gminy wymaga remontu. Ponadto zarówno na terenie miasta, jak i na obszarze wiejskim znajdują się tereny/obiekty zdegradowane, który należy zaadoptować do pełnienia funkcji społecznych.

Podsumowanie

Sfera społeczna

W Gminie Łasin zauważalnym zjawiskiem jest spadek liczby mieszkańców, przy jednoczesnym ujemnym saldzie migracji. Pomimo obecnie korzystnych zjawisk demograficznych, spadająca liczba urodzeń i wydłużanie się przeciętnego trwania życia będzie powodować zwiększone zapotrzebowanie na usługi kierowane do seniorów. Na terenie Gminy brak placówek zajmujących się dzienną lub całodobową opieką, nie ma również organizacji zajmujących się organizowaniem czasu wolnego seniorów.

Poważnym problemem jest wysoki poziom bezrobocia w Gminie. Negatywnym zjawiskiem jest również duże natężenie korzystania z pomocy społecznej. Najczęstszymi przyczynami udzielania pomocy przez MGOPS w Łasinie są ubóstwo i bezrobocie oraz długotrwała lub ciężka choroba, a także niepełnosprawność. Słabym punktem jest dostęp do zasobów socjalnych. Istniejąca placówka SP ZOZ wymaga rozwoju, szczególnie ważne jest zapewnienie lepszego dostępu do lekarzy specjalistów, lepszej jakości sprzętu medycznego i infrastruktury ochrony

zdrowia. Stan infrastruktury ochrony zdrowia jest niezadowalający – zarówno w zakresie stanu budynków SP ZOZ, jak i ich wyposażenia. Brak jest odpowiedniego nadzoru policyjnego i całodobowej dostępności funkcjonariuszy posterunku policji. Brak także monitoringu w mieście Łasin.

W zakresie edukacji uwagę zwraca niski poziom objęcia edukacją przedszkolną, ale także niższa jakość kształcenia na poziomie podstawowym i gimnazjalnym.

Należy zwrócić uwagę na niską aktywność mieszkańców. Problemem do rozwiązania jest aktywizacja funkcjonowania w sołectwach świetlic wiejskich jako miejsca działań kulturalnych, aktywizacyjnych i rozrywkowych, a także atrakcyjnego spędzania czasu wolnego, zwłaszcza przez starszych mieszkańców oraz dzieci i młodzież.

Sfera gospodarcza

Poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców w Gminie jest niezadowalający. Brak dużych zakładów pracy. Na rozwój gospodarczy wpływa negatywnie brak miejsc pracy, brak dobrego dojazdu do niektórych miejscowości, brak terenów inwestycyjnych oraz duża konkurencja ze strony innych lepiej rozwiniętych gmin.

Sfera środowiskowa

Niewykorzystany potencjał w zakresie rozwoju turystyki. W Gminie brakuje infrastruktury turystycznej. Negatywny wpływ na stan środowiska naturalnego ma silna eutrofizacja wód w jeziorach, hałas komunikacyjny, niski odsetek ścieków oczyszczonych, zanieczyszczenie powietrza zwłaszcza w sezonie grzewczym, a także obecność wyrobów azbestowych na terenie Gminy.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

Gospodarka wodna i kanalizacyjna jest słabiej rozwinięta na obszarach wiejskich Gminy. Na tych terenach należy rozwijać budowę przydomowych oczyszczalni ścieków. Sieć gazowa wymaga dalszego rozwoju, odsetek korzystających z gazociągu na obszarach wiejskich jest niewielki. Poza miastem brak sieci ciepłowniczej. Stan dróg jest niezadowalający – wiele odcinków wymaga modernizacji. Braki występują również w zakresie ścieżek rowerowych i chodników. Jakość infrastruktury społecznej jest niezadowalająca – wiele obiektów wymaga modernizacji (głównie świetlice wiejskie). W Gminie istnieją również niezagospodarowane przestrzenie zdegradowane, jak np. pozostałości po PGR.

3. Obszar zdegradowany gminy²

Obszarem zdegradowanym w gminie jest ten obszar, na którym zidentyfikowano występowanie stanu kryzysowego (czyli koncentracji negatywnych zjawisk w sferze społecznej oraz w przynajmniej jednej ze sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej). Skalę tych negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju w odniesieniu do średniej wartości dla całej gminy. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nie posiadające ze sobą wspólnych granic.³

Obszar zdegradowany w Gminie Łasin zgodnie z „Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych” został wyznaczony odrębnie dla miasta Łasin i dla części wiejskiej Gminy. Analiza wskaźnikowa poszczególnych miejscowości i jednostek w mieście została przeprowadzona w oparciu o kryteria wskazane w „Zasadach programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych”.

3.1. Obszar zdegradowany – miasto

Dla potrzeb delimitacji obszaru zdegradowanego w części miejskiej Gminy, miasto Łasin zostało podzielone na jednostki struktury przestrzeni miejskiej (zwane dalej jednostkami). W

² Przedstawione w poniższym rozdziale dane statystyczne dotyczą stanu na 31.12.2015 r.

³ Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

oparciu o występujące zróżnicowania w przestrzeni społeczno-gospodarczej, całe miasto zostało podzielone na 3 jednostki:

- **Obszar I – Centrum** – obejmujący ulice: 700-lecia, Cichą, Farną, Grudziądzką, Kamionka, Kościelną, Kościuszki, Ks. Kardynała Wyszyńskiego, Kwiatową, Lipową, Łąkową, Młyńską, Odrodzenia Polski, Parkową, Podgórną, Podmurną, Polną, Różaną, Rynek, Rzeźnicką, Solną, Spichrzową, Starą, Studzienną, Szkolną, Wałową, Warszawską, Wąską, Zamkową i Żelazną,
- **Obszar II** – obejmujący ulice: Dworcową, Spółdzielców i Żeromskiego,
- **Obszar III** - obejmujący ulice: Aleję Młodości, Bratkową, Curie – Skłodowskiej, Jaśminową, Konarskiego, Krótką, Liliową, Ogrodową, Okrężną, Olimpijską, Piaskową, Radzyńską, Słonecznikową, Sportową, Tulipanową, Tysiąclecia, Wiejską, Wodną i Wrzosową.

Żadna z tak wyznaczonych jednostek nie zajmuje więcej niż 20% powierzchni Gminy i nie koncentruje więcej niż 30% jej mieszkańców. Ponadto dokonany podział umożliwia pozyskanie wiarygodnych danych, zarówno na potrzeby delimitacji, jak i późniejszego monitoringu wdrażania programu rewitalizacji. Suma powierzchni wydzielonych jednostek jest równa powierzchni części miejskiej Gminy, w związku z czym analizie zostało poddane całe miasto.

Tabela 1. Podział miasta Łasin na jednostki strukturalne

Jednostka	Ludność	% ludności gminy	Powierzchnia (ha)	% powierzchni gminy
Obszar I - Centrum	1 321	15,96	62,84	0,46
Obszar II	224	2,71	80,51	0,59
Obszar III	1 815	21,93	335,69	2,46
Miasto	3 360	40,60	479,04	3,51
Gmina	8 275	-	13 658	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Wyznaczone jednostki strukturalne zostały poddane diagnozie celem identyfikacji stanu kryzysowego. Do analizy wybrano **4 wskaźniki** (3 reprezentujące sferę społeczną oraz 1 ze sfery infrastrukturalnej). Wszystkie 3 jednostki zostały zbadane przy pomocy tych samych kryteriów. Wyniki przeprowadzonych analiz zawarto w tabelach poniżej:

Wskaźnik nr 1 – reprezentujący sferę społeczną: udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze

Tabela 2. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na obszarze miasta Łasin

Jednostka	Ludność ogółem	Ludność w wieku przedprodukcyjnym	Ludność w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze
Obszar I - Centrum	1 321	237	908	176	13,32%

Obszar II	224	49	156	19	8,48%
Obszar III	1 815	289	1223	303	16,69%
Miasto i Gmina Łasin	8 275	1616	5571	1088	13,15%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Wskaźnik nr 2 – reprezentujący sferę społeczną: udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Tabela 3. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na obszarze miasta Łasin

Jednostka	Ludność w wieku produkcyjnym	Liczba osób bezrobotnych na obszarze	Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym
Obszar I - Centrum	908	87	9,58%
Obszar II	156	22	14,10%
Obszar III	1223	84	6,87%
Miasto i Gmina Łasin	5571	520	9,33%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Wskaźnik nr 3 – reprezentujący sferę społeczną: udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na danym obszarze

Tabela 4. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na obszarze miasta Łasin

Jednostka	Ludność ogółem	Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze
Obszar I - Centrum	1 321	209	15,82%
Obszar II	224	76	33,93%
Obszar III	1 815	105	5,79%
Miasto i Gmina Łasin	8 275	1070	12,93%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Wskaźnik nr 4 – reprezentujący sferę infrastrukturalną: liczba budynków, budowli, których stan konstrukcji ogranicza lub uniemożliwia ich użytkowanie względem ogółu tych obiektów danego obszaru

Tabela 5. Liczba budynków, budowli, których stan konstrukcji ogranicza lub uniemożliwia ich użytkowanie względem ogółu tych obiektów na obszarze miasta Łasin

Jednostka	Liczba budynków, budowli, których stan konstrukcji ogranicza lub uniemożliwia ich użytkowanie*	Liczba budynków/budowli (będących własnością i w posiadaniu samoistnym Miasta i Gminy Łasin)*	Liczba budynków, budowli, których stan konstrukcji ogranicza lub uniemożliwia ich użytkowanie względem ogółu tych obiektów danego obszaru
Obszar I - Centrum	16	21	76,19%
Obszar II	5	7	71,43%

Obszar III	3	7	42,86%
Miasto i Gmina Łasin	50	71	70,42%

*Ilość budynków została określona na podstawie „Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta i Gminy Łasin na lata 2014-2018” (Uchwała Nr XXXVIII/244/2014 Rady Miejskiej Łasin z dnia 26 września 2014 r.) oraz informacji z Urzędu Miejskiego w Łasinie. Do liczby budynków wliczono budynek przy ul. 700-lecia i ul. Szkolnej w Łasinie, budynki świetlic wiejskich w Nogacie, Zawdzie, Zawdzkiej Woli oraz budynek po byłej kotłowni w Nowych Jankowicach.

Źródło: *Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie*

Na terenie Obszaru I - Centrum odnotowano, że 4 z 4 wybranych wskaźników przyjmują wartości mniej korzystne od średnich wartości dla gminy. Trzy ze wskaźników przyjmujących wartości mniej korzystne od średniej wartości dla gminy są wskaźnikami ze sfery społecznej, a jeden ze wskaźników jest ze sfery infrastrukturalnej. Przeprowadzona analiza uwidoczniła występowania na tym obszarze następujących problemów:

- Starzejące się społeczeństwo,
- Bezrobocie,
- Korzystanie z pomocy społecznej,
- Zły stan techniczny budynków.

Z kolei na terenie Obszaru II, 3 z 4 wybranych wskaźników przyjmują wartości mniej korzystne od średnich wartości dla gminy. Dwa ze wskaźników przyjmujących wartości mniej korzystne od średniej wartości dla gminy są wskaźnikami ze sfery społecznej, a jeden ze wskaźników jest ze sfery infrastrukturalnej. Przeprowadzona analiza uwidoczniła występowania na tym obszarze następujących problemów:

- Bezrobocie,
- Korzystanie z pomocy społecznej,
- Zły stan techniczny budynków.

Zbiorcze zestawienie wartości poszczególnych wskaźników przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej w jednostkach strukturalnych

Cechy szczególne sfery	Problem	Wskaźnik	Obszar I - Centrum	Obszar II	Obszar III	Gmina Łasin
Sfera społeczna						
Zaawansowanie procesu starzenia się ludności	Starzejące się społeczeństwo	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	13,32%	8,48%	16,69%	13,15 %

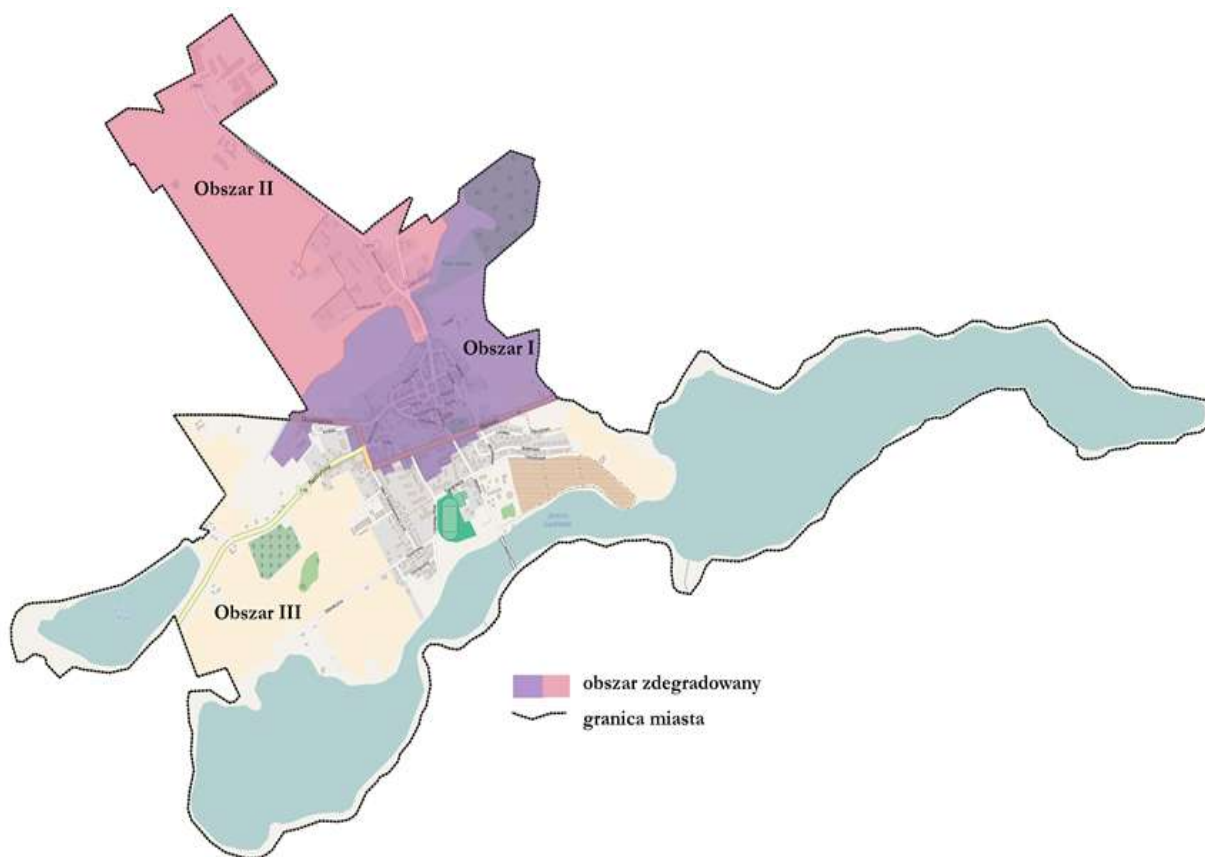
Cechy szczególne sfery	Problem	Wskaźnik	Obszar I - Centrum	Obszar II	Obszar III	Gmina Łasin
Problemy rynku pracy	Bezrobocie	Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	9,58%	14,10%	6,87%	9,33%
Samowystarczalność ekonomiczna ludności i gospodarstw domowych	Korzystanie z pomocy społecznej	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	15,82%	33,93%	5,79%	12,93 %
Sfera infrastrukturalna						
Elementarne zagospodarowanie w instalacje techniczne, stan techniczny budynków	Zły stan techniczny budynków	Liczba budynków, budowli, których stan konstrukcji ogranicza lub uniemożliwia ich użytkowanie względem ogółu tych obiektów danego obszaru	76,19%	71,43%	42,86%	70,42 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Za obszar zdegradowany mogą być uznane te jednostki strukturalne, w których co najmniej 2 z 4 wybranych wskaźników przyjmują wartości mniej korzystne od średnich wartości dla gminy. Przynajmniej jednym ze wskaźników przyjmujących wartość mniej korzystną od średniej wartości dla gminy musi być wskaźnik ze sfery społecznej i przynajmniej jednym ze wskaźników przyjmujących wartość mniej korzystną od średniej wartości dla gminy musi być wskaźnik spoza sfery społecznej.

Na podstawie przeprowadzonych analiz za obszar zdegradowany zostały uznane **Obszar I – Centrum i Obszar II.**

Mapa 2. Obszar zdegradowany na terenie miasta Łasin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie © autorzy OpenStreetMap

3.2. Obszar zdegradowany – obszar wiejski

Delimitacja obszaru zdegradowanego na obszarze wiejskim Gminy Łasin nastąpiła poprzez zbadanie wszystkich sołectw pod kątem występowania stanu kryzysowego. Sołectwa podzielono na 4 następujące grupy, biorąc pod uwagę ich lokalizację na terenie gminy i sąsiedztwo ze sobą:

- Sołectwa zlokalizowane w północnej i północno-zachodniej części gminy – Nogat, Szynwałd, Zawda, Wydrzno, Stare Błonowo i Nowe Błonowo,
- Sołectwa zlokalizowane w północno-wschodniej i środkowej części gminy – Zawdzka Wola, Jankowice, Huta Strzelce i Wybudowanie Łasińskie,
- Sołectwa zlokalizowane w środkowo-wschodniej części gminy – Kozłowo, Plesewo, Szonowo i Goczałki,
- Sołectwa zlokalizowane w południowej części gminy – Jakubkowo, Przesławice, Szczepanki i Nowe Mosty.

Mapa 3. Gmina Łasin w podziale na grupy sołectw wyznaczonych do zbadania występowania stanu kryzysowego

Źródło: Opracowanie własne

Każdą z grup zbadano innym zestawem wskaźników. Na tej podstawie do obszaru zdegradowanego zostały zaliczone te miejscowości, które spełniły jednocześnie 2 kryteria:

- Na terenie miejscowości występują co najmniej 2 problemy społeczne, a wskaźniki dla tych problemów przyjmują wartości mniej korzystane w porównaniu do średniej dla Gminy,
- Na terenie miejscowości występują przestrzenie zdegradowane lub negatywne zjawiska w przynajmniej jednej ze sfer (gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub infrastrukturalnej).

3.2.1. Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej sołectw zlokalizowanych w północnej i północno-zachodniej części Gminy

Sołectwa zlokalizowane w północnej i północno-zachodniej części Gminy, czyli **Nogat, Szynwałd, Zawda, Wydrzno, Stare Błonowo i Nowe Błonowo** zostały zbadane pod kątem występowania problemów społecznych trzema poniższymi wskaźnikami:

- Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze,
- Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej lub gimnazjum o niskim poziomie kształcenia⁴,
- Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze.

Do wyliczenia wartości wskaźników posłużyły dane statystyczne, zebrane w poniższych tabelach.

Wskaźnik nr 1 – udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze

Tabela 7. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na obszarze sołectw zlokalizowanych w północnej i północno-zachodniej części Gminy Łasin

Sołectwo	Ludność ogółem	Ludność w wieku przedprodukcyjnym	Ludność w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze
Nogat	156	33	98	25	16,03%
Nowe Błonowo	131	41	76	14	10,69%
Stare Błonowo	197	45	128	24	12,18%
Szynwałd	371	85	247	39	10,51%
Wydrzno	276	78	173	25	9,06%
Zawda	287	63	195	29	10,10%
Gmina	8 275	1616	5571	1088	13,15%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Wskaźnik nr 2 – miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej lub gimnazjum o niskim poziomie kształcenia

Tabela 8. Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w danej szkole za ostatnie 3 lata w sołectwach zlokalizowanych w północnej i północno-zachodniej części Gminy Łasin

Sołectwo	Rejon obsługi szkoły podstawowej	2013	2014	2015*	Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów z 3 lat
Nogat	SP w Łasinie	55%	58%	58%	57%
Nowe Błonowo	SP w Łasinie	55%	58%	58%	57%
Stare Błonowo	SP w Łasinie	55%	58%	58%	57%

⁴ Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w danej szkole za ostatnie 3 lata jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie.

Sołectwo	Rejon obsługi szkoły podstawowej	2013	2014	2015*	Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów z 3 lat
Szynwałd	SP w Wydrznie	63%	58%	68%	63%
Wydrzno	SP w Wydrznie	63%	58%	68%	63%
Zawda	SP w Zawdzie	60%	48%	71%	60%
Woj. kujawsko-pomorskie	-	59%	63%	68%	63%

*Średni wynik sprawdzianu szóstoklasisty z części I oraz języka angielskiego i języka niemieckiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Wskaźnik nr 3 - udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze

Tabela 9. Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku w sołectwach zlokalizowanych w północnej i północno-zachodniej części Gminy Łasin

Sołectwo	Liczba dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	Liczba dzieci do lat 17	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze
Nogat	18	33	54,55%
Nowe Błonowo	20	41	48,78%
Stare Błonowo	18	45	40,00%
Szynwałd	41	85	48,24%
Wydrzno	34	78	43,59%
Zawda	32	63	50,79%
Gmina	798	1 616	49,38%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Poniższa tabela zawiera zestawienie osiągniętych wartości badanych wskaźników. Wynika z niej, że co najmniej dwa problemy społeczne występują w sołectwach **Nogat** i **Zawda**.

Tabela 10. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej na obszarze sołectw zlokalizowanych w północnej i północno-zachodniej części Gminy Łasin

Sołectwo	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów z 3 lat	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze
Nogat	16,03%	57%	54,55%
Nowe Błonowo	10,69%	57%	48,78%
Stare Błonowo	12,18%	57%	40,00%
Szynwałd	10,51%	63%	48,24%
Wydrzno	9,06%	63%	43,59%

Sołectwo	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów z 3 lat	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze
Zawda	10,10%	60%	50,79%
Gmina	13,15%	63%*	49,38%

*Przeciętny wynik w województwie kujawsko-pomorskim.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

3.2.2. Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej sołectw zlokalizowanych w północno-wschodniej i środkowej części gminy

Sołectwa zlokalizowane w północno-wschodniej i środkowej części gminy, czyli **Zawdzka Wola, Jankowice, Huta Strzelce i Wybudowanie Łasińskie**, zostały zbadane pod kątem występowania problemów społecznych trzema poniższymi wskaźnikami:

- Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze,
- Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze,
- Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze.

Do wyliczenia wartości wskaźników posłużyły dane statystyczne, zebrane w poniższych tabelach.

Wskaźnik nr 1 – udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Tabela 11. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na obszarze sołectw zlokalizowanych w północno-wschodniej i środkowej części Gminy Łasin

Sołectwo	Ludność w wieku produkcyjnym	Liczba bezrobotnych	Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze
Huta Strzelce	90	4	4,44%
Jankowice	340	38	11,18%
Wybudowanie Łasińskie	361	21	5,82%
Zawdzka Wola	102	7	6,86%
Gmina	5571	520	9,33%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Wskaźnik nr 2 – udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze

Tabela 12. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na obszarze sołectw zlokalizowanych w północno-wschodniej i środkowej części Gminy Łasin

Sołectwo	Ludność ogółem	Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze
Huta Strzelce	143	15	10,49%
Jankowice	507	75	14,79%
Wybudowanie Łasińskie	523	5	0,96%
Zawdzka Wola	160	24	15,00%
Gmina	8 275	1070	12,93%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Wskaźnik nr 3 – udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze

Tabela 13. Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku w sołectwach zlokalizowanych w północno-wschodniej i środkowej części Gminy Łasin

Sołectwo	Liczba dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	Liczba dzieci do lat 17	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze
Huta Strzelce	10	33	30,30%
Jankowice	52	94	55,32%
Wybudowanie Łasińskie	6	85	7,06%
Zawdzka Wola	22	43	51,16%
Gmina	798	1 616	49,38%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Poniższa tabela zawiera zestawienie osiągniętych wartości badanych wskaźników. Wynika z niej, że co najmniej dwa problemy społeczne występują w sołectwach **Jankowice i Zawdzka Wola**

Tabela 14. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej na obszarze sołectw zlokalizowanych w północno-wschodniej i środkowej części gminy Łasin

Sołectwo	Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze
Huta Strzelce	4,44%	10,49%	30,30%
Jankowice	11,18%	14,79%	55,32%
Wybudowanie Łasińskie	5,82%	0,96%	7,06%
Zawdzka Wola	6,86%	15,00%	51,16%
Gmina	9,33%	12,93%	49,38%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

3.2.3. Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej sołectw zlokalizowanych w środkowo-wschodniej części Gminy

Sołectwa zlokalizowane w środkowo-wschodniej części Gminy, czyli **Kozłowo, Plesewo, Szonowo i Goczałki**, zostały zbadane pod kątem występowania problemów społecznych trzema poniższymi wskaźnikami:

- Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze,
- Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze,

- Wskaźnik przestępstw kryminalnych (popełnionych na danym obszarze) na 1000 mieszkańców.

Do wyliczenia wartości wskaźników posłużyły dane statystyczne, zebrane w poniższych tabelach.

Wskaźnik nr 1 – udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze

Tabela 15. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na obszarze sołectw zlokalizowanych w środkowo-wschodniej części Gminy Łasin

Sołectwo	Ludność ogółem	Ludność w wieku przedprodukcyjnym	Ludność w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze
Goczałki	123	26	83	14	11,38%
Kozłowo	280	58	192	30	10,71%
Plesewo	281	64	180	37	13,17%
Szonowo	321	55	227	39	12,15%
Gmina	8 275	1616	5571	1088	13,15%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Wskaźnik nr 2 – udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze

Tabela 16. Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na obszarze sołectw zlokalizowanych w środkowo-wschodniej części Gminy Łasin

Sołectwo	Liczba dzieci do lat 17	Liczba dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze
Goczałki	26	15	57,69%
Kozłowo	58	46	79,31%
Plesewo	64	30	46,88%
Szonowo	55	39	70,91%
Gmina	1616	798	49,38%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Wskaźnik nr 3 – wskaźnik przestępstw kryminalnych (popełnionych na danym obszarze) na 1000 mieszkańców

Tabela 17. Wskaźnik przestępstw kryminalnych na 1000 mieszkańców na obszarze sołectw zlokalizowanych w środkowo-wschodniej części Gminy Łasin

Sołectwo	Ludność ogółem	Liczba przestępstw kryminalnych	Wskaźnik przestępstw kryminalnych na 1000 mieszkańców
Goczałki	123	0	0,00
Kozłowo	280	0	0,00
Plesewo	281	1	3,56
Szonowo	321	1	3,12

Gmina	8 275	30	3,63
-------	-------	----	------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Poniższa tabela zawiera zestawienie osiągniętych wartości badanych wskaźników. Wynika z niej, że w żadnym z badanych sołectw nie występują co najmniej dwa problemy społeczne.

Tabela 18. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej na obszarze sołectw zlokalizowanych w środkowo-wschodniej części Gminy Łasin

Sołectwo	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze	Wskaźnik przestępstw kryminalnych na 1000 mieszkańców
Goczałki	11,38%	57,69%	0,00
Kozłowo	10,71%	79,31%	0,00
Pleszewo	13,17%	46,88%	3,56
Szonowo	12,15%	70,91%	3,12
Gmina	13,15%	49,38%	3,63

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

3.2.4. Analiza wskaźnikowa w sferze społecznej sołectw zlokalizowanych w południowej części Gminy

Sołectwa zlokalizowane w południowej części Gminy, czyli **Jakubkowo, Przesławice, Szczepanki i Nowe Mosty**, zostały zbadane pod kątem występowania problemów społecznych trzema poniższymi wskaźnikami:

- Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze,
- Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze,
- Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze.

Do wyliczenia wartości wskaźników posłużyły dane statystyczne, zebrane w poniższych tabelach.

Wskaźnik nr 1 – udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze

Tabela 19. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na obszarze sołectw zlokalizowanych w południowej części gminy Łasin

Sołectwo	Ludność ogółem	Ludność w wieku przedprodukcyjnym	Ludność w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze
Jakubkowo	232	45	158	29	12,50%
Nowe Mosty	246	50	169	27	10,98%
Przesławice	237	46	162	29	12,24%
Szczepanki	444	97	303	44	9,91%
Gmina	8 275	1616	5571	1088	13,15%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Wskaźnik nr 2 – udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze

Tabela 20. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na obszarze sołectw zlokalizowanych w południowej części Gminy Łasin

Sołectwo	Ludność w wieku produkcyjnym	Liczba bezrobotnych	Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze
Jakubkowo	158	12	7,59%
Nowe Mosty	169	17	10,06%
Przesławice	162	8	4,94%
Szczepanki	303	31	10,23%
Gmina	5571	520	9,33%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Wskaźnik nr 3 – udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze

Tabela 21. Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na obszarze sołectw zlokalizowanych w południowej części Gminy Łasin

Sołectwo	Liczba dzieci do lat 17	Liczba dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze
Jakubkowo	45	28	62,22%
Nowe Mosty	50	19	38,00%
Przesławice	46	15	32,61%
Szczepanki	97	46	47,42%
Gmina	1616	798	49,38%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Poniższa tabela zawiera zestawienie osiągniętych wartości badanych wskaźników. Wynika z niej, że w żadnym z badanych sołectw nie występują co najmniej dwa problemy społeczne.

Tabela 22. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej na obszarze sołectw zlokalizowanych w południowej części gminy Łasin

Sołectwo	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze
----------	--	---	---

Sołectwo	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze
Jakubkowo	12,5%	7,59%	62,22%
Nowe Mosty	10,98%	10,06%	38,00%
Przesławice	12,24%	4,94%	32,61%
Szczepanki	9,91%	10,23%	47,42%
Gmina	13,15%	9,33%	49,38%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

3.2.5. Analiza sołectw, w których zidentyfikowano problemy społeczne pod kątem występowania w nich przestrzeni zdegradowanych lub niekorzystnych zjawisk w innych sferach

Z powyższych analiz wynika, że problemy społeczne (w ilości co najmniej 2) zostały zdiagnozowane w 4 sołectwach: **Jankowice, Nogat, Zawda i Zawdzka Wola**. Te sołectwa zostały poddane dalszej analizie, celem sprawdzenia czy występuje w nich przestrzeń zdegradowana lub niekorzystne zjawiska w innych sferach.

W poniższych tabelach dokonano zestawienia danych obrazujących występowanie przestrzeni zdegradowanych lub problemów innych niż społeczne w sołectwach Jankowice, Nogat, Zawda i Zawdzka Wola.

Przestrzeń zdegradowana, zgodnie z „Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych” to obecnie nieużytkowane tereny i obiekty, na których realizowano działalności: **przemysłowe, wojskowe, eksploatację kopalni, transportowe, rolnicze, infrastruktury komunalnej** (związanej z gospodarką wodno-ściekową, odpadami, zaopatrzeniem w energię). Do kategorii przestrzeni zdegradowanych możliwe jest także zaliczenie terenów i obiektów, które **pierwotnie pełniły innego rodzaju funkcje** (np. usługowe, handlowe, mieszkaniowe, magazynowo-składowe) i **nie są obecnie wykorzystywane w tym celu**, jeśli możliwa jest ich adaptacja na cele rozwoju społecznego lub gospodarczego, nawet jeśli nie dojdzie do zmiany funkcji pierwotnej. Specyficznym rodzajem „przestrzeni zdegradowanych” są także tereny i obiekty, w których **rozpoczęto realizację zagospodarowania i jej nie zakończono** – formalnie nie doszło więc do rozpoczęcia działalności, ale teren jest zajęty przez nieużytkowane obiekty. W szczególności do „przestrzeni zdegradowanych” należy zaliczyć: **budynki** (także budynki towarzyszące zasadniczej funkcji – np. w przypadku terenów przemysłowych lub gospodarstw rolnych także budynki zajmowane przez administrację, bazy pojazdów, itp.), **place manewrowe, place składowe, tereny obsługi komunikacyjnej, tereny wyrobisk, tereny składowisk, budynki dworcowe, urządzenia stacyjne, rampy załadownicze, obiekty magazynowo-składowe** (przy terenach przemysłowych, rolnych lub komunikacyjnych). Do kategorii przestrzeni zdegradowanych zalicza się także **tereny i urządzenia infrastruktury technicznej** służącej obsłudze ww. terenów, jeśli są z nimi integralnie związane (to znaczy po zaprzestaniu zasadniczej działalności nie zostały zaadaptowane na inne cele) – np. zakładowe ujęcia wody, oczyszczalnie ścieków, przepompownie ścieków, składowiska odpadów, urządzenia zasilania w energię, w tym w energię elektryczną, stacje redukcyjne gazu, itp.

Do kategorii przestrzeni zdegradowanych związanych z pełnionymi wcześniej działalnościami rolniczymi nie zalicza się użytków rolnych, a jedynie tereny zajmowane przez zabudowę (w tym służącą hodowli), zagospodarowanie towarzyszące i infrastrukturę obsługi tych terenów. W wyjątkowych, szczególnie uzasadnionych przypadkach do kategorii „przestrzeni zdegradowanej” możliwe jest zaliczenie **terenów lub obiektów, które nie są wyłączone z dotychczasowego użytkowania** (są to obiekty i tereny na których aktualnie prowadzi się działalność mieszczącą się w kategoriach użytkowania określonych powyżej) jeśli istnieje możliwość i jest społecznie lub ekonomicznie uzasadnione podjęcie działań **na rzecz ich adaptacji do celów rozwoju społecznego lub gospodarczego** realizujących ideę i spełniających kryteria uznania za działania rewitalizacyjne.

Tak rozumiana **przestrzeń zdegradowana występuje na terenie sołectwa Jankowice.**

Tabela 23. Sołectwo Jankowice – przestrzeń zdegradowana

Problem	Opis
Występowanie przestrzeni zdegradowanych	Na terenie sołectwa Jankowice (w miejscowości Nowe Jankowice) występuje przestrzeń zdegradowana w postaci obecnie nieużytkowanego obiektu infrastruktury komunalnej (związanej z zaopatrzeniem w energię ciepłą) – jest to budynek po kotłowni osiedlowej zlokalizowany na działce nr 24/25.

Źródło: *Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie*

W pozostałych trzech analizowanych sołectwach nie zdiagnozowano występowania przestrzeni zdegradowanych, w związku z czym poddano je badaniu pod kątem występowania problemów w przynajmniej jednej ze sfer: gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej lub środowiskowej.

Tabela 24. Sołectwo Nogat - negatywne zjawiska w innych sferach

Problem	Opis
Sfera środowiskowa	
Zagrożenia środowiska związane z gospodarką ściekową	Wszystkie nieruchomości (100%) posiadają zbiorniki wybieralne (szamba). Brak jest dostępu do sieci kanalizacyjnej. Udział budynków podłączonych do sieci kanalizacyjnej względem ogółu budynków w gminie Łasin wynosi 74,54%.
Sfera przestrzenno-funkcjonalna	
Niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną	Miejscowość jest zwodociągowana, brak natomiast dostępu do sieci kanalizacyjnej i gazowej.
Niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną	Sołectwo posiada świetlicę wiejską, która ze względu na stan techniczny nie zaspokaja w pełni potrzeb mieszkańców w zakresie aktywizacji społecznej.
Niska jakość terenów publicznych	Teren wokół świetlicy wiejskiej (działka nr 234/9) wymaga zagospodarowania i nadania mu nowych funkcji publicznych.
Zły stan dróg	Jakość infrastruktury drogowej jest niezadowalająca. Gmina podejmuje prace modernizacyjne, jednak wiele odcinków wciąż wymaga podjęcia prac m. in. w zakresie wymiany nawierzchni, w tym m. in. odcinek drogi gminnej nr 041303C w Nogacie.

Sfera techniczna	
Degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych	Obiekt infrastruktury społecznej w Nogacie w postaci świetlicy wiejskiej (działka nr 234/9) wymaga kompleksowej modernizacji (remont wewnątrz budynku, elewacja, stolarka okienna, remont ścian i posadzki). Obiekt nie posiada zaplecza kuchennego i sanitarnego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Tabela 25. Sołectwo Zawda - negatywne zjawiska w innych sferach

Problem	Opis
Sfera gospodarcza	
Niski stopień przedsiębiorczości	Na terenie sołectwa Zawda liczba podmiotów gospodarczych osób fizycznych w 2015 r. wynosiła 3. Poziom przedsiębiorczości mierzony wskaźnikiem liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym wyniósł 1,54 i był sporo niższy od średniej dla gminy (5,58).
Sfera środowiskowa	
Zagrożenia środowiska związane z gospodarką ściekową	Większość nieruchomości na terenie sołectwa (91,84%) posiada zbiorniki wybieralne (szamba).
Sfera przestrzenno-funkcjonalna	
Niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną	Sołectwo jest zwodociągowane i częściowo skanalizowane. Istniejąca infrastruktura wodociągowa jest przestarzała i wymaga modernizacji, przede wszystkim dot. to Stacji Uzdatniania Wody. Udział budynków podłączonych do sieci kanalizacyjnej względem ogółu budynków w Zawdzie wynosi 8,16%, podczas gdy w gminie Łasin wynosi on 74,54%. Brak dostępu do sieci gazowej.
Niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną	W Zawdzie działa świetlica wiejska, jednak ze względu na stan obiektu, w którym znajduje się świetlica, nie zaspokaja potrzeb lokalnej społeczności. Świetlica mieści się na parterze dwukondygnacyjnego budynku, gdzie na piętrze zlokalizowane są lokale mieszkalne. Aby remont budynku był efektywny, należałoby przeprowadzić go kompleksowo. Kosztorys inwestorski opiewa na kwotę 1 mln zł. Finansując inwestycję przy wsparciu środków pochodzących z EFRR, około połowa kosztów związanych z remontem mieszkań byłaby kosztem niekwalifikowanym. Ponadto na etapie projektowania wynikły problemy w zakresie uzgodnienia inwestycji z konserwatorem zabytków. Z uwagi na zaistniałe problemy (w tym bardzo wysoki wkład własny Gminy) realizacja projektu polegającego na remoncie świetlicy, nie będzie wykonana w okresie obowiązywania niniejszego Programu Rewitalizacji. W Zawdzie zlokalizowana jest natomiast szkoła podstawowa, której jedno z pomieszczeń może zostać zaadaptowane na cele

	realizacji działań o charakterze społeczno – zawodowym.
Niska jakość terenów publicznych	Teren wokół świetlicy wiejskiej (działka nr 52/5) wymaga zagospodarowania i nadania mu nowych funkcji publicznych.
Sfera techniczna	
Degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych	Obiekt infrastruktury społecznej w Zawdzie w postaci świetlicy wiejskiej (działka nr 52/5) wymaga modernizacji (konieczny jest remont dachu, termoizolacja ścian, poprawa stanu elewacji). Inne obiekty użyteczności publicznej, których stan techniczny jest niezadowalający i które powinny zostać zmodernizowane to: budynek szkoły podstawowej i budynek poszkolny.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Tabela 26. Sołectwo Zawdzka Wola - negatywne zjawiska w innych sferach

Problem	Opis
Sfera gospodarcza	
Niski stopień przedsiębiorczości	Na terenie sołectwa Zawdzka Wola liczba podmiotów gospodarczych osób fizycznych w 2015 r. wynosiła 3. Poziom przedsiębiorczości mierzony wskaźnikiem liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym wyniósł 2,94 i był sporo niższy od średniej dla gminy (5,58).
Sfera środowiskowa	
Zagrożenia środowiska związane z gospodarką ściekową	Wszystkie nieruchomości (100%) posiadają zbiorniki wybieralne (szamba). Brak jest dostępu do sieci kanalizacyjnej.
Sfera przestrzenno-funkcjonalna	
Niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną	Miejscowość jest zwodociągowana, brak natomiast dostępu do sieci kanalizacyjnej i gazowej. Udział budynków podłączonych do sieci kanalizacyjnej względem ogółu budynków w gminie Łasin wynosi 74,54%.
Niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną	Na terenie sołectwa działa świetlica wiejska (połączona z OSP). Ze względu na stan budynku, w którym znajduje się świetlica, nie zaspokaja potrzeb lokalnej społeczności.
Niska jakość terenów publicznych	Teren wokół świetlicy wiejskiej (działka nr 15) wymaga zagospodarowania i nadania mu nowych funkcji publicznych.
Sfera techniczna	
Degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych	Obiekt infrastruktury społecznej w Zawdzkiej Woli (działka nr 15) w postaci świetlicy wiejskiej wymaga modernizacji i doposażenia.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Ze względu na fakt, że w sołectwach **Jankowice, Nogat, Zawda i Zawdzka Wola** występują minimum po dwa problemy społeczne oraz przestrzeń zdegradowana (Jankowice) lub problem w przynajmniej jednej ze sfer (gospodarcza, przestrzenno-funkcjonalna, techniczna lub środowiskowa), **wszystkie te sołectwa należy uznać za obszar zdegradowany.**

Mapa 4. Obszary zdegradowane na terenie wiejskim Gminy Łasin

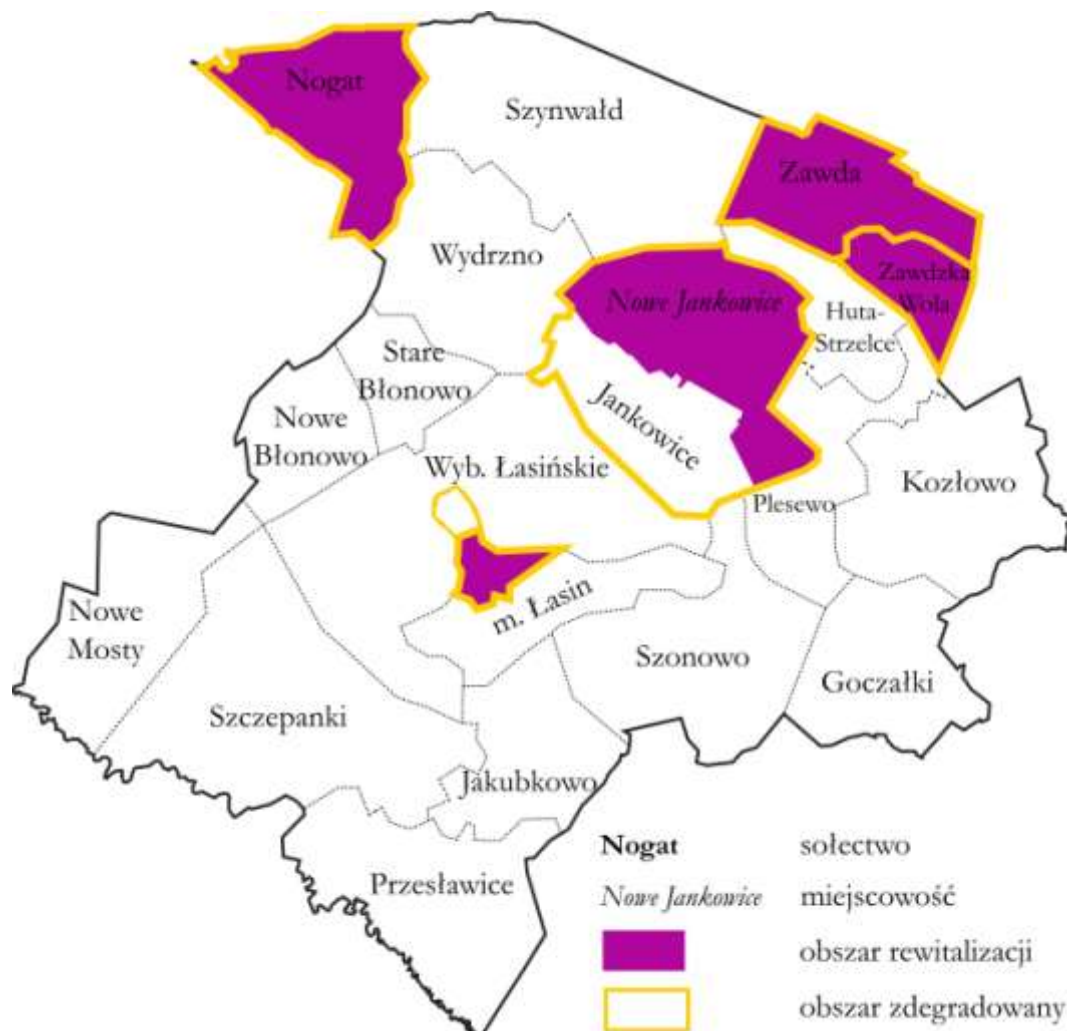
Źródło: Opracowanie własne

4. Obszar rewitalizacji gminy⁵

W myśl ~~art. 10 Ustawy o rewitalizacji~~ i „Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych” obszarem rewitalizacji jest obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk (społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych), na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, gmina zamierza prowadzić rewitalizację.

Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny przemysłowe (w tym portowe i wydobywcze), powojenne lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.

Mapa 5. Obszar rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego na terenie Miasta i Gminy Łasin

Źródło: Opracowanie własne

⁵ Przedstawione w poniższym rozdziale dane statystyczne dotyczą stanu na 31.12.2015 r.

Z tego względu obszar rewitalizacji w Gminie Łasin składa się z kilku podobszarów położonych zarówno w części miejskiej, jak i wiejskiej, które łącznie stanowią **18,01% powierzchni** Gminy i są zamieszkiwane przez **27,76% jej mieszkańców**. Dla zachowania progów 30% ludności gminy i 20% powierzchni gminy objętej rewitalizacją, w części wiejskiej obszar rewitalizacji w sołectwie Jankowice został zawężony do miejscowości Nowe Jankowice, gdzie planowana jest faktyczna interwencja w ramach rewitalizacji.

Tabela 27. Powierzchnia i ludność Miasta i Gminy Łasin objęta rewitalizacją

Podobszar	Ludność	% ludności gminy	Powierzchnia (ha)	% powierzchni gminy
Obszar I - Centrum	1 321	15,96	62,84	0,46
Nowe Jankowice	373	4,51	739,08	5,41
Nogat	156	1,89	779,82	5,71
Zawda	287	3,47	727,52	5,33
Zawdzka Wola	160	1,93	150,53	1,10
Razem	2 297	27,76	2 459,79	18,01

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

4.1. Obszar rewitalizacji – miasto

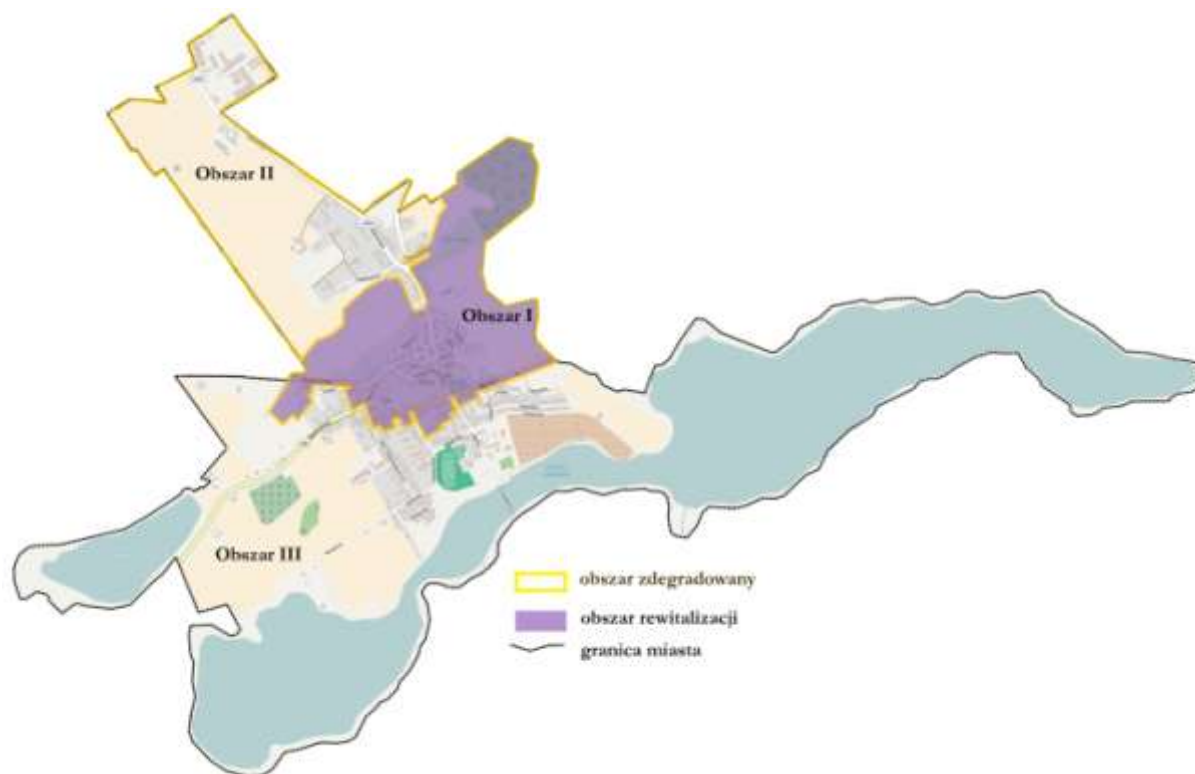
W procesie delimitacji obszaru rewitalizacji miasta Łasin pod uwagę wzięto te jednostki, które zostały uznane za obszar zdegradowany, zgodnie z „Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych”, czyli Obszar I – Centrum i Obszar II⁶. Tak wskazany obszar przekracza próg 30% ludności gminy. W związku z tym **obszar rewitalizacji został zawężony** do tej jednostki, w której liczba wskaźników z wartościami mniej korzystnymi od średniej dla gminy jest największa. Na terenie Obszaru I - Centrum, 4 spośród 4 badanych wskaźników przyjęły wartości mniej korzystne w porównaniu do średniej dla całej gminy, natomiast na Obszarze II taki stan odnotowano w odniesieniu do 3 analizowanych wskaźników.

Obszarem rewitalizacji w Mieście jest Obszar I - Centrum. Obszar ten jest zamieszkiwany przez 1 321 osób (15,96% ludności gminy) i zajmuje powierzchnię 62,84 ha (0,46% powierzchni gminy).

Obszar I - Centrum cechuje się wyższym niż średnia dla Gminy odsetkiem osób starszych. Stanowią one 13,32% ogółu mieszkańców tego obszaru, podczas gdy średnia dla Gminy wynosi 13,15%. Taki stan rzeczy jest wyrazem powszechnie występującego zjawiska starzenia się społeczeństwa, które w tej jednostce jest nasilone. Innym niekorzystnym zjawiskiem są problemy rynku pracy – udział osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na tym obszarze wynosi 9,58%, przy czym średnia dla Gminy w tym przypadku wynosi 9,33%. Na Obszarze I - Centrum zdiagnozowano także problem braku samowystarczalności ekonomicznej ludności i gospodarstw domowych – udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na tym obszarze wynosi 15,82%, przy średniej dla gminy 12,93%. Ponadto znajduje się tu wiele budynków (76,19%), których stan techniczny ogranicza lub uniemożliwia ich użytkowanie.

⁶ Zasięg terytorialny każdego z obszarów został przedstawiony w rozdziale 1.1.

Mapa 6. Obszar rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w Mieście Łasin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie © autorzy OpenStreetMap

4.2. Obszar rewitalizacji – obszar wiejski

Obszar rewitalizacji w części wiejskiej Gminy Łasin składa się z 4 podobszarów: **sołectw Nogat, Zawda, Zawdzka Wola oraz miejscowości Nowe Jankowice** wchodzącej w skład sołectwa Jankowice. Ze względu na konieczność zawężenia obszaru objętego rewitalizacją do maksymalnie 20% powierzchni gminy i 30% mieszkańców gminy, podobszar rewitalizacji w sołectwie Jankowice został zawężony do terenu, na którym planowana jest interwencja, tj. do miejscowości Nowe Jankowice.

Tabela 28. Obszar rewitalizacji w części wiejskiej Gminy Łasin

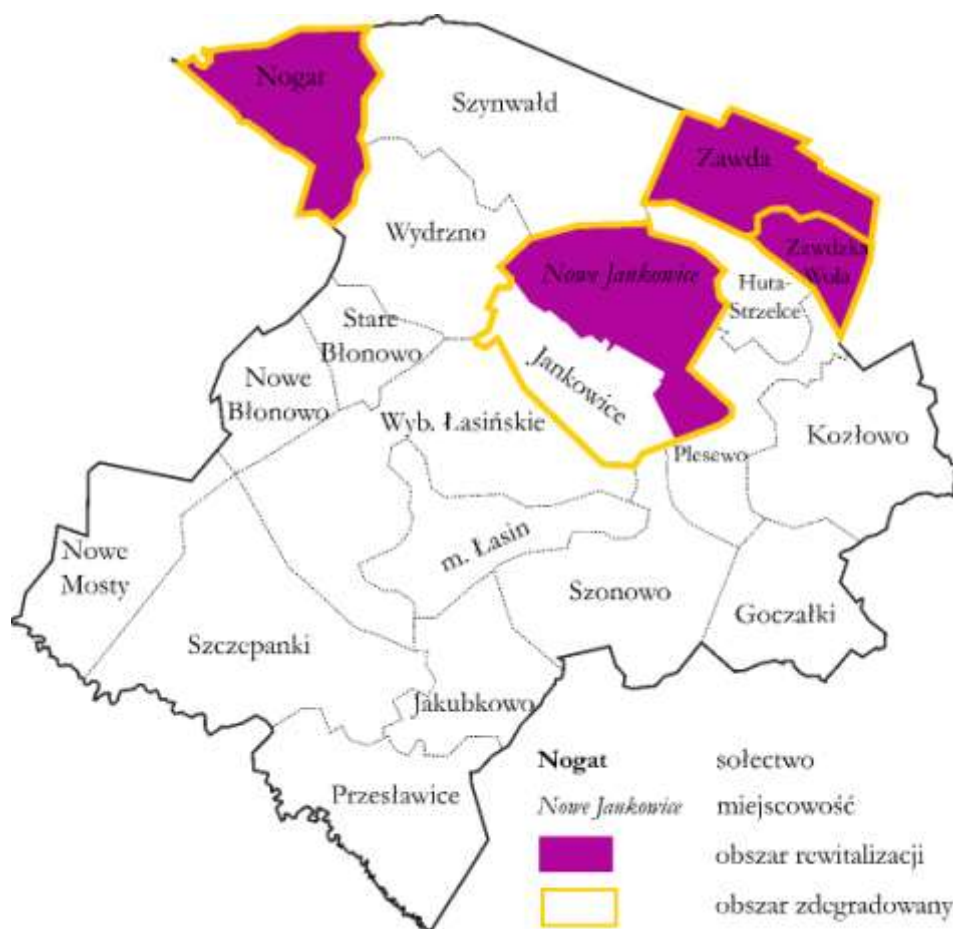
Jednostka	Ludność	% ludności gminy	Powierzchnia (ha)	% powierzchni gminy
Nowe Jankowice	373	4,51%	739,08	5,41%
Nogat	156	1,89%	779,82	5,71%
Zawda	287	3,47%	727,52	5,33%

Zawdzka Wola	160	1,93%	150,53	1,10%
Razem	976	11,79%	2396,95	17,55%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Zasięg obszaru rewitalizacji w części wiejskiej na tle Gminy przedstawia poniższa mapa.

Mapa 7. Obszar rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w części wiejskiej Gminy Łasin

Źródło: Opracowanie własne

„Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych” wskazują, że do obszaru rewitalizacji, na którym będą prowadzone przedsięwzięcia wynikające z programu rewitalizacji należy zaliczyć te obszary zdegradowane (w całości lub częściowo), które spełniają przynajmniej jeden z zestawów kryteriów i tym samym zdecydować się na określony kierunek/kierunki działań rewitalizacyjnych. Dla obszarów wiejskich przewidziano następujące 4 cele rewitalizacji:

- **Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej.** Za obszar rewitalizacji można uznać miejscowości, w których jednocześnie spełnione zostaną następujące warunki:

- a) występuje przestrzeń zdegradowana, która może być zaadaptowana do celów rozwoju społecznego,
 - b) na terenie miejscowości i w odległości 1,5 km od zwyczajowo przyjętego centralnego punktu miejscowości, liczonej wzdłuż dróg publicznych i publicznych ciągów pieszych i pieszo-jezdnych brak publicznej infrastruktury aktywizacji społecznej, chyba że uzasadniona i planowana interwencja zakłada utworzenie infrastruktury: komplementarnej wobec już istniejącej, lub bezpośrednio rozszerzającej (poprzez adaptację istniejących budynków) możliwości lokalowe infrastruktury już istniejącej, utworzenie infrastruktury należącej do tej samej kategorii oraz umożliwiającej realizację zadań/aktywności tego samego rodzaju, jeśli zapotrzebowanie społeczne przekracza możliwości infrastruktury już istniejącej, lub utworzenie infrastruktury zastępującej infrastrukturę tego samego rodzaju likwidowaną ze względu na stan wyeksploatowania, brak funkcjonalności, niespełnianie warunków bezpieczeństwa - to nie jest konieczne spełnienie wspomnianego warunku odległości 1,5 km.
- **Przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji gospodarczej.** Za obszar rewitalizacji można uznać miejscowości, w których jednocześnie spełnione są warunki:
 - a) występują przestrzenie zdegradowane, które mogą być zaadaptowane do celów rozwoju gospodarczego,
 - b) na terenie gminy są zarejestrowane osoby bezrobotne.
 - **Rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych.** Za obszary rewitalizacji można uznać miejscowości, w których jednocześnie spełnione są warunki:
 - a) miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej lub gimnazjum o niskim poziomie kształcenia,
 - b) lokalny samorząd może wykazać udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących (np. przez sektor ngo).
 - **Zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej.** Za obszar rewitalizacji można uznać miejscowości, w których jednocześnie spełnione są warunki:
 - a) miejscowość wykazuje wyższy od przeciętnej w gminie wskaźnik osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej lub miejscowość znajduje się wśród trzech miejscowości w gminie o największej bezwzględnej liczbie osób objętych sytuacją kryzysową,
 - b) lokalny samorząd może wykazać udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących (np. przez sektor ngo).

Podobszar **Nowe Jankowice** wpisuje się w trzy powyższe cele, tj. przekształcenie przestrzeni zdegradowanych na cele aktywizacji społecznej, rozwój społeczny dzieci i młodzieży oraz zwiększenie partycypacji w życiu społecznym.

W związku z tym, że na pozostałych podobszarach rewitalizacji nie występują obszary wykazujące cechy **przestrzeni zdegradowanych** przy wyznaczaniu obszarów rewitalizacji nie było możliwe wskazanie celów rewitalizacji związanych z przekształceniem przestrzeni

zdegradowanych na cele aktywizacji społecznej i gospodarczej. Mimo, iż na tych terenach występują inne negatywne zjawiska wskazujące na konieczność podjęcia interwencji w ramach tych dwóch celów, np. bezrobocie, czy zły stan techniczny obiektów pełniących funkcje miejsc aktywizacji społecznej.

W związku z powyższym w przypadku podobszaru Nogat, Zawda i Zawdzka Wola pod uwagę wzięto pozostałe 2 cele dotyczące rozwoju społecznego dzieci i młodzieży oraz zwiększenia partycypacji wśród społeczności gdzie nasilone jest korzystanie z pomocy społecznej.

Tabela 29. Cel rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanych na cele aktywizacji społecznej

Obszar rewitalizacji	Warunki
Nowe Jankowice	Występuje przestrzeń zdegradowana, która może być zaadaptowana do celów rozwoju społecznego
	W Nowych Jankowicach występuje przestrzeń zdegradowana w postaci obecnie nieużytkowanego obiektu infrastruktury komunalnej (związanej z zaopatrzeniem w energię ciepłą) – jest to budynek po kotłowni osiedlowej zlokalizowany na działce nr 24/25. Planowane jest zaadaptowanie kotłowni na świetlicę wiejską.
	Dostępność publicznej infrastruktury aktywizacji społecznej
	W Nowych Jankowicach i Jankowicach nie ma świetlicy. Mieszkańcy spotykają w Stadninie Koni w Nowych Jankowicach. Najbliższa świetlica wiejska znajduje się w Zawdzkiej Woli w odległości co najmniej 3,5 km liczone wzdłuż dróg i ciągów pieszych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Tabela 30. Cel rewitalizacji: rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych

Obszar rewitalizacji	Miejscowość należy do rejonu obsługi szkoły podstawowej lub gimnazjum o niskim poziomie kształcenia ⁷	Lokalny samorząd może wykazać udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących
Nogat	Nogat należy do rejonu obsługi Szkoły Podstawowej w Łasinie, w której przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów za ostatnie 3 lata (57%) jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie (63%).	Lokalny samorząd posiada listy Intencyjne, np. od lokalnych szkół oraz organizacji pozarządowych, wykazujące zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących, mających na celu rozwój społeczny dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji.
Zawda	Zawda należy do rejonu obsługi Szkoły Podstawowej w Zawdzie, w której przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów za ostatnie 3 lata (60%) jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie (63%).	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Tabela 31. Cel rewitalizacji: zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej

Obszar rewitalizacji	Miejscowość wykazuje wyższy od przeciętnej w gminie wskaźnik osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej	Lokalny samorząd może wykazać udokumentowane zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących
----------------------	--	--

⁷ Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w danej szkole za ostatnie 3 lata jest niższy od przeciętnego wyniku w województwie kujawsko-pomorskim.

Nowe Jankowice	W Nowych Jankowicach udział osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem na tym obszarze wynosi 28,69% i jest wyższy od przeciętnej w gminie wynoszącej 12,93%.	Lokalny samorząd posiada listy intencyjne, np. od Ośrodka Pomocy Społecznej oraz organizacji pozarządowych, wykazujące zainteresowanie prowadzeniem zajęć aktywizujących, mających na celu zwiększenie partycypacji w życiu społecznym oraz zmniejszenie stopnia uzależnienia od świadczeń pomocy społecznej.
Zawdzka Wola	W sołectwie Zawdzka Wola udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na tym obszarze wynosi 15% i jest wyższy od przeciętnej w gminie wynoszącej 12,93%.	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

5. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

5.1 Podobszar 1: Obszar I – Centrum

Obszar rewitalizacji w mieście Łasin obejmuje jedną z trzech wydzielonych na potrzeby delimitacji jednostek: Obszar I - Centrum. Jednostka ta zajmuje powierzchnię 62,84 ha, co stanowi 0,46% powierzchni Gminy i 13,12% powierzchni miasta. Na tym terenie mieszka 1 321 osób (15,96% ludności Gminy i 39,32% mieszkańców Miasta). Jednostkę wyznaczoną do rewitalizacji tworzy 30 ulic.

Tabela 32. Wykaz ulic wchodzących w skład obszaru rewitalizacji

1. 700-lecia	2. Cicha	3. Farna	4. Grudziądzka	5. Kamionka	6. Kościelna
7. Kościuszki	8. Ks. Kardynała Wyszyńskiego	9. Kwiatowa	10. Lipowa	11. Łąkowa	12. Młyńska
13. Odrodzenia Polski	14. Parkowa	15. Podgórna	16. Podmurna	17. Polna	18. Różana
19. Rynek	20. Rzeźnicka	21. Solna	22. Spichrzowa	23. Stara	24. Studzienna
25. Szkolna	26. Wałowa	27. Warszawska	28. Wąska	29. Zamkowa	30. Żelazna

Źródło: Opracowanie własne

Podobszar obejmuje ściśle historyczne centrum Łasina, gdzie znajdują się instytucje gminne, rynek i zabytkowa zabudowa.

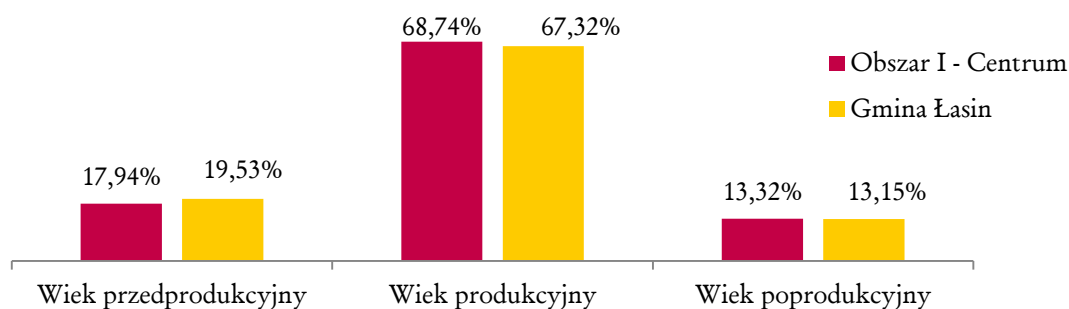
Sfera społeczna

Pod koniec 2015 r. na podobszarze zamieszkiwało 1 321 osób (51,40% stanowiły kobiety). W większości były to osoby w wieku produkcyjnym (908 osób, co stanowi 68,74% wszystkich

mieszkańców Centrum). Drugą najliczniejszą grupą są osoby poniżej 18 roku życia (17,94%). Najmniejszy jest udział osób w wieku poprodukcyjnym (13,32%). Mimo to odsetek osób starszych jest nieco wyższy niż średnio w Gminie (13,15%).

Wskaźnik obciążenia demograficznego na badanym obszarze wskazuje, że sytuacja w tej jednostce nie odbiega od trendów panujących w Gminie, gdyż na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym przypada 45 osób w wieku nieprodukcyjnym (czyli przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym), a w Gminie jest to 49 osób.

Wykres 1. Struktura wiekowa ludności na podobszarze Centrum w 2015 r.

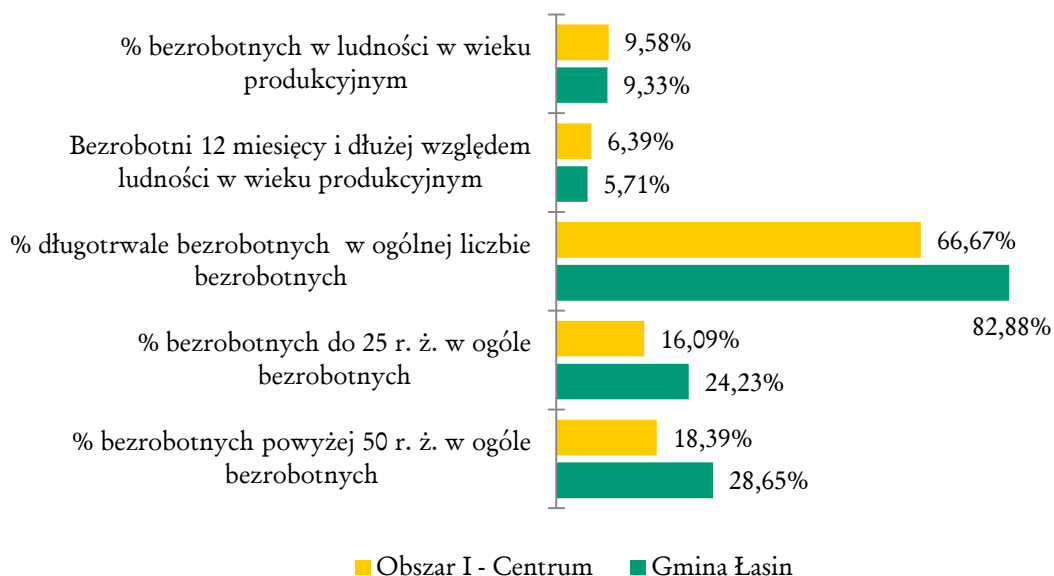

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Stosunkowo wysoki odsetek dzieci i młodzieży w strukturze społeczeństwa wiąże się z potrzebą zapewnienia tej grupie odpowiedniej oferty, np. w zakresie spędzania czasu wolnego. Mimo obecnie korzystnych trendów, prognozy demograficznego wskazują na postępujące starzenie się społeczeństwa, w związku z czym **konieczne jest zapewnienie odpowiednich usług kierowanych do osób starszych**. Na terenie Miasta nie funkcjonuje żadna instytucja, która zapewniałaby opiekę nad osobami starszymi, w ograniczonym zakresie działają kluby adresowane do seniorów. Brakuje również placówki świadczącej usługi w zakresie opieki paliatywnej. Działania na rzecz aktywizacji społecznej osób z grupy 60+ powinny być prowadzone w szerszym zakresie (np. warsztaty tematyczne, wymiana usług, poradnictwo prawne i obywatelskie, uniwersytet trzeciego wieku itp.)

Podobszar charakteryzuje się relatywnie **niskim poziomem bezrobocia**. Na koniec 2015 r. udział osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym wynosił **9,58%** (87 zarejestrowanych bezrobotnych). Jest to wynik nieznacznie wyższy od średniej dla Gminy wynoszącej 9,33%. Podobnie stosunek liczby osób bezrobotnych pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy względem ogółu osób w wieku produkcyjnym jest wyższy niż w Gminie – 6,39% wobec 5,71%. Na podobszarze nasilone jest zjawisko tzw. **długotrwałego bezrobocia**. Pojęcie to dotyczy osób, które w ciągu ostatnich 2 lat łącznie przez okres ponad 12 miesięcy były zarejestrowane w urzędzie pracy – na podobszarze takie osoby stanowią aż **66,67%** ogółu bezrobotnych.

Wykres 2. Struktura bezrobocia na podobszarze Centrum w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Grudziądzu

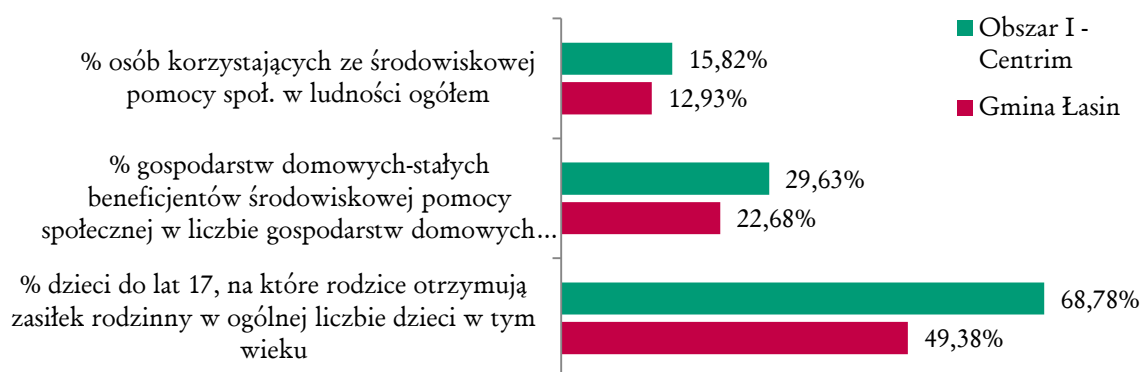
W grupie osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem znajdują się również **osoby niepełnosprawne, które potrzebują wsparcia w zakresie ułatwienia aktywnego włączenia w życie społeczne i zawodowe**. W tej sferze działa **ośrodek rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz spółdzielnia socjalna „Perspektywa”** prowadzone przez Fundację „Ochrona Zdrowia i Rehabilitacja Niepełnosprawnych”. Istotną kwestią jest wsparcie działalności tych podmiotów, aby mogły aktywnie pomagać osobom, które są wykluczone społecznie lub zagrożone wykluczeniem społecznym m. in. z powodu niepełnosprawności. Potrzebne jest wsparcie:

- Programów podnoszenia kompetencji życiowych, zawodowych i społecznych, dzięki którym osoby niepełnosprawne powrócą do życia w środowisku (programy rehabilitacyjno-terapeutyczne),
- Programów aktywizacji zawodowej,
- Usług asystenckich skierowanych do osób po raz pierwszy wchodzących na rynek pracy,
- Poradnictwa prawnego i obywatelskiego.

Inną ważną kwestią jest wsparcie osób zatrudnionych w spółdzielni socjalnej poprzez zwiększenie ich mobilności. Ze względu na brak odpowiedniego środka transportu mobilność osób niepełnosprawnych jest mocno ograniczona. Aby więcej osób potrzebujących mogło znaleźć zatrudnienie w spółdzielni socjalnej musi ona zwiększyć zakres świadczonych usług o nowe (np. skierowane do osób starszych, samotnych, korzystających z pomocy społecznej).

Natężenie korzystania z pomocy społecznej na podobszarze wskazanym do rewitalizacji jest **wyższe niż przeciętnie w całej Gminie**. Świadczy o tym odsetek osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem, który w 2015 r. wynosił 15,82% wobec 12,93% w Gminie. Również udział gospodarstw domowych – stałych beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie gospodarstw domowych ogółem na tym obszarze był wysoki – 29,63%. W 2015 r. środowiskową pomocą społeczną objęte były 64 rodzin i 209 osób w tych rodzinach. Wiele rodzin korzystało z zasiłku rodzinnego na dzieci do 17 roku życia – takim zasiłkiem objętych było aż 68,78% dzieci do 17 lat.

Wykres 3. Skala korzystania z pomocy społecznej na podobszarze Centrum w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Na podobszarze Centrum w 2015 r. Posterunek Policji w Łasinie odnotował 170 interwencji z powodu zakłócania miru domowego lub porządku publicznego (co stanowi aż **49,42% wszystkich interwencji w Gminie**). Stosunek tych interwencji względem ogółu gospodarstw domowych na tym terenie wyniósł 12,87% i był o 8,17 p.p. wyższy niż przeciętnie w Gminie (4,16%).

Wychowaniem i kształceniem dzieci i młodzieży zamieszkującej na tym terenie zajmują się: Przedszkole Miejskie im. Kubusia Puchatka i Zespół Szkół Publicznych (Szkoła Podstawowa i Gimnazjum nr 1). Zarówno w szkole podstawowej, jak i gimnazjum działa świetlica środowiskowa.

Wychowaniem przedszkolnym objętych jest 43 spośród 59 dzieci od 3 do 5 roku życia, co stanowi 72,88%. Jest to sytuacja lepsza niż w całej Gminie, gdzie średnio 63,98% dzieci w tym wieku uczęszcza do przedszkola.

Poziom kształcenia dzieci i młodzieży w szkołach, do których uczęszczają uczniowie z podobszaru jest **zbliżony do poziomu całej Gminy**. Średni wynik sprawdzianu szóstoklasisty w Szkole Podstawowej w Łasinie w 2015 r. wyniósł 58%, podczas gdy średnia dla całej Gminy wynosiła odpowiednio 66%.

Tabela 33. Obszar I-Centrum – rejon obsługi szkoły i wyniki sprawdzianu szóstoklasistów

	2012	2013	2014	2015*	Przeciętny wynik z 3 lat (2013-2015)
Szkoła Podstawowa w Łasinie	55%	58%	57%	58%	57%
Gmina Łasin	48%	55%	57%	66%	59%
woj. kuj.-pom.	55%	59%	63%	68%	63%

*Wyniki z I i II części sprawdzianu szóstoklasisty.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie i OKE w Gdańsku

Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów z lat 2013-2015 wyniósł 57% i był niższy niż przeciętny wynik w województwie kujawsko-pomorskim.

Młodzież z podobszaru uczęszcza do Gimnazjum nr 1 w Łasinie. Przeciętne wyniki egzaminu gimnazjalnego w tej szkole za ostatnie 3 lata z poszczególnych przedmiotów są zbliżone do wartości osiąganych w województwie. Uwagę zwracają **niższe przeciętne wyniki z matematyki**. Z kolei bardzo dobre są wyniki z języka angielskiego.

Tabela 34. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w Gimnazjum nr 1 w Łasinie

	Przedmiot	Gimnazjum nr 1 w Łasinie			woj. kujawsko-pomorskie			Przeciętny wynik z 3 lat	
		2013	2014	2015	2013	2014	2015	Gim. Nr 1	Woj.
Część humanistyczna	J. polski	60%	67%	63%	61%	65%	60%	63%	62%
	Historia i WOS	58%	55%	60%	56%	58%	62%	58%	59%
Część matematyczna	Matematyka	41%	36%	37%	46%	45%	47%	38%	46%
	Przedmioty przyrodnicze	62%	47%	47%	57%	50%	48%	52%	52%
Języki obce	J. angielski - podst.	76%	76%	55%	60%	64%	63%	69%	62%
	J. angielski - rozsz.	60%	61%	35%	43%	42%	44%	52%	43%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie i OKE w Gdańsku

Dla podniesienia i utrzymania jakości edukacji potrzebna jest realizacja przedsięwzięć nastawionych na **realizację zajęć pozaszkolnych** rozwijających zainteresowania i zdolności dzieci i młodzieży przede wszystkim w zakresie kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy.

Na podobszarze działa **wiele organizacji pozarządowych integrujących i aktywizujących** zarówno społeczność lokalną jak i całej Gminy, w tym osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Wśród nich należy wymienić m. in. Ludowy Klub Sportowy „Piast”, Ochotniczą Straż Pożarną w Łasinie, Spółdzielnię Socjalną „Perspektywa”. Od wielu lat aktywnie w sferze włączenia społecznego osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym działa Fundacja „Ochrona Zdrowia i Rehabilitacja Niepełnosprawnych”. Posiada ona doświadczenie w realizacji projektów z zakresu aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych współfinansowanych ze środków krajowych i unijnych. Fundacja prowadzi warsztaty terapii zajęciowej dla osób niepełnosprawnych z terenu powiatu grudziądzkiego.

Na spotkaniach konsultacyjnym w Łasinie wskazywano, że istotnym problemem występującym w sferze społecznej jest **nieaktywność społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych**, a także **problem uzależnień**. I to właśnie w tej sferze konieczne jest podjęcie działań w ramach rewitalizacji – poprzez zapewnienie odpowiedniej infrastruktury dostosowanej do potrzeb, a następnie realizowanie programów aktywizacji społecznej i zawodowej. Podjęciem działań w tym zakresie jest zainteresowana szczególnie Fundacja „Ochrona Zdrowia i Rehabilitacja Niepełnosprawnych”.

Sfera gospodarcza

Na przestrzeni lat 2005 – 2015 liczba przedsiębiorstw działających na terenie Łasina wzrosła z 304 do 360. Większość z nich to mikro przedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników. Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą pozostaje na podobnym poziomie (112 osób w 2012 r. i 114 osób w 2015 r.).

Według danych Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej na podobszarze działała 114 podmiotów gospodarczych osób fizycznych, a w całym mieście 212, co

stanowi prawie 54% ogółu firm prowadzonych przez osoby fizyczne w Łasinie i 37% zarejestrowanych w całej Gminie.

Stopień przedsiębiorczości mierzony wskaźnikiem liczby podmiotów gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2015 r. wyniósł 12,56 i tym samym był znacznie wyższy niż średnio w Gminie (5,58).

Sfera środowiskowa

Na podobszarze **brak zagrożeń** związanych z przekroczeniem standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi bądź stanu środowiska. Problemem dostrzeganym przez mieszkańców jest zanieczyszczenie powietrza oraz **niska świadomość ekologiczna** mieszkańców.

Do największych emitentów zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego należy zaliczyć przede wszystkim:

- Ruch drogowy (a zwłaszcza drogę krajową nr 16 i drogę wojewódzką nr 538, które przebiegają przez miasto),
- Indywidualne źródła ciepła (piece na paliwa kopalne) – w tym przypadku zanieczyszczenie powietrza wzrasta w sezonie grzewczym

Na podobszarze objętym rewitalizacją nie występują formy ochrony przyrody.

Najbliższym terenem rekreacyjnym dla mieszkańców obszaru rewitalizacji jest położone w granicach administracyjnych Łasina Jezioro Zamkowe. Nad jeziorem znajduje się Ośrodek Wypoczynkowo-Szkoleniowy „Casus”. Teren wokół jeziora wymaga dalszego zagospodarowania np. poprzez stworzenie ścieżki pieszo-rowerowej, oświetlenia oraz innych elementów infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej. Przyczyni się to nie tylko do stworzenia atrakcyjnego miejsca rekreacji i wypoczynku dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, ale także podniesie atrakcyjność turystyczną miasta.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

Miasto Łasin, a więc również Obszar I – Centrum stanowi w strukturze osadniczej Gminy rolę ośrodka lokalnego, tzn. stanowi siedzibę władz Gminy, jest głównym ośrodkiem handlowym, kulturowym i oświatowym. Poprzez skupienie wielu jednostek organizacyjnych Miasto jest miejscem podstawowej obsługi mieszkańców.

W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Łasin, dla obszaru objętego rewitalizacją, a wchodzącego w skład Miasta określono odrębne zasady polityki i kierunki zagospodarowania przestrzennego:

- Zachowanie historycznego układu urbanistycznego,
- Uzupełnienie istniejącej zabudowy poprzez wykorzystanie rezerw przestrzennych, kontynuując przy tym dotychczasowe struktury urbanistyczne,
- Rozbudowa struktury dróg gminnych poprzez budowę dróg dojazdowych do wyznaczonych terenów rozwojowych,
- Wzmacnianie obszaru miasta jako głównego wielofunkcyjnego ośrodka koncentracji usług z zakresu administracji, oświaty i obsługi mieszkańców gminy,
- Utrzymanie parku miejskiego jako miejsca rekreacji i wypoczynku dla mieszkańców,

- Rozwój rekreacji nad Jeziorem Łasińskim (sporty wodne, żeglarstwo, wędkarstwo), rozwój obszarów predysponowanych do realizacji usług sportu (budowa urządzeń sportowych),
- Wspieranie rozwoju przemysłu, rzemiosła, składów na wskazanych terenach inwestycyjnych.

Przez teren podobszaru przebiegają dwie ważne drogi, tj. droga krajowa nr 16 oraz droga wojewódzka nr 538. Poza tym na siatkę ulic składa się droga powiatowa nr 1365C oraz drogi gminne. W granicach obszaru rewitalizacji znajduje się 30 ulic. Stan dróg w centrum Miasta jest niezadowalający – poszczególne ulice wymagają modernizacji zarówno nawierzchni, jak i infrastruktury towarzyszącej – chodników, ścieżek rowerowych. Modernizacji wymagają m. in. ulice Podmurna, Szkolna i Podgórna. Remont infrastruktury drogowej wiąże się z konieczności likwidacji obecnie występujących barier dla osób niepełnosprawnych czy starszych.

Zdjęcie 1. Przykładowe drogi wymagające modernizacji – ul. Podmurna

Źródło: Opracowanie własne

Poziom wyposażenia w infrastrukturę sieciową, taką jak wodociąg, kanalizacja czy gazociąg jest oczywiście znacznie lepszy niż na pozostałych obszarach Gminy. Na podobszarze do sieci wodociągowej podłączonych jest 220 nieruchomości, a 217 do kanalizacji. Istniejąca w mieście sieć wodno-kanalizacyjna wymaga jednak modernizacji (np. w ciągu ulicy Szkolnej i Podgórnej) i rozbudowy (np. w ciągu ul. Młyńskiej). Przeprowadzenie modernizacji jest również konieczne w odniesieniu do Stacji Uzdatniania Wody w Łasinie i oczyszczalni ścieków w Łasinie.

Do sieci gazowej ogółem w mieście podłączonych jest 356 budynków mieszkalnych.

Wśród obiektów infrastruktury społecznej służących mieszkańcom należy wskazać: Miejsko Gminny Ośrodek Kultury z salą widowiskową, Bibliotekę Publiczną, salę gimnastyczną i plac zabaw przy Zespole Szkół Publicznych, kąpielisko przy Ośrodku Wypoczynkowym „Casus”, boisko wielofunkcyjne „Moje Boisko – Orlik 2012”. Istniejąca infrastruktura sportowa, rekreacyjna i kulturalna nie zaspokaja potrzeb mieszkańców. Zarówno na obszarze rewitalizacji, jak i w innych częściach miasta nie ma miejsca, gdzie mogłyby odbywać się wydarzenia plenerowe – brak amfiteatru, a istniejący Stadion Miejski wymaga modernizacji.

Ochroną zdrowia zajmuje się Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej im. Macieja z Miechowa. W skład SP ZOZ wchodzi szpital, zakład opiekuńczo-leczniczy, przychodnia. SP ZOZ jest jedyną placówką świadczącą usługi w zakresie ochrony zdrowia na terenie gminy. Jakość istniejącej infrastruktury i wyposażenia jest niezadowalająca. Istniejąca placówka SP ZOZ wymaga rozwoju, szczególnie ważne jest zapewnienie lepszego dostępu do lekarzy specjalistów, lepszej jakości sprzętu medycznego i infrastruktury ochrony zdrowia. Potrzeby w zakresie poprawy jakości ochrony zdrowia obejmują: termomodernizację obiektów SP ZOZ i wykorzystanie oze, zagospodarowanie tzw. zieleni przyszpitalnej, modernizacja sal, pracowni i pomieszczeń szpitalnych, modernizacja infrastruktury teleinformatycznej SP ZOZ, zakup sprzętu medycznego.

Stan techniczny niektórych budynków wykorzystywanych na cele aktywizacji społecznej wymaga interwencji. Dotyczy to przede wszystkim budynku po byłej szkole mechanizacji rolnictwa przy ul. Szkolnej (działka nr 159/1), w której obecnie działa Fundacja „Ochrona Zdrowia i Rehabilitacja Niepełnosprawnych”⁸. Budynek przeznaczony na ośrodek rehabilitacji społecznej i zawodowej znajduje się w złym stanie technicznym, w latach 2013-2014 został częściowo wyremontowany przez Fundację, ale wymaga dalszej modernizacji oraz zagospodarowania terenu wokół. Dalszy remont obiektu, jego wyposażenie oraz likwidacja barier architektonicznych pozwoli na prowadzenie w tym miejscu ośrodka integracji, gdzie swoje miejsce znajdą warsztaty terapii zajęciowej (przygotowujące niepełnosprawnych do wejścia na rynek pracy), spółdzielnia socjalna (realizująca m. in. staże i praktyki dla osób niepełnosprawnych), poradnia psychologiczna, doradztwa zawodowego i pośrednictwa pracy, terapeutyczna nastawiona na pracę z osobami niepełnosprawnymi oraz ich rodzinami, a także z innymi osobami z grup wykluczonych społecznie. Innym tego typu obiektem jest budynek należący do parafii rzymsko-katolickiej p.w. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Łasinie, który mógłby po przeprowadzeniu remontu zostać zaadaptowany na cele punktu integracyjno-konsultacyjnego dla osób starszych (po zakończeniu aktywności zawodowej) oraz młodzieży mającej trudności z wejściem i utrzymaniem się na rynku pracy.

W sumie na obszarze rewitalizacji znajduje się ok. 16 budynków, których stan techniczny ogranicza lub uniemożliwia ich użytkowanie. Są to zarówno budynki użyteczności publicznej, jak i budynki mieszkalne znajdujące się w zasobie mieszkaniowym Miasta i Gminy Łasin. Niektóre obiekty wymagają remontu (np. budynek Urzędu, Ośrodka rehabilitacji społ.- zawod., budynek parafii rzymsko-katolickiej) lub termomodernizacji (np. budynek Szpitala i Przychodni).

⁸Budynek na dz. Nr 159/1 przy ul. 700-lecia 12 w Łasinie jest wskazany do ujęcia w gminnej ewidencji zabytków. Adaptację budynku należy zrealizować zgodnie z zapisami decyzji Burmistrza Miasta i Gminy Łasin o warunkach zabudowy z 27.09.2010r., znak: IBG 7331-47/2010 rok., oraz zgodnie z projektem budowlanym, uzgodnionym przez wojewódzkiego konserwatora zabytków postanowieniem nr ZN/123/2012 z 5.04.2012 r., znak: WUOZ.T.WZN.5152.5.6.2012.KJ; odnośnie tego budynku podtrzymana jest pozytywna opinia konserwatorska z 6.11.2015 r., znak: WUOZ.T.WZN.5183.5.34.2015.KJ, dotycząca otynkowania jego elewacji zaprawą termoizolacyjną.

Zdjęcie 2. Budynek przy ul. Szkolnej w Łasinie

Źródło: Opracowanie własne

Podsumowanie zjawisk negatywnych i potencjałów na Obszarze I – Centrum w Łasinie

Kluczowe zjawiska	Negatywne	Potencjały
Społeczne	▪ Długotrwałe bezrobocie, ▪ Wysokie natężenie korzystania z pomocy społecznej, ▪ Wysoki odsetek interwencji policyjnych, ▪ Jakość kształcenia na poziomie podstawowym niższa niż w województwie, ▪ Wiele osób wymagających wsparcia w zakresie aktywności społecznej i zawodowej zwłaszcza wśród niepełnosprawnych, ▪ Problemy z nadużywaniem alkoholu, ▪ Niska aktywność mieszkańców.	▪ Korzystne trendy demograficzne, ▪ Wysoki poziom objęcia edukacją przedszkolną, ▪ Aktywny sektor NGO.
Pozostałe (w tym gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne)	▪ Zły stan infrastruktury drogowej, ▪ Zły stan techniczny budynków przeznaczonych na cele aktywizacji społecznej i zawodowej, ▪ Niezadawalająca jakość infrastruktury ochrony zdrowia, ▪ Budynki użyteczności publicznej i mieszkalne wymagające termomodernizacji i remontu ▪ Infrastruktura wodociągowa i kanalizacyjna wymagająca modernizacji i rozbudowy, ▪ Infrastruktura sportowa, rekreacyjna i kulturalna wymaga rozbudowy lub modernizacji. ▪ Brak terenów inwestycyjnych do prowadzenia działalności	▪ Korzystniejszy niż w Gminie poziom przedsiębiorczości wśród osób fizycznych, ▪ Brak wyraźnych zagrożeń środowiskowych, ▪ Dobry dostęp do infrastruktury sieciowej.

Kluczowe zjawiska	Negatywne	Potencjały
	gospodarczej, ▪ Brak wsparcia dla przedsiębiorców.	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej diagnozy, spotkań z mieszkańcami i badania ankietowego

5.2 Podobszar 2: Nogat

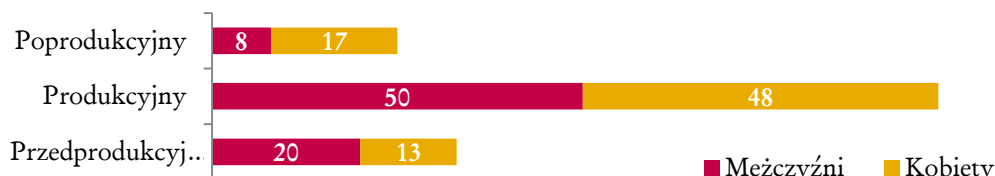
Sołectwo Nogat zajmujące powierzchnię 779,82 ha tworzy jedna miejscowość o tej samej nazwie położona na zachodnim brzegu Jeziora Nogat, w odległości około 7,5 km w kierunku północno – zachodnim od Łasina. Wieś charakteryzuje się układem osady folwarcznej, złożonej z trzech kompleksów: pałacu z przylegającym parkiem, zabudowań gospodarczych oraz grupy budynków mieszkalnych służby folwarcznej. Na początku XX w. i w latach 30-tych XX w., w wyniku parcelacji majątku, powstała murowana i drewniana zabudowa przy drogach prowadzących do Małego Czarnego i Przeczna.

W Nogacie znajduje się zespół pałacowo-parkowy z XIX w. oraz ponad stuletnia strażnica strażacka. Na terenie parku rośnie 620-letni dąb „Chrobry” stanowiący pomnik przyrody, o obwodzie niemal 900 cm, należący do największych drzew tego gatunku w Polsce.

Sfera społeczna

Pod koniec 2015 r. sołectwo Nogat zamieszkiwało 156 osób (78 mężczyzn i 78 kobiet), co stanowi 1,89% ludności Gminy.

Wykres 4. Struktura wieku i płci w Nogacie w 2015 r.

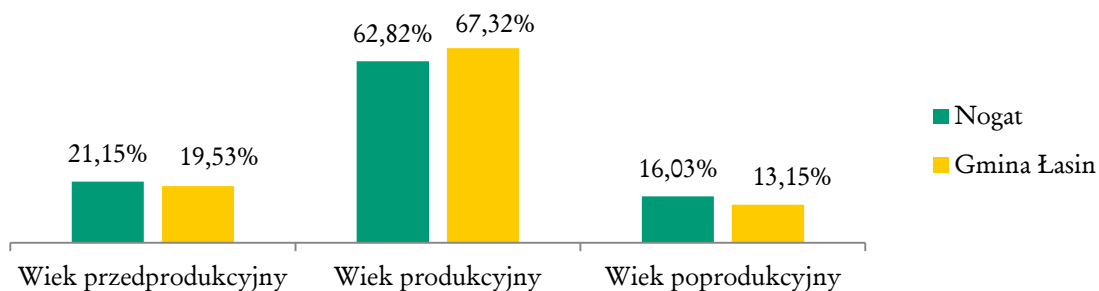

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Łasinie

Najliczniejszą grupę tworzą mieszkańcy pomiędzy 18 a 65 rokiem życia – 62,82%. Udział tej grupy w strukturze społeczeństwa jest jednak niższy niż przeciętnie w Gminie. Nogat charakteryzuje się wyższym odsetkiem osób w wieku przedprodukcyjnym – 21,15%, ale **odsetek osób starszych jest również wyższy** niż średnio w Gminie. Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze wynosi 25,51%, podczas gdy w Gminie jest to 19,53%.

Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada tutaj 59 osób w wieku nieprodukcyjnym, w związku z tym **wskaźnik obciążenia demograficznego w Nogacie jest mniej korzystny niż w Gminie** gdzie wynosi 49 osób. W sołectwie istnieje zapotrzebowanie na realizację przedsięwzięć społecznych, które zostaną skierowane do najmłodszych i najstarszych mieszkańców. Obecnie brak działań aktywizacyjnych dla tych grup.

Wykres 5. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w Nogacie w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grudziądzu w 2015 r. w Nogacie **tylko 2 osoby były zarejestrowane jako bezrobotne** (1 kobieta i 1 mężczyzna, oboje do 25 roku życia, w tym jedno długotrwale bezrobotne). Wskaźniki dotyczące bezrobocia na badanym obszarze wypadają bardzo korzystnie w porównaniu z wartościami osiąganymi średnio w Gminie.

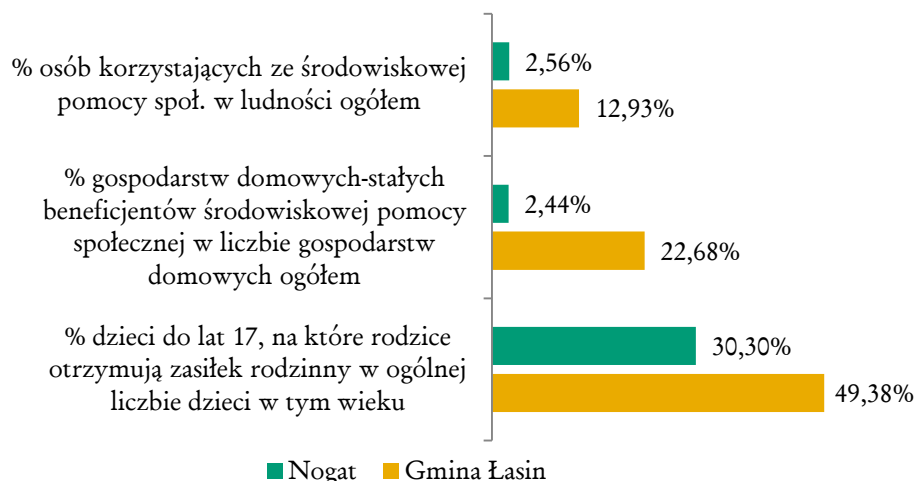
Wykres 6. Struktura bezrobocia w Nogacie w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Grudziądzu

Poziom korzystania z pomocy społecznej mierzony odsetkiem osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem jest korzystniejszy niż w Gminie, gdyż wynosi tylko **2,56%** (w Gminie jest to 12,93%). Ze środowiskowej pomocy społecznej w 2015 r. korzystała 1 rodzina (4 osoby). Również odsetek dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny był niski – 30,30% (10 z 33 dzieci w tym wieku).

Wykres 7. Skala korzystania z pomocy społecznej w Nogacie w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Na badanym obszarze w 2015 r. Policja odnotowała 4 interwencje z powodu zakłócania porządku publicznego i miru domowego (stosunek tych interwencji względem ogółu gospodarstw domowych wyniósł 2,56%, wobec 4,16% w Gminie). Wskaźnik przestępstw kryminalnych na 1000 mieszkańców wyniósł w Nogacie 6,41% (1 tego typu zdarzenie), podczas gdy w Gminie było to 3,63%.

Sołectwo należy do rejonu obsługi Zespołu Szkół Publicznych w Łasinie, w skład którego wchodzi Szkoła Podstawowa i Gimnazjum nr 1. Średni wynik sprawdzianu szóstoklasisty w Szkole Podstawowej w Łasinie w 2015 r. wyniósł 58%, podczas gdy średnia dla całej Gminy wynosiła odpowiednio 66%. **Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów z lat 2013-2015 wyniósł 57% i był niższy niż przeciętny wynik w województwie.**

Przeciętne wyniki egzaminu gimnazjalnego w Gimnazjum nr 1 za ostatnie 3 lata z poszczególnych przedmiotów są zbliżone do wartości osiąganych w województwie. Uwagę zwracają niższe przeciętne wyniki z matematyki. Z kolei bardzo dobre są wyniki z języka angielskiego.

Szczegółowe informacje o osiągniętych wynikach w Zespole Szkół Publicznych w Łasinie zostały zawarte w *podrozdziale 5.1*. Potrzebne jest podjęcie działań mających na celu rozwój społeczny dzieci i młodzieży, poprzez realizację dodatkowych zajęć szkolnych, ale i pozaszkolnych nastawionych przede wszystkim na rozwijanie kompetencji kluczowych, ale i podniesienie poziomu jakości kształcenia oraz organizację czasu wolnego głównie dla dzieci pochodzących z obszarów wiejskich.

Poziom aktywności mieszkańców mierzony wskaźnikiem frekwencji wyborczej wskazuje, że Nogat należy do tej Obwodowej Komisji Wyborczej nr 6 gdzie **aktywność ta jest niższa niż średnio w Gminie**. Jednocześnie poziom zaangażowania mieszkańców w życie publiczne, zainteresowanie sprawami Gminy rośnie, co wyraża się coraz liczniejszym udziałem w zebraniach sołeckich.

Wykres 8. Frekwencja wyborcza w OKW nr 6

Frekwencja		Nogat (OKW nr 6)	Gmina Łasin
w wyborach parlamentarnych w 2015 r.		30,69%	36,55%
w wyborach prezydenckich w 2015 r.	I tura	34,58%	38,59%
	II tura	42,00%	45,81%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej

Wśród lokalnych organizacji działających na terenie sołectwa należy wskazać Koło Gospodyń Wiejskich. Organizacja ta współpracuje m. in. z Miejsko-Gminny Ośrodkiem Kultury w Łasinie wspólnie organizując imprezy, uroczystości, czy pokazy kulinarne. Jednocześnie KGW boryka się z brakiem odpowiedniego zaplecza w świetlicy do realizacji prowadzonych przedsięwzięć.

Podczas spotkań konsultacyjnych mieszkańcy wskazywali przede wszystkim na zagadnienia braku aktywności wśród mieszkańców, potrzebę ożywienia świetlicy poprzez remont i zagospodarowanie terenu wokół, tak aby stała się miejscem spotkań, aktywizacji i integracji mieszkańców, gdzie czas wolny będą mogli spędzać dzieci. Zgłaszano zainteresowanie organizacją różnego rodzaju kursów zarówno podnoszących kompetencje, jak i aktywizujących mieszkańców (np. z zakresu kulinariów, rękodzieła czy zajęć sportowo-rekreacyjnych), w tym współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy.

Sfera gospodarcza

Na przestrzeni lat 2005 – 2015 liczba przedsiębiorstw działających na terenie sołectwa wzrosła z 0 do 8. Zaś liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą utrzymuje się na poziomie około 5 osób. Wszystkie podmioty to mikro przedsiębiorstwa liczące do 9 pracowników.

Stopień przedsiębiorczości mierzony wskaźnikiem podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym wynosi 6,12 (6 firm) i jest wyższy niż w Gminie (5,58).

Wykres 9. Przedsiębiorczość na terenie sołectwa Nogat

* Dane statystyczne od roku 2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Sfera środowiskowa

Sołectwo Nogat położone jest nad Jeziorem Nogat. Jest to jezioro przepływowe pochodzenia rynnowego, największe jezioro położone na obszarze wiejskim Gminy Łasin (117,7 ha powierzchni). Pod względem czystości wody – jezioro zostało zakwalifikowane do kategorii poza klasą czystości. Teren leżący wzdłuż zachodniego brzegu Nogatu objęty jest obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, który w części przeznacza te obszary pod rozwój funkcji rekreacyjno – wypoczynkowych⁹. Z uwagi na walory krajobrazowe terenów położonych wzdłuż brzegów Nogatu, również tereny położone po wschodniej części jeziora przeznaczone są do rozwoju funkcji wypoczynkowych.

W północno-zachodniej części sołectwa położone jest Jezioro Kuchnia, którego część znajduje się w granicach sołectwa. Posiada ono III klasę czystości wody (według badań z 2006 r.). Tereny nad wschodnim brzegiem jeziora również w zostały przeznaczone na cele rekreacyjno-wypoczynkowe¹⁰.

Na terenie sołectwa **brak zagrożeń** związanych z przekroczeniem standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi bądź stanu środowiska. Kwestią problematyczną jest **stan czystości wód** w jeziorach położonych na terenie sołectwa.

Cały teren znajduje się w Obszarze Chronionego Krajobrazu Doliny Osy i Gardęgi. W zabytkowym parku znajduje się **pomnik przyrody – dąb „Chrobry”** liczący około 620 lat, o obwodzie 943 cm.

Na obszarze objętym rewitalizacją, a znajdującym się pod ochroną prawną nie będą realizowane przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko. Przy wdrażaniu poszczególnych inwestycji zachowane będą wymogi i zakazy wynikające z przepisów odrębnych obowiązujących na tym obszarze.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Łasin, Nogat został zaliczony do następujących stref polityki przestrzennej:

- Strefy „zurbanizowanej ekstensywnej”. W strefie wyznaczono tereny kontynuacji i uzupełnień istniejącej zabudowy wsi, w tym tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, wielorodzinnej, usługowej, zagrodowej. Wyznaczono tereny rozwoju zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami. Przewiduje się, że w strefie tej zmiany w zagospodarowaniu terenów będą postępowały najdynamiczniej.
- Strefy „rekreacyjno-turystycznej”. Strefa obejmuje tereny położone nad jeziorami Nogat i Kuchnia. W strefie tej znajdują się tereny kontynuacji i uzupełnień istniejącej zabudowy rekreacji indywidualnej i zbiorowej oraz tereny predysponowane do rozwoju tej funkcji.

Sołectwo należy według hierarchii sieci osadniczej do jednostek pełniących funkcje pomocnicze gminy, w których należy rozwijać zabudowę mieszkaniową i usługi.

⁹ Uchwała Nr XXXVIII/302/2010 Rady Miejskiej Łasin z dnia 28 października 2010 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego teren nad Jeziorem Nogat w sołectwie Nogat.

¹⁰ Uchwała Nr XXXIII/219/2001 Rady Miasta i Gminy Łasin z dnia 28 grudnia 2001 r. w sprawie zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Łasin dla terenów położonych w Nogacie nad Jeziorem Kuchnia (działki nr 2/2, 2/3, 2/4, 2/5, 2/6, 6/1 - obręb Nogat).

Na obszarze sołectwa Nogat znajdują się tereny i obiekty o znaczeniu kulturowym, wymagające ochrony:

- Historyczna zabudowa gospodarcza o wartości kulturowej, zespół folwarczny z przełomu XIX i XX wieku,
- Historyczny budynek szkoły - obecnie przeznaczony na mieszkania,
- Zespół dworsko-parkowy wpisany do rejestru zabytków pod nr A/1506,
- Stanowiska archeologiczne nie eksponowane z nawarstwieniami kulturowymi objęte strefą ochrony konserwatorskiej
- Stanowiska archeologiczne eksponowane w terenie, są to grodziska objęte strefą ochrony konserwatorskiej „W” pochodzące z okresu późnego średniowiecza.

W obszarze objętym rewitalizacją obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obejmujące tereny nad Jeziorem Nogat i Jeziorem Kuchnia:

- Uchwała Nr XXXIII/219/2001 Rady Miasta i Gminy Łasin z dnia 28 grudnia 2001 roku w sprawie zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Łasin dla terenów położonych w Nogacie nad Jeziorem Kuchnia (działki nr 2/2, 2/3, 2/4, 2/5, 2/6, 6/1 – obręb Nogat); w niniejszym planie wyznaczono tereny: zabudowy mieszkaniowej o charakterze letniskowym i mieszkaniowej jednorodzinnej, usługowo – handlowe, komunikacyjne, rekreacyjno – wypoczynkowe i zieleni urządzonej,
- Uchwała Nr XXXVIII/302/2010 Rady Miejskiej Łasin z dnia 28 października 2010 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego teren nad Jeziorem Nogat w sołectwie Nogat; w niniejszym planie wyznaczono: tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i wielorodzinnej, rekreacji indywidualnej, zagrodowej, tereny zieleni leśnej i parkowej, tereny komunikacyjne (drogi zbiorcze, lokalne, dojazdowe i wewnętrzne).

Zaplanowane w ramach rewitalizacji przedsięwzięcia **nie naruszają zapisów powyższych planów.**

Na infrastrukturę drogową w sołectwie składają się przede wszystkim: droga powiatowa nr 1367C relacji Nogat – Wydrzno oraz drogi gminne nr 041301C, 041302C, 041303C, 041308C, 041321C. **Niektóre odcinki dróg wymagają modernizacji (m. in. droga gminna nr 041303C).**

Pod kątem wyposażenia w infrastrukturę sieciową - sytuacja w sołectwie nie odbiega od tej panujący w innych częściach Gminy na obszarze wiejskim. Do wodociągu podłączonych jest 76 nieruchomości. Na terenie sołectwa **nie ma sieci kanalizacyjnej**, w związku z czym poszczególne nieruchomości posiadają szamba lub rzadziej przydomowe oczyszczalnie ścieków. Konieczna jest dalsza rozbudowa przydomowych oczyszczalni ścieków.

Jedynym obiektem infrastruktury społecznej jest **światlica wiejska, która wymaga kapitalnego remontu** (wnętrze budynku i elewacja oraz zagospodarowanie terenu wokół świetlicy na plac zabaw i siłownię zewnętrzną). Zmodernizowanie obiektu poprawi warunki użytkowania świetlicy przez społeczność lokalną. Obecnie obiekt nie posiada właściwego zaplecza kuchennego oraz sanitarnego, część stolarki okiennej wymaga wymiany. Niezbędny jest również remont ścian i posadzek budynku oraz elewacji.

W sferze przestrzenno-funkcjonalnej według mieszkańców biorących udział w spotkaniach i badaniu ankietowym największym problemem jest: zły stan dróg, brak sieci kanalizacyjnej,

nierozwinięta komunikacja publiczna, zbyt mało przydomowych oczyszczalni ścieków oraz brak dbałości mieszkańców o otoczenie ich posesji.

Zdjęcie 3. Świetlica wiejska w Nogacie

Źródło: *Opracowanie własne*

Zdjęcie 4. Teren wokół świetlicy w Nogacie

Źródło: Opracowanie własne

Podsumowanie zjawisk negatywnych i potencjałów w Nogacie

Kluczowe zjawiska	Negatywne	Potencjały
Społeczne	- Starzenie się społeczeństwa – liczna grupa seniorów nie ma zapewnionego żadnego wsparcia – brak jakichkolwiek zajęć aktywizacyjnych, - Brak ciekawej oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, - Brak miejsc do uprawiania sportu i rekreacji, - Brak miejsc z atrakcyjną ofertą kulturalną.	- Wysoki odsetek dzieci w strukturze społeczeństwa, - Niskie bezrobocie rejestrowane, - Niski poziom korzystania z pomocy społecznej.
Pozostałe (w tym gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne)	- Zły stan istniejącej świetlicy wiejskiej, - Brak kanalizacji, zbyt mało przydomowych oczyszczalni ścieków, - Zły stan dróg gminnych, - Niski poziom obsługi komunikacyjnej, - Brak wsparcia dla przedsiębiorców i terenów inwestycyjnych.	Potencjał do rozwoju turystyki nad jeziorem Nogat i Kuchnia.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej diagnozy, spotkań z mieszkańcami i badania ankietowego

5.3 Podobszar 3: Nowe Jankowice

Nowe Jankowice to miejscowość wchodząca w skład sołectwa Jankowice, położona około 5 km w kierunku północno-wschodnim od Łasina, przy drodze prowadzącej do Kisielic i Iławy. Jest to wieś popegeerowska, czego wyrazem są użytkowane do dziś budynki mieszkalne wielorodzinne znajdujące się po zachodniej stronie drogi.

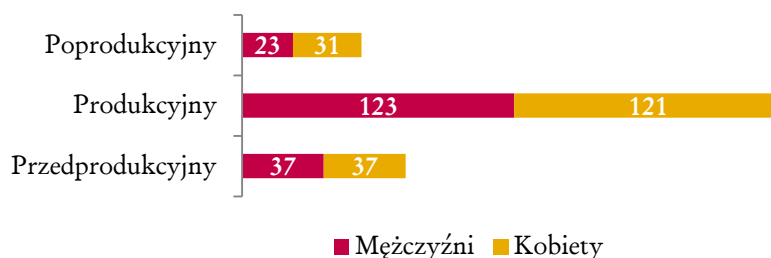
Wieś charakteryzuje się układem osady folwarcznej złożonej z trzech kompleksów: pałacu z przylegającym parkiem, zabudowań gospodarczych i zabudowań mieszkalnych służby

folwarcznej (czworaków). Pałac i park pochodzą z 1 poł. XIX wieku, zaś pozostałe zabudowania z końca XIX wieku. Doskonale zachowany zespół pałacowo-parkowy zarządzany jest obecnie przez Stadninę Koni „Nowe Jankowice Sp. z o. o. - spółkę hodowlaną Agencji Nieruchomości Rolnych w Warszawie. Początki istnienia Stadniny sięgają lat 50 – tych XX wieku. Spółka jest liderem w hodowli koni rasy polski koń zimnokrwisty w Polsce. Oprócz hodowli koni w Stadninie prowadzona jest hodowla i chów bydła mlecznego, a także produkcja roślinna.

Sfera społeczna

Nowe Jankowice pod koniec 2015 r. zamieszkiwały 373 osoby, w tym 189 kobiet i 184 mężczyźni, co stanowi 4,51% ludności Gminy.

Wykres 10. Struktura wieku i płci w Nowych Jankowicach w 2015 r.

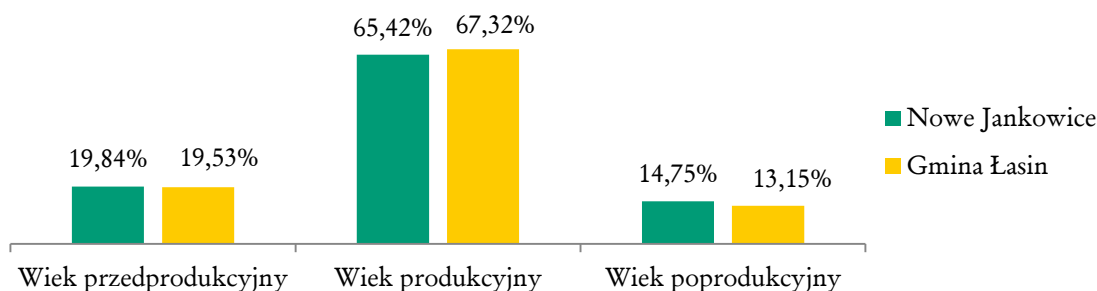

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Najliczniejszą grupę stanowią mieszkańcy pomiędzy 18 a 65 rokiem życia – 65,42%, udział tej grupy w strukturze społeczeństwa jest jednak niższy niż przeciętnie w Gminie. Miejscowość charakteryzuje się nieco **wyższym odsetkiem osób w wieku przedprodukcyjnym – 19,84% oraz osób w wieku poprodukcyjnym – 14,75%** niż średnio w Gminie. Stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na tym obszarze wynosi 22,54%, podczas gdy w Gminie jest to 19,53%.

Na 100 osób wieku produkcyjnym przypadają tutaj 53 osoby wieku nieprodukcyjnym, w związku z tym **wskaźnik obciążenia demograficznego jest mniej korzystny** niż w Gminie gdzie wynosi 49 osób. W sołectwie istnieje zapotrzebowanie na realizację przedsięwzięć społecznych, które zostaną skierowane do najmłodszych i najstarszych mieszkańców. Obecnie zarówno seniorzy, jak i dzieci i młodzież nie mają zapewnionej ciekawej oferty spędzania czasu.

Wykres 11. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w Nowych Jankowicach w 2015 r.

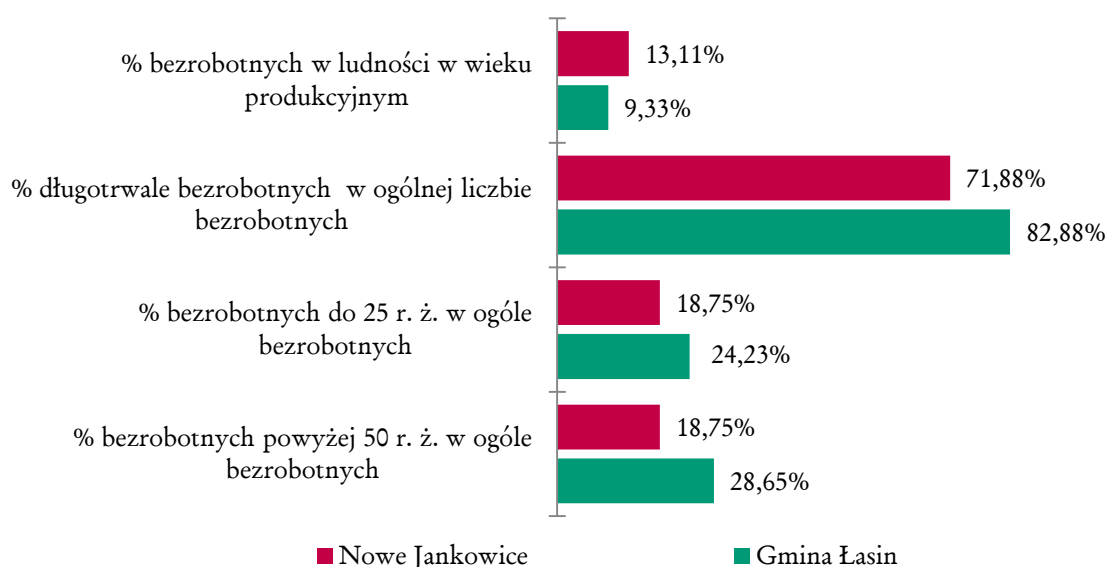

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Istotnym problemem społecznym w Nowych Jankowicach jest bezrobocie. Gospodarka wsi nie jest w stanie zapewnić odpowiedniej liczby miejsc pracy dla mieszkańców. Występuje tzw. **bieda popegeerowska**. Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grudziądzu w 2015 r. bez pracy pozostawały 32 osoby, co stanowi 13,11% mieszkańców w wieku produkcyjnym. Większość tych osób jest bezrobotnych długotrwale – 71,88%¹¹. Obecnie brakuje wsparcia dla osób bezrobotnych – kursów i szkoleń w ramach aktywizacji zawodowej odbywających się w miejscu zamieszkania tych osób.

Wskaźniki dotyczące bezrobocia na badanym obszarze przedstawia poniższy wykres.

Wykres 12. Struktura bezrobocia w Nowych Jankowicach w 2015 r.

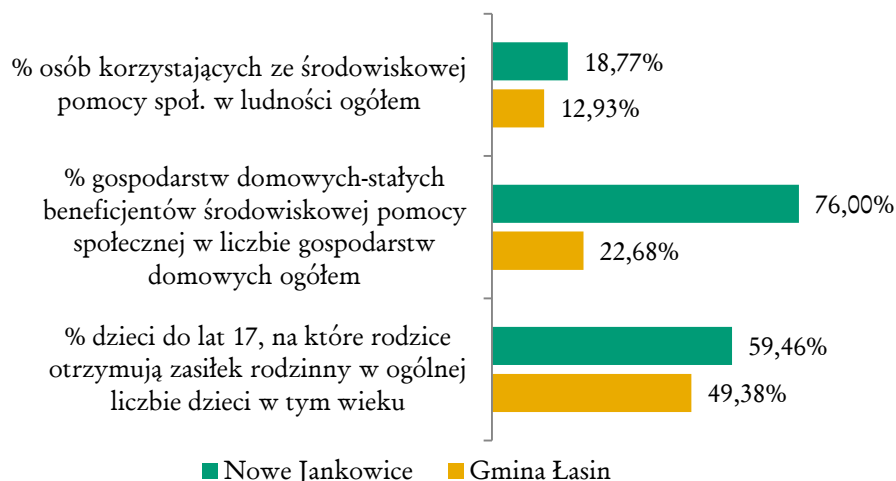

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Grudziądzu

Skala korzystania z pomocy społecznej jest w tej miejscowości bardzo wysoka – 18,77% mieszkańców Nowych Jankowic korzysta ze środowiskowej pomocy społecznej (19 rodzin i 70 osób w tych rodzinach). Również odsetek dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny jest wysoki – 59,46% (44 z 74 dzieci w tym wieku).

Wykres 13. Skala korzystania z pomocy społecznej w Nowych Jankowicach w 2015 r.

¹¹ Za długotrwale bezrobotnego uznaje się osobę, która w okresie ostatnich dwóch lat pozostawała w rejestrze powiatowego urzędu pracy przez minimum 12 miesięcy. Do okresu tego nie liczy się czas odbywania stażu i przygotowania zawodowego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Na badanym obszarze w 2015 r. Policja odnotowała 24 interwencje z powodu zakłócania porządku publicznego i miru domowego, co stanowi 6,98% ogółu interwencji w Gminie i 70,59% interwencji w sołectwie Jankowice.

Miejscowość należy do rejonu obsługi Szkoły Podstawowej w Zawdzie. Średni wynik sprawdzianu szóstoklasisty w Szkole Podstawowej w Zawdzie w 2015 r. wynosił 71%, podczas gdy średnia dla całej Gminy wynosiła odpowiednio 66%. **Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów z lat 2013-2015 wynosił 60% i był niższy niż przeciętny wynik w województwie.**

Tabela 35. Wyniki sprawdzianu szóstoklasistów w SP w Zawdzie

	2013	2014	2015*	Przeciętny wynik z 3 lat (2015-2013)
SP Zawda	60%	48%	71%	60%
Woj. kuj.-pom.	59%	63%	68%	63%

*Wyniki z I i II części sprawdzianu szóstoklasisty.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OKE w Gdańsku i Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Przeciętne wyniki egzaminu gimnazjalnego w Gimnazjum nr 2 w Jankowicach, do którego uczęszczają uczniowie z Nowych Jankowic z większości przedmiotów są **niższe** niż przeciętne wyniki w województwie (oprócz języka niemieckiego na poziomie podstawowym).

Tabela 36. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w Gimnazjum nr 2

	Przedmiot	Gimnazjum nr 2			woj. kujawsko-pomorskie			Przeciętny wynik z 3 lat	
		2013	2014	2015	2013	2014	2015	Gim. nr 2	Woj.
Część humanistyczna	J. polski	52%	57%	58%	61%	65%	60%	56%	62%
	Historia i WOS	47%	53%	58%	56%	58%	62%	53%	59%

	Przedmiot	Gimnazjum nr 2			woj. kujawsko-pomorskie			Przeciętny wynik z 3 lat	
Część matematyczna	Matematyka	36%	53%	43%	46%	45%	47%	44%	46%
	Przedmioty przyrodnicze	48%	49%	42%	57%	50%	48%	46%	52%
Języki obce	J. niemiecki - podst.	55%	56%	64%	55%	64%	53%	58%	57%
	J. niemiecki-rozsz.	34%	35%	41%	37%	50%	39%	37%	42%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OKE w Gdańsku i Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Potrzebne jest podjęcie działań mających na celu rozwój społeczny dzieci i młodzieży, poprzez realizację dodatkowych zajęć szkolnych, ale i pozaszkolnych nastawionych przede wszystkim na rozwijanie kompetencji kluczowych, ale i podniesienie poziomu jakości kształcenia oraz organizację czasu wolnego głównie dla dzieci pochodzących z obszarów wiejskich. W obydwu wskazanych placówkach prowadzona jest świetlica środowiskowa dla dzieci.

Poziom aktywności mieszkańców mierzony wskaźnikiem frekwencji wyborczej wskazuje, że Nowe Jankowice należą do tej Obwodowej Komisji Wyborczej nr 7 gdzie **aktywność ta jest niższa niż średnio w Gminie.**

Wykres 14. Frekwencja wyborcza w OKW nr 7

Frekwencja		OKW nr 7	Gmina Łasin
w wyborach parlamentarnych w 2015 r.		29,11%	36,55%
w wyborach prezydenckich w 2015 r.	I tura	31,18%	38,59%
	II tura	37,53%	45,81%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej

Podczas spotkań konsultacyjnych mieszkańcy wskazywali przede wszystkim na **brak miejsca spotkań i integracji (świetlicy wiejskiej)**. Obecnie mieszkańcy spotykają się w jednej z sal pałacu należącego do Stadniny Koni. Całe sołectwo nie ma własnej świetlicy wiejskiej. W związku z tym **możliwości aktywizacji społecznej i zawodowej oraz integracji są bardzo ograniczone**. Z powstałej świetlicy będą korzystać dzieci i młodzież, ale również osoby starsze, bezrobotne, a także Koło Gospodyń Wiejskich. Poza świetlicą w miejscowości brakuje również jakiegokolwiek infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.

Nowe Jankowice charakteryzują się specyficzną zabudową jak na miejscowość wiejską, gdyż w jednym miejscu zamieszkuje tutaj około 350 osób, czyli zdecydowana większość mieszkańców. Powstanie świetlicy przy tak dużym skupisku ludności gwarantuje, że będzie ona aktywnie wykorzystywana, m. in. na cele organizacji:

- Zajęć dodatkowych dla uczniów,
- Zajęć dla seniorów,
- Zajęć dla najmłodszych, gdyż dostęp do przedszkola jest ograniczony,
- Szkoleń dla bezrobotnych,
- Kół zainteresowań dla dzieci, młodzieży, dorosłych,
- Klubu seniora (w miejscowości jest wiele osób starszych, które nie mają swojego miejsca spotkań, nie są w żaden sposób aktywizowane).

Ponadto mieszkańcy widzą potrzebę **zatrudnienia animatora lokalnej społeczności**, który będzie inicjował podejmowanie różnorodnych działań w świetlicy.

Sfera gospodarcza

Według danych Krajowego Rejestru Sądowego i Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej w Nowych Jankowicach działa 12 podmiotów gospodarczych (6 podmiotów osób prawnych głównie w branży rolniczej oraz 6 podmiotów osób fizycznych). Największym przedsiębiorstwem w Nowych Jankowicach jest Stadnina Koni „Nowe Jankowice Sp. z o. o.

Stopień przedsiębiorczości mierzony wskaźnikiem podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym wynosi 2,46 i jest niższy niż w Gminie (5,58).

Sfera środowiskowa

Na terenie sołectwa **brak zagrożeń** związanych z przekroczeniem standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi bądź stanu środowiska. Problemem dostrzeganym przez mieszkańców są dzikie wysypiska śmieci i niska świadomość ekologiczna lokalnej społeczności. Ponadto położenie przy drodze krajowej nr 16 wiąże się narażeniem mieszkańców na zagrożenia związane z hałasem komunikacyjnym i emisją zanieczyszczeń komunikacyjnych.

W miejscowości znajdują się **3 pomniki przyrody**: aleja dębowa łącząca park z cmentarzem poniemieckim i skupisko 13 dębów w parku w Nowych Jankowicach oraz pojedyncze drzewo (działka nr 3008/4). Na terenie Nowych Jankowic ochroną objęte są również następujące użytki ekologiczne: E-N (działki 3006 – pow. 1,09 ha, 3007 – pow. 0,50 ha, 3008/4 – pow. 0,48 ha). Obszary te znajdują się w zarządzie PGL LP Nadleśnictwa Jamy.

Na obszarze objętym rewitalizacją, a znajdującym się pod ochroną prawną nie będą realizowane przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko. Przy wdrażaniu poszczególnych inwestycji zachowane będą wymogi i zakazy wynikające z przepisów odrębnych obowiązujących na tym obszarze.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Łasin teren Nowych Jankowic został zaliczony do strefy polityki przestrzennej zurbanizowanej ekstensywnej. W strefie wyznaczono tereny kontynuacji i uzupełnień istniejącej zabudowy wsi, w tym tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, wielorodzinnej, usługowej, zagrodowej. Wyznaczono tereny rozwoju zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami. Przewiduje się, że w strefie tej zmiany w zagospodarowaniu terenów będą postępowały najdynamiczniej. Sołectwo należy według hierarchii sieci osadniczej do jednostek pełniących funkcje pomocnicze gminy, w których należy rozwijać zabudowę mieszkaniową i usługi.

W rejestrze zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków znajduje się **zespół pałacowo-parkowy w Nowych Jankowicach** (nr rejestru A/325). Obiekt ten zasługuje na uwagę i ochronę ze względu na swoje walory kulturowe. Przedsięwzięcia zaplanowane w ramach rewitalizacji nie będą ingerować w tereny i obiekty objęte ochroną prawną.

Przez środek miejscowości przebiega droga krajowa nr 16 relacji Dolna Grupa k. Grudziądza do granicy z Litwą w Ogrodnikach. Na infrastrukturę drogową składają się również: droga powiatowa nr 1375C oraz drogi gminne nr 041327C i 041326C. Mieszkańcy zwracają uwagę na **zły stan chodników osiedlowych, ale również brak ścieżki pieszo-rowerowej wzdłuż drogi krajowej nr 16**, która znacznie poprawiłaby bezpieczeństwo.

W Nowych Jankowicach do sieci wodociągowej podłączonych jest 56 nieruchomości, a 21 do kanalizacji. **Oczyszczaniem ścieków zajmuje się zakładowa oczyszczalnia ścieków** Stadniny Koni w Nowych Jankowicach, która przejmuje ścieki z obiektów produkcyjno-hodowlanych oraz osiedla mieszkaniowego. Ścieki po oczyszczeniu trafiają do rowu melioracyjnego, który uchodzi do Jeziora Łasińskiego (Zamkowego). Mieszkańcy zgłaszają **potrzebę podłączenia pozostałych budynków do kanalizacji lub budowy przydomowych oczyszczalni ścieków**.

Istotnym problemem na tym obszarze jest **brak jakiegokolwiek obiektu służącego mieszkańcom jako miejsce spotkań i integracji oraz brak miejsc do uprawiania sportu i rekreacji** (boisko, siłownia zewnętrzna itp.). W całym sołectwie brak świetlicy wiejskiej - najbliższa znajduje się w Zawdzkiej Woli w odległości co najmniej 3,5 km licząc wzdłuż dróg i ciągów pieszych. Obecnie mieszkańcy korzystają z jednej z sal w Stadninie Koni w Nowych Jankowicach. Jednocześnie w miejscowości znajduje się **przestrzeń zdegradowana** w postaci nieużytkowanego obiektu infrastruktury komunalnej – jest to **budynek po kotłowni osiedlowej** (działka nr 2/25) położony w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy wielorodzinnej. W ramach rewitalizacji planowane jest przekształcenie wskazanej przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej poprzez zaadaptowanie budynku po kotłowni na świetlicę wiejską.

Zdjęcie 5. Przestrzeń zdegradowana – budynek po kotłowni osiedlowej

Podsumowanie zjawisk negatywnych i potencjałów w Nowych Jankowicach

Kluczowe zjawiska	Negatywne	Potencjały
Społeczne	- Niekorzystny wskaźnik obciążenia demograficznego, - Wysokie bezrobocie, - Wysoki poziom korzystania z pomocy społecznej, - Zagrożone bezpieczeństwo funkcjonowania rodzin i porządek publiczny – liczne interwencje policji, - Przeciętna jakość kształcenia mierzona wynikami egzaminów niższa niż w województwie, - Niska aktywność mieszkańców w życiu publicznym, - Brak miejsca spotkań, aktywizacji i integracji mieszkańców, - Brak miejsca do uprawiania sportu/rekreacji, - Brak miejsc z atrakcyjną ofertą kulturalną.	- Odsetek dzieci w społeczeństwie jest wyższy niż osób starszych, - Chęć mieszkańców do stworzenia świetlicy wiejskiej, która będzie wykorzystywana do realizacji zajęć dla dzieci i młodzieży, spotkań seniorów, - Duże skupienie mieszkańców w jednym miejscu gwarantujące zainteresowanie działaniem świetlicy.
Pozostałe (w tym gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne)	- Niski poziom przedsiębiorczości, - Brak zakładów pracy, - Brak dobrego dojazdu do miejscowości, - Zły stan dróg, chodników, brak ścieżek pieszo-rowerowych, zwłaszcza przy drodze krajowej nr 16, - Brak lub niedostateczna ilość połączeń komunikacyjnych, - Przestrzeń zdegradowana – pozostałości infrastruktury komunalnej, - Potrzeba rozbudowy kanalizacji lub budowy przydomowych oczyszczalni ścieków.	- Istnienie obiektów, które mogą być zaadoptowane na cele aktywizacji społecznej, - Korzystne położenie przy drodze krajowej nr 16, - Obiekty o wartości kulturowej i przyrodniczej, - Znana i rozpoznawalna w kraju stadnina koni.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej diagnozy, spotkań z mieszkańcami i badania ankietowego

5.4 Podobszar 4: Zawda

Sołectwo Zawda znajduje się w odległości około 7,5 km w kierunku północno – wschodnim od Łasina. Zajmuje powierzchnię około 727,52 ha, co stanowi 5,33% powierzchni Gminy Łasin. Sołectwo tworzy tylko jedna miejscowość – Zawda.

Wieś została założona w średniowieczu. Pierwotnie była ulicówką. W związku z rozwojem folwarku wieś przekształcono w osadę folwarczną, złożoną z trzech kompleksów: dworu

murowanego z poł. XIX w. z przylegającym parkiem, zabudowań gospodarczych oraz grupy czworaków. Zespół murowanych zagród położonych na południe od folwarku powstał po parcelacji części gruntów po 1908 roku.

Sfera społeczna

W 2015 r. sołectwo liczyło 287 mieszkańców, w tym 144 mężczyzn i 143 kobiety (3,47% ludności Gminy).

Wykres 15. Struktura wieku i płci w Zawdzie w 2015 r.

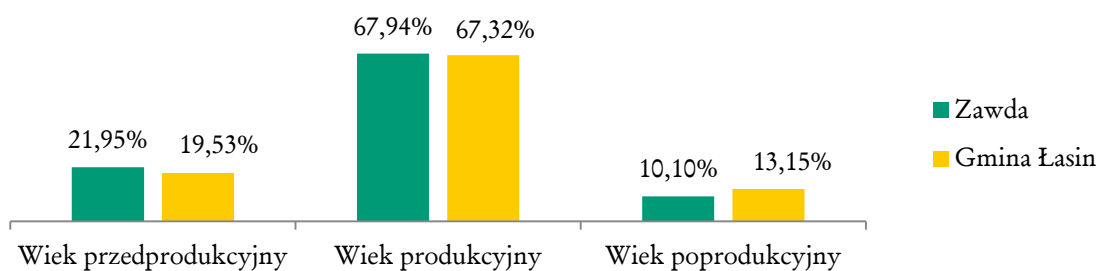

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Najliczniejszą grupę stanowią mieszkańcy pomiędzy 18 a 65 rokiem życia – 67,94%. Miejscowość charakteryzuje się **wysokim odsetkiem osób w wieku przedprodukcyjnym – 21,95%**. Poniżej średniej gminnej jest udział w strukturze społeczeństwa osób starszych – stanowią one zaledwie 10,10% mieszkańców. Również stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na tym obszarze wynoszący 14,87% jest korzystniejszy niż w Gminie (19,53%).

Na 100 osób wieku produkcyjnym przypada tutaj 47 osób w wieku nieprodukcyjnym, w związku z tym **wskaźnik obciążenia demograficznego w Zawdzie jest korzystniejszy niż w Gminie** gdzie wynosi 49 osób. W sołectwie istnieje zapotrzebowanie na realizację przedsięwzięć społecznych, które zostaną skierowane przede wszystkim do dzieci i młodzieży.

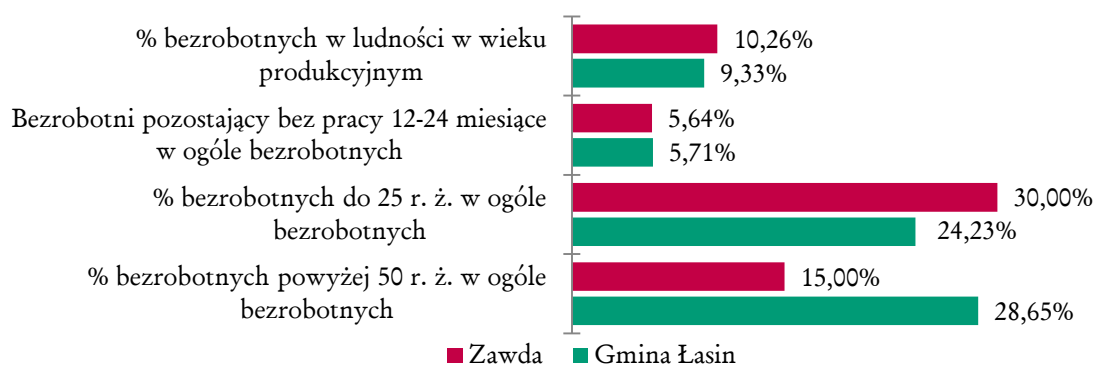
Wykres 16. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w Zawdzie w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Poziom bezrobocia w Zawdzie jest wyższy niż średnio w Gminie. Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grudziądzu w 2015 r. bez pracy pozostawało 20 osób, co stanowi 10,26% mieszkańców w wieku produkcyjnym. **Wielu spośród tych bezrobotnych to osoby młode do 25 roku życia.** Osoby bezrobotne nie mają obecnie zapewnionego wsparcia w formie działań aktywizacyjnych prowadzonych w ich miejscu zamieszkania. Wskaźniki dotyczące bezrobocia na badanym obszarze przedstawia poniższy wykres.

Wykres 17. Struktura bezrobocia w Zawdzie w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Grudziądzu

Skala korzystania z pomocy społecznej jest nieznacznie niższa (o 2,13 p. p.) niż przeciętnie w Gminie. W 2015 r. liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wynosiła 31, a 9 rodzin objęte było stałą pomocą środowiskową. Odsetek dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny jest zbliżony do średniej gminnej i wynosi 49,21% (31 z 63 dzieci w tym wieku).

Wykres 18. Skala korzystania z pomocy społecznej w Zawdzie w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Na badanym obszarze w 2015 r. Policja odnotowała **29 interwencji** z powodu zakłócania porządku publicznego i miru domowego, co stanowi 8,43% ogółu interwencji w Gminie. Stosunek tych interwencji względem ogólnej liczby gospodarstw domowych w sołectwie wyniósł 10,10% i był o 5,94 p. p. wyższy od średniej Gminy (4,16%).

Kształcenie na poziomie podstawowym zapewnia znajdująca się w miejscowości szkoła podstawowa oraz Gimnazjum nr 2 w Jankowicach. W obydwu wskazanych placówkach prowadzona jest świetlica środowiskowa dla dzieci.

Średni wynik sprawdzianu szóstoklasisty w Szkole Podstawowej w Zawdzie w 2015 r. wynosił 71%, podczas gdy średnia dla całej Gminy wynosiła odpowiednio 66%. **Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów z lat 2013-2015 wynosił 60% i był niższy niż przeciętny wynik w województwie.**

Tabela 37. Wyniki sprawdzianu szóstoklasistów w SP w Zawdzie

	2013	2014	2015*	Przeciętny wynik z 3 lat (2015-2013)
SP Zawda	60%	48%	71%	60%
Woj. kuj.-pom.	59%	63%	68%	63%

*Wyniki z I i II części sprawdzianu szóstoklasisty.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OKE w Gdańsku i Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Przeciętne wyniki egzaminu gimnazjalnego w Gimnazjum nr 2 w Jankowicach, do którego uczęszczają uczniowie z Zawdy z większości przedmiotów są **niższe** niż przeciętne wyniki w województwie (oprócz języka niemieckiego na poziomie podstawowym).

Tabela 38. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w Gimnazjum nr 2

	Przedmiot	Gimnazjum nr 2			woj. kujawsko-pomorskie			Przeciętny wynik z 3 lat	
		2013	2014	2015	2013	2014	2015	Gim. nr 2	Woj.
Część humanistyczna	J. polski	52%	57%	58%	61%	65%	60%	56%	62%
	Historia i WOS	47%	53%	58%	56%	58%	62%	53%	59%
Część matematyczna	Matematyka	36%	53%	43%	46%	45%	47%	44%	46%
	Przedmioty przyrodnicze	48%	49%	42%	57%	50%	48%	46%	52%
Języki obce	J. niemiecki - podst.	55%	56%	64%	55%	64%	53%	58%	57%
	J. niemiecki- rozszerz.	34%	35%	41%	37%	50%	39%	37%	42%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OKE w Gdańsku i Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Potrzebne jest podjęcie działań mających na celu rozwój społeczny dzieci i młodzieży, poprzez realizację dodatkowych zajęć szkolnych, ale i pozaszkolnych nastawionych przede wszystkim na rozwijanie kompetencji kluczowych, ale i podniesienie poziomu jakości kształcenia oraz organizację czasu wolnego głównie dla dzieci pochodzących z obszarów wiejskich.

Poziom aktywności mieszkańców mierzony wskaźnikiem frekwencji wyborczej wskazuje, że Zawda należy do tej Obwodowej Komisji Wyborczej nr 7 gdzie **aktywność ta jest niższa** niż średnio w Gminie.

Wykres 19. Frekwencja wyborcza w OKW nr 7

Frekwencja		OKW nr 7	Gmina Łasin
w wyborach parlamentarnych w 2015 r.		29,11%	36,55%
w wyborach prezydenckich w 2015 r.	I tura	31,18%	38,59%
	II tura	37,53%	45,81%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej

Wśród organizacji, które działają w sołectwie należy wskazać przede wszystkim Ochotniczą Straż Pożarną i Koło Gospodyń Wiejskich. **Podczas spotkań konsultacyjnych mieszkańcy wskazywali przede wszystkim na potrzebę remontu istniejącej świetlicy wiejskiej oraz organizację szkoleń dla bezrobotnych i rolników), kursów podnoszących kwalifikacje mieszkańców.**

Sfera gospodarcza

Według danych Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej w Zawdzie działają 3 podmioty gospodarcze prowadzone przez osoby fizyczne. **Stopień przedsiębiorczości** mierzony wskaźnikiem podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym wynosi jedynie **1,54 i jest znacznie niższy niż w Gminie (5,58)**. Istotnym problemem jest brak zakładów pracy zarówno w miejscowości, jak w najbliższej okolicy, co bezpośrednio przekłada się na poziom bezrobocia.

Sfera środowiskowa

W Zawdzie znajduje się XIX-wieczny park dworski ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz malowniczo położone jezioro, które nie jest wykorzystywane na cele turystyczne i rekreacyjne.

Na terenie sołectwa brak zagrożeń związanych z przekroczeniem standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi bądź stanu środowiska. Miejscowość Zawda położona jest wzdłuż **drogi krajowej nr 16**, która jest głównym emitentem zanieczyszczeń powietrza o charakterze komunikacyjnym, a także głównym źródłem hałasu. Stwarza również realne **zagrożenie dla mieszkańców z powodu braku chodników wzdłuż jezdnii**.

Jedyną formą ochrony przyrody na terenie sołectwa jest dąb rosnący na działce nr 59/1. Na obszarze objętym rewitalizacją, a znajdującym się pod ochroną prawną nie będą realizowane żadne przedsięwzięcia.

Przy wdrażaniu poszczególnych inwestycji zachowane będą wymogi i zakazy wynikające z przepisów odrębnych obowiązujących na tym obszarze.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Sołectwo zostało zaliczone do strefy polityki przestrzennej „rolniczej”¹². W strefie tej przeważają obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej, zabudowy zagrodowej rozproszonej oraz tereny obsługi produkcji rolnej. Wyznaczono tutaj również obszary rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW. W przypadku lokalizacji elektrowni wiatrowych należy spełnić wymogi wynikające z ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych. Sołectwo należy według hierarchii sieci osadniczej do jednostek pełniących funkcje pomocnicze gminy, w których należy rozwijać zabudowę mieszkaniową i usługi.

Przez miejscowość przebiega droga krajowa nr 16. **Brak chodników i ścieżki rowerowej wzdłuż drogi sprawia, że stanowi ona istotne zagrożenie dla mieszkańców oraz dla dzieci uczęszczających do Szkoły Podstawowej (posadowionej również przy DK16)**. Ponadto infrastrukturę drogową tworzą drogi gminne nr 041310C, 041316C, 041322C.

¹² Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Łasin

W Zawdzie tylko 4 nieruchomości są podłączone do sieci kanalizacyjnej. Wobec tego, że rozbudowa kanalizacji bardzo często jest nieopłacalna, należy wspierać budowę w Zawdzie przydomowych oczyszczalni ścieków. Z wodociągu korzysta 56 nieruchomości. Na terenie sołectwa znajduje się Stacja Uzdatniania Wody, która wymaga przeprowadzenia kompleksowej modernizacji.

Na infrastrukturę społeczną w sołectwie składa się: szkoła podstawowa oraz infrastruktura sportowa przy szkole (boisko do mini piłki nożnej o powierzchni 500 m², boisko do koszykówki i tenisa ziemnego o powierzchni 350 m², boisko do siatkówki o powierzchni 162 m²) oraz mały plac zabaw „Radosna Szkoła”.

Wieś posiada również **światlicę wiejską, która wymaga modernizacji** (wykonania prac murarskich, robót termoizolacyjnych ścian zewnętrznych wraz z wykonaniem elewacji, remontu dachu) oraz zagospodarowania terenu wokół, **jednak z uwagi na znaczący koszt wykonania tej inwestycji, przedsięwzięcie nie zostanie zrealizowane w czasie obowiązywania niniejszego Programu Rewitalizacji.** Aktualnie planuje się zagospodarować jedno z pomieszczeń budynku szkoły podstawowej w Zawdzie na cele świetlicy wiejskiej.

~~Obiektem zdegradowanym, który wymaga modernizacji jest zabytkowy budynek po dawnej szkole sąsiadujący z obecną szkołą (działka nr 16), wpisany do wojewódzkiej ewidencji zabytków. Obecnie nieużytkowany budynek wymaga generalnego remontu z przeznaczeniem na cele użyteczności publicznej.~~

Zdjęcie 6. Świetlica wiejska w Zawdzie

Źródło: Opracowanie własne

Podsumowanie zjawisk negatywnych i potencjałów w Zawdzie

Kluczowe zjawiska	Negatywne	Potencjały
Społeczne	▪ Wiele osób boryka się z problemem braku pracy, ▪ Wśród bezrobotnych liczną grupę stanowią osoby młode do 25 r. ż., ▪ Niewystarczające wsparcie dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym (m. in. brak wsparcia dla bezrobotnych), ▪ Brak ciekawej oferty spędzania czasu wolnego dla licznej grupy dzieci i młodzieży, ▪ Wiele dzieci objętych jest zasiłkiem rodzinnym, ▪ Liczne interwencje policyjne z powodu zakłócania miru domowego i porządku publicznego, ▪ Poziom kształcenia na poziomie podstawowym i gimnazjalnym jest niższy niż w województwie, ▪ Niskie zaangażowanie społeczeństwa w życie publiczne.	▪ Wiele dzieci i młodzieży w strukturze społeczeństwa, ▪ Niski odsetek seniorów, ▪ Korzystniejszy niż w Gminie wskaźnik obciążenia demograficznego.
Pozostałe (w tym gospodarcze, środowiskowe,	▪ Bardzo niski stopień przedsiębiorczości mieszkańców, ▪ Brak zakładów pracy,	▪ Brak poważnych zagrożeń w sferze środowiskowej, ▪ Istnienie świetlicy wiejskiej.

Kluczowe zjawiska	Negatywne	Potencjały
przestrzenno-funkcjonalne)	- Zanieczyszczenie powietrza i hałas komunikacyjny, których źródłem jest droga krajowa nr 16, - Brak chodników i ścieżki rowerowej przy DK16 stwarza istotne zagrożenie dla mieszkańców oraz dzieci uczęszczających do szkoły, - Niski poziom skanalizowania, niezmodyfikowana SUW w Zawdzie, - Stan świetlicy wiejskiej praktycznie uniemożliwia użytkowanie jej na cele aktywizacji i integracji mieszkańców. Ze względu na wysokie koszty remontu oraz brak uzgodnień zakresu projektu z konserwatorem zabytków, Gmina nie przeprowadzi tej inwestycji w okresie obowiązywania niniejszego programu rewitalizacji. Działania o charakterze społeczno – zawodowym będą realizowane w zaadaptowanym na ten cel pomieszczeniu w budynku szkoły w Zawdzie. Zdegradowany i niezagospodarowany budynek zabytkowy po byłej szkole.	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej diagnozy, spotkań z mieszkańcami i badania ankietowego

5.5 Podobszar 5: Zawdzka Wola

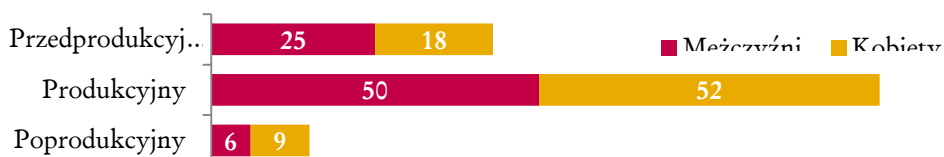
Sołectwo Zawdzka Wola o powierzchni 150,53 ha (1,10% powierzchni Gminy) jest najmniejszym sołectwem w Gminie Łasin. Składa się z jednej miejscowości – Zawdzkiej Woli położonej przy drodze do Zawdy w odległości około 2 km w kierunku południowo – wschodnim od wsi Zawda i około 7,5 km w kierunku północno - wschodnim od Łasina.

Wieś ma układ przydrożnicy o zabudowie skupionej, z zagrodami zlokalizowanymi po obu stronach drogi. Najstarsza zabudowa murowana pochodzi z przełomu XIX i XX wieku.

Sfera społeczna

W 2015 r. sołectwo liczyło 160 mieszkańców, co stanowi 1,93% ludności Gminy, w tym 81 mężczyzn i 79 kobiet .

Wykres 20. Struktura wieku i płci w Zawdzkiej Woli w 2015 r.

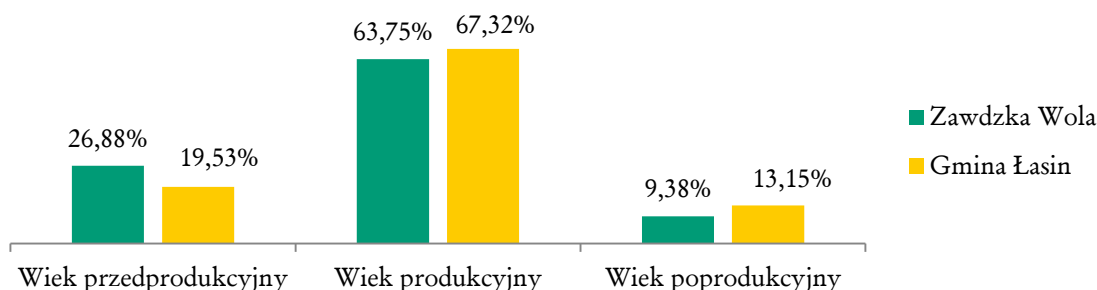

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Najliczniejszą grupę stanowią mieszkańcy pomiędzy 18 a 65 rokiem życia – 63,75%, udział ten jest jednak niższy niż przeciętnie w Gminie. Sołectwo charakteryzuje się **wysokim odsetkiem osób w wieku przedprodukcyjnym – 26,88%**. Bardzo niski jest udział w strukturze społeczeństwa osób starszych – stanowią one zaledwie 9,38% mieszkańców. Również stosunek ludności w wieku poprodukcyjnym względem ludności w wieku produkcyjnym na tym obszarze wynoszący 14,71% jest korzystniejszy niż w Gminie (19,53%).

Na 100 osób wieku produkcyjnym przypada tutaj **57 osób** w wieku nieprodukcyjnym, **wskaźnik obciążenia demograficznego jest więc niekorzystny** w porównaniu do Gminy gdzie wynosi 49 osób. W związku z tak dużym udziałem dzieci i młodzieży w społeczności Zawdzkiej Woli, konieczne jest podjęcie działań zwłaszcza w zakresie organizowania czasu wolnego, zajęć pozaszkolnych dla tej grupy realizowanych w świetlicy. Ze względu na jej stan obecnie działania w tym zakresie są mocno ograniczone.

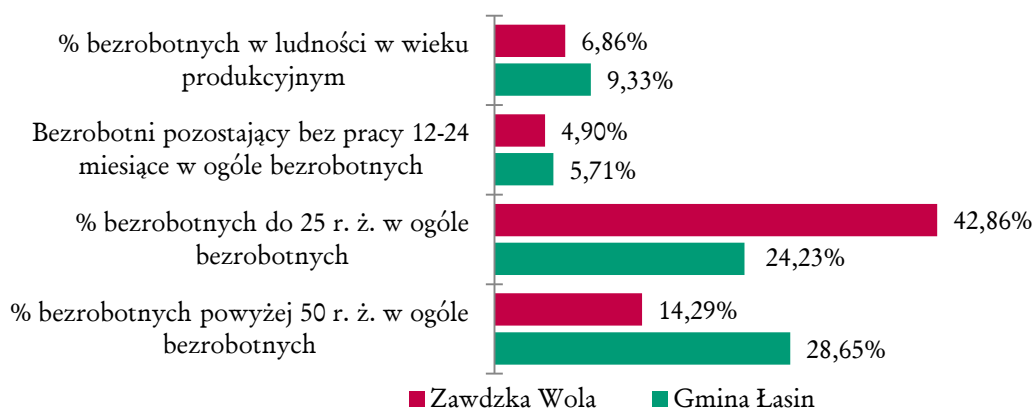
Wykres 21. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w Zawdzkiej Woli w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Poziom bezrobocie w Zawdzkiej Woli jest niższe o 2,47 p. p. niż w Gminie. Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grudziądzu w 2015 r. bez pracy pozostawało 7 osób (w tym troje do 25 r. ż. i jedna do 50 r. ż.), co stanowi **6,86%** mieszkańców w wieku produkcyjnym. Obecnie brak wsparcia dla osób bezrobotnych w zakresie aktywizacji zawodowej. Wskaźniki dotyczące bezrobocia na badanym obszarze przedstawia poniższy wykres.

Wykres 22. Struktura bezrobocia w Zawdzkiej Woli w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Grudziądzu

Skala korzystania z pomocy społecznej jest w Zawdzkiej Woli większa niż w Gminie – o 2,07 p. p. W 2015 r. liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wynosiła 24, a 6 rodzin objętych było stałą pomocą środowiskową. Odsetek dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny był niższy niż w Gminie - 39,53% (czyli 17 z 43 dzieci w tym wieku).

Wykres 23. Skala korzystania z pomocy społecznej w Zawdzkiej Woli w 2015 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Na badanym obszarze w 2015 r. Policja odnotowała 4 interwencje z powodu zakłócania porządku publicznego i miru domowego, co stanowi 1,16% ogółu interwencji w Gminie. Stosunek tych interwencji względem ogólnej liczby gospodarstw domowych w sołectwie wyniósł 2,50% i był niższy od średniej Gminy (4,16%).

Kształcenie na poziomie podstawowym zapewnia Szkoła Podstawowa w Zawdzie oraz Gimnazjum nr 2 w Jankowicach. W obydwu wskazanych placówkach prowadzona jest świetlica środowiskowa dla dzieci.

Średni wynik sprawdzianu szóstoklasisty w Szkole Podstawowej w Zawdzie w 2015 r. wynosił 71%, podczas gdy średnia dla całej Gminy wynosiła odpowiednio 66%. **Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów z lat 2013-2015 wynosił 60% i był niższy niż przeciętny wynik w województwie.**

Tabela 39. Wyniki sprawdzianu szóstoklasistów w SP w Zawdzie

	2013	2014	2015*	Przeciętny wynik z 3 lat (2015-2013)
SP Zawda	60%	48%	71%	60%
Woj. kuj.-pom.	59%	63%	68%	63%

*Wyniki z I i II części sprawdzianu szóstoklasisty.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OKE w Gdańsku i Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Przeciętne wyniki egzaminu gimnazjalnego w Gimnazjum nr 2 w Jankowicach, do którego uczęszczają uczniowie z Zawdzkiej Woli z większości przedmiotów są **niższe** niż przeciętne wyniki w województwie (oprócz języka niemieckiego na poziomie podstawowym).

Tabela 40. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w Gimnazjum nr 2

	Przedmiot	Gimnazjum nr 2			woj. kujawsko-pomorskie			Przeciętny wynik z 3 lat	
		2013	2014	2015	2013	2014	2015	Gim. nr 2	Woj.
Część humanistyczna	J. polski	52%	57%	58%	61%	65%	60%	56%	62%
	Historia i WOS	47%	53%	58%	56%	58%	62%	53%	59%
Część matematyczna	Matematyka	36%	53%	43%	46%	45%	47%	44%	46%
	Przedmioty przyrodnicze	48%	49%	42%	57%	50%	48%	46%	52%
Języki obce	J. niemiecki - podst.	55%	56%	64%	55%	64%	53%	58%	57%
	J. niemiecki - rozsz.	34%	35%	41%	37%	50%	39%	37%	42%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OKE w Gdańsku i Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie

Potrzebne jest podjęcie działań mających na celu rozwój społeczny dzieci i młodzieży, poprzez realizację dodatkowych zajęć szkolnych, ale i pozaszkolnych nastawionych przede wszystkim na rozwijanie kompetencji kluczowych.

Poziom aktywności mieszkańców mierzony wskaźnikiem frekwencji wyborczej wskazuje, że Zawdzka Wola należy do tej Obwodowej Komisji Wyborczej nr 7 gdzie **aktywność ta jest niższa** niż średnio w Gminie.

Wykres 24. Frekwencja wyborcza w OKW nr 7

Frekwencja		OKW nr 7	Gmina Łasin
w wyborach parlamentarnych w 2015 r.		29,11%	36,55%
w wyborach prezydenckich w 2015 r.	I tura	31,18%	38,59%
	II tura	37,53%	45,81%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej

Wśród organizacji, które działają w sołectwie należy wskazać przede wszystkim Ochotniczą Straż Pożarną i Koło Gospodyń Wiejskich. Obydwie organizacje korzystają z istniejącej świetlicy wiejskiej, a ze względu na jej stan i wielkość możliwości ich działania są ograniczone.

Podczas spotkań konsultacyjnych mieszkańcy wskazywali przede wszystkim na potrzebę **rozbudowy i remontu istniejącej świetlicy wiejskiej**. Obecnie w budynku nie ma zaplecza kuchennego, a dostępna powierzchnia nie pozwala na prowadzenie tutaj zajęć (np. nie ma miejsca do gry w tenisa), czy organizację imprez. Ze zmodernizowanej świetlicy oprócz strażaków będą korzystać też panie z Koła Gospodyń Wiejskich. Ponadto mieszkańcy wskazują na potrzebę **zatrudnienia animatora wywodzącego się z lokalnej społeczności** (najlepiej osobę bezrobotną, która zostanie odpowiednio przeszkolona), który ożywi wyremontowaną świetlicę, tak aby stała się ona miejscem spotkań i integracji mieszkańców. W czasie spotkań wskazywano na potrzebę **organizacji zajęć dla seniorów**, jako grupy zagrożonej wykluczeniem społecznym (np. zajęć o charakterze zdrowotnym, komputerowych itp.) oraz **zajęć dla dzieci i rozwijanie działalności sportowej** (np. tenis stołowy, piłka nożna).

Sfera gospodarcza

Według danych Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej w Zawdzie działają 3 podmioty gospodarcze prowadzone przez osoby fizyczne. **Stopień przedsiębiorczości** mierzony wskaźnikiem podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym wynosi **2,94** i jest niższy niż w Gminie (5,58). Istotnym problemem jest brak zakładów pracy zarówno w miejscowości, jak w najbliższej okolicy, brak dobrego dojazdu do miejscowości, co nie zachęca do zakładania tu firm oraz brak wsparcia czy zachęt dla nowych przedsiębiorców.

Sfera środowiskowa

Na terenie sołectwa brak zagrożeń związanych z przekroczeniem standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi bądź stanu środowiska. Mieszkańcy sołectwa zwracają uwagę, że problemem w tej sferze jest niska świadomość ekologiczna oraz zanieczyszczenie powietrza (głównie przez tradycyjne piece grzewcze).

Na obszarze sołectwa objętym rewitalizacją nie występują żadne formy ochrony przyrody.

Przy wdrażaniu poszczególnych inwestycji zachowane będą wymogi i zakazy wynikające z przepisów odrębnych obowiązujących na tym obszarze.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

Zawdzka Wola należy według hierarchii sieci osadniczej do jednostek pełniących funkcje pomocnicze gminy, w których należy rozwijać zabudowę mieszkaniową i usługi. Sołectwo zostało zaliczone do strefy polityki przestrzennej „rolniczej”. W strefie tej przeważają obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej, zabudowy zagrodowej rozproszonej oraz tereny obsługi produkcji rolnej. Wyznaczono tutaj również obszary rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW. W przypadku lokalizacji elektrowni wiatrowych należy spełnić wymogi wynikające z ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych.

Infrastrukturę drogową tworzą: droga powiatowa nr 1374C oraz drogi gminne nr 041316C, 041322C, 041323C. Stan dróg nie należy do najlepszych, **wymagają one remontu**. Potrzebna jest również rozbudowa oświetlenia.

Miejscowość nie jest w pełni zwodociągowana – podłączonych jest 13 z 26 nieruchomości (50%). **Brak sieci kanalizacyjnej**. Wobec tego konieczne jest wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków.

Mieszkańcy zwracają również uwagę na brak sieci światłowodowej – występują **problemy z dostępem do internetu**, a także **zupełny brak komunikacji publicznej** oraz **infrastruktury sportowo-rekreacyjnej**. Jednym obiektem infrastruktury społecznej w sołectwie jest świetlica wiejska połączona z OSP. Budynek, w którym się znajduje się świetlica jest zbyt mały i nie zaspokaja potrzeby mieszkańców (brak np. zaplecza kuchennego, czy miejsca do gry w tenisa stołowego). Obiekt wymaga również remontu i zakupu nowego wyposażenia, zaś teren wokół zagospodarowania na cele rekreacyjno-sportowe.

Zdjęcie 7. Świetlica wiejska w Zawdzkiej Woli

Źródło: Opracowanie własne

Zdjęcie 8. Teren wokół i droga prowadząca do świetlicy w Zawdzkiej Woli

Źródło: Opracowanie własne

Podsumowanie zjawisk negatywnych i potencjałów w Zawdzkiej Woli

Kluczowe zjawiska	Negatywne	Potencjały
Społeczne	- Niekorzystny wskaźnik obciążenia demograficznego, - Niesamodzielność ekonomiczna mieszkańców, - Jakość kształcenia na poziomie podstawowym jest niższa niż w województwie, - Niska aktywność mieszkańców, - Brak miejsc do uprawiania sportu /rekreacji, - Brak miejsc z atrakcyjną ofertą kulturalną.	- Wysoki odsetek dzieci w strukturze społeczeństwa, - Niski udział osób starszych, - Niskie bezrobocie, - Nieliczne interwencje z powodu zakłócania porządku publicznego i miru domowego.
Pozostałe (w tym gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne)	- Niska przedsiębiorczość wśród mieszkańców, - Niewiele firm działających w sołectwie,	Brak poważnych zagrożeń środowiskowych.

Kluczowe zjawiska	Negatywne	Potencjały
	▪ Brak dobrego dojazdu do miejscowości, ▪ Brak zachęt do zakładania działalności , ▪ Zły stan dróg i braki w oświetleniu ulicznym, ▪ Brak kanalizacji, ▪ Brak komunikacji publicznej, ▪ Problemy z dostępem do internetu – brak sieci światłowodowej, ▪ Świetlica wiejska znajduje się w złym stanie, wymaga rozbudowy i doposażenia, ▪ Niezagospodarowany teren wokół świetlicy, ▪ Brak infrastruktury sportowej i rekreacyjnej.	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej diagnozy, spotkań z mieszkańcami i badania ankietowego

6. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji

W prowadzeniu procesu rewitalizacji zgodnie z obowiązującymi przepisami, pierwszym krokiem było przeprowadzenie pełnej diagnozy problemów z jakimi borykają się mieszkańcy Miasta i Gminy Łasin. Na tej podstawie zdefiniowana została wizja zmiany (odnowy) obszaru wymagającego rewitalizacji, czyli centralnej części Łasina, Nogatu, Nowych Janowic, Zawdy i Zawdzkiej Woli. Wizja wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego obejmuje okres do 2023 r. i odnosi się do wszystkich sfer, w których zdiagnozowano problemy.

Ważne przy określaniu wizji było poznanie oczekiwań społeczeństwa wobec zamierzonej rewitalizacji danego obszaru – dotyczy to zarówno mieszkańców i użytkowników obszaru rewitalizacji, jak i wszystkich, na których będą mieć wpływ podjęte działania rewitalizacyjne. Przeprowadzone badanie ankietowe pokazało, że najbardziej **oczekiwanymi efektami procesu rewitalizacji** według mieszkańców są:

- Stworzenie miejsc integracji i aktywizacji społecznej lokalnej społeczności,
- Działania mające na celu zwiększenie aktywności społeczności lokalnej,
- Działania skierowane do osób starszych,
- Aktywizowanie osób niepełnosprawnych pod kątem społecznym i zawodowym,
- Działania nakierowane na rozwijanie pasji i zainteresowań mieszkańców gminy,
- Organizacja imprez okolicznościowych dla mieszkańców gminy,
- Możliwość udziału obywateli w projektowaniu budżetu gminy – budżet obywatelski,
- Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy,
- Wsparcie dla przedsiębiorców,
- Budowa/modernizacja obiektów infrastruktury społecznej – świetlic wiejskich w poszczególnych sołectwach – stworzenie miejsc integracji i aktywizacji lokalnej społeczności,
- Adaptacja istniejącego obiektu w mieście na potrzeby stworzenia ośrodka integracji społecznej dla osób niepełnosprawnych,
- Stworzenie obiektów infrastruktury sportowej i rekreacyjnej – boisk sportowych, siłowni zewnętrznych, placów zabaw dla dzieci, parku rozrywki,
- Poprawa infrastruktury drogowej – modernizacja dróg, utwardzenie nawierzchni, montaż oświetlenia,
- Budowa chodników i ścieżek pieszo-rowerowych,
- Budowa infrastruktury technicznej – podłączenie do kanalizacji, budowa przydomowych oczyszczalni ścieków, podłączenie do światłowodu,
- Zwiększenie liczby połączeń komunikacji publicznej, które umożliwią mieszkańcom większą mobilność,
- Poprawa estetyki przestrzeni publicznej, zagospodarowanie terenów publicznych.

Ankietowani wyraźnie wskazali, że **największymi problemami** są:

a) W sferze społecznej:

- Bezrobocie,
- Brak miejsc do uprawiania sportu i rekreacji,
- Brak miejsc z atrakcyjną ofertą kulturalną,

- Niska aktywność mieszkańców,
- Wiele osób żyjących w ubóstwie,
- Alkoholizm,

b) W sferze gospodarczej:

- Brak miejsc pracy,
- Brak dobrego dojazdu do miejscowości,
- Brak wsparcia dla przedsiębiorców,
- Brak miejsc do prowadzenia działalności gospodarczej (terenów inwestycyjnych),
- Konkurencyjność ościennych gmin,

c) W sferze przestrzenno-technicznej:

- Zły stan dróg,
- Brak lub niedostateczna ilość połączeń komunikacyjnych,
- Niedostatecznie rozwinięta sieć kanalizacyjna i zbyt mało przydomowych oczyszczalni ścieków,
- Brak dbałości mieszkańców o otoczenie ich posesji,
- Nieład architektoniczny,
- Dostęp do sieci światłowodowej,
- Brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,

d) W sferze środowiskowej:

- Niska świadomość ekologiczna wśród mieszkańców,
- Dzikie wysypiska śmieci,
- Zanieczyszczenie powietrza przez ruch samochodowy oraz tradycyjne piece grzewcze.

WIZJA

Problemy

Obszary wskazywane do rewitalizacji w gminie Łasin, tj. Obszar I – Centrum w Łasinie, sołectwa Nogat, Zawda i Zawdzka Wola oraz miejscowość Nowe Jankowice borykają się z wieloma negatywnymi zjawiskami natury społecznej. Do najważniejszych należą: problemy ze znalezieniem pracy, przez co wiele osób pozostaje bezrobotnych, ale także nasilone korzystanie z pomocy społecznej. Również jakość edukacji na tych terenach jest niższa. Zaawansowane są procesy starzenia się ludności. Jednocześnie społeczności tych obszarów cechują się niską aktywnością społeczną i gospodarczą.

Liczne problemy społeczne pogłębia niska jakość infrastruktury społecznej i technicznej. Na obszarach rewitalizacji wiele obiektów jest w złym stanie technicznym, który utrudnia lub uniemożliwia ich użytkowanie, posiada znaczne braki w wyposażeniu. Tyczy się to głównie świetlic wiejskich, ale także innych obiektów, które są wykorzystywane na cele aktywizacji społecznej i zawodowej (jak Ośrodek rehabilitacji społecznej i zawodowej w Łasinie). Na obszarze rewitalizacji w Nowych Jankowicach w ogóle brak świetlicy czy innego miejsca pełniącego rolę centrum aktywności lokalnej, występują za to przestrzenie zdegradowane w postaci nieużytkowanych obiektów infrastruktury komunalnej. Jakość terenów publicznych (np. przy świetlicach) jest niska, często nie są one w ogóle zagospodarowane. Na obszarach rewitalizowanych istniejąca infrastruktura wodno-kanalizacyjna wymaga rozbudowy

i modernizacji. Niedobory istnieją także w zakresie obiektów infrastruktury zdrowotnej i ich wyposażenia. Stan dróg jest zły, brakuje ścieżek pieszo-rowerowych wzdłuż ruchliwych dróg, które poprawiałyby bezpieczeństwo (droga krajowa nr 16). Potrzebny jest również rozwój bazy sportowej, rekreacyjnej i kulturalnej celem zapewnienia mieszkańcom obszarów rewitalizacji miejsc oferujących ciekawą ofertę spędzania czasu wolnego.

Sposób rozwiązywania/łagodzenia problemów i efekty tych działań

Zaplanowana w ramach rewitalizacji interwencja powinna wpłynąć na poprawę w zakresie poszczególnych zagadnień kryzysowych.

W odpowiedzi na problemy zdiagnozowane na obszarach wiejskich i miejskich objętych rewitalizacją związane ze starzeniem się społeczeństwa, ubóstwem, bezrobociem, niskim poziomem przedsiębiorczości zaplanowano następujące działania skierowane na ich łagodzenie:

Obszary wiejskie:

- Aktywizacja społeczna poprzez poradnictwo psychologiczne, zajęcia i wydarzenia animacyjno-kulturalno-rekreacyjne, zajęcia edukacyjne, warsztaty integracyjno – aktywizujące czy organizację festynów integrujących lokalną społeczność
- Aktywizacja społeczno-zawodowa poprzez: szkolenia/kursy/warsztaty podnoszące kwalifikacje i dające nowe umiejętności społeczne i zawodowe, rozbudzanie przedsiębiorczości: kursy, szkolenia, warsztaty na temat zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej.

Obszar miejski:

- Podnoszenie kluczowych kompetencji życiowych, umiejętności społecznych i zawodowych osób niepełnosprawnych umożliwiających powrót do życia w środowisku – indywidualne i kompleksowe programy rehabilitacyjno-terapeutyczne.
- Poradnictwo zawodowe i psychologiczne, wizyty studyjne w podmiotach ekonomii społecznej lub u pracodawców, odpłatne praktyki i staże zawodowe, pośrednictwo pracy.
- Usługi asystenckie skierowane do osób wchodzących po raz pierwszy na rynek pracy.
- Poradnictwo prawne i obywatelskie oraz orzecznictwo
- Działania na rzecz aktywizacji społecznej osób z grupy 60+ (bank czasu i kompetencji społecznych i zawodowych – wymiana usług, kawiarenka internetowa, prawna, porad z zakresu poradnictwa obywatelskiego, koło samopomocowe/światlica dzienna/spotkania tematyczne, uniwersytet trzeciego wieku, warsztaty tematyczne).
- Zwiększenie umiejętności i kompetencji zawodowych osób zatrudnionych w podmiotach ekonomii społecznej poprzez organizację kursów i szkoleń zawodowych.
- Zwiększenie zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej poprzez dywersyfikację świadczonych usług.
- Kompleksowa aktywizacja osób starszych oraz działania skierowane na wzrost aktywności osób bezrobotnych, w tym podnoszenie kluczowych kompetencji życiowych i umiejętności społecznych ułatwiających wejście na rynek pracy (światlica dzienna/spotkania tematyczne (działania prowadzone przez wolontariuszy pod nadzorem

instruktorów terapii), upowszechnianie różnych form kultury (np. wieczory literackie, kluby dyskusyjne), kawiarenka konsumencka, internetowa, prawna (możliwość skorzystania z wiedzy i doświadczenia innych), indywidualne i grupowe wsparcie pedagoga/psychologa/terapeuty.

W efekcie tych działań osoby i rodziny zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym uzyskają niezbędne wsparcie. Oczywiście zjawisko starzenia się społeczeństwa nie zostanie ograniczone, ale seniorzy będą korzystać z ciekawej oferty, z dopasowanych do ich potrzeb zajęć realizowanych w świetlicach. Będą aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym. Osoby bezrobotne i korzystające z pomocy społecznej zostaną zaktywizowane, dzięki czemu wzrośnie ich aktywność społeczna i zawodowa oraz przedsiębiorczość. Dzięki podjętym działaniom beneficjenci zdobędą nową wiedzę, umiejętności i kwalifikacje, zdobędą nowe doświadczenia przydatne w życiu zawodowym i społecznym, będą umacniać relacje między sobą i środowiskiem lokalnym, uczyć się pracy w zespole, współodpowiedzialności za siebie i innych. W efekcie tego zmniejszy się poziom bezrobocia i korzystania z pomocy społecznej oraz wzrośnie poziom przedsiębiorczości. Dzieci i młodzież z rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym będą miały zapewnioną ciekawą ofertę spędzania czasu wolnego. Dzięki tym działaniom mieszkańcy obszaru rewitalizacji zdobędą nową wiedzę, umiejętności i kwalifikacje, zdobędą nowe doświadczenia przydatne w życiu zawodowym i społecznym, będą umacniać relacje między sobą i środowiskiem lokalnym, uczyć się pracy w zespole, współodpowiedzialności za siebie i innych.

Kolejnym problemem na obszarze rewitalizacji jest niska jakość edukacji na poziomie podstawowym. W związku z tym planowane są działania, których celem jest wyrównanie szans edukacyjnych uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, tj.:

- Zapewnienie oferty edukacyjnej zgodnej z indywidualnymi potrzebami i możliwościami uczniów.
- Umożliwienie nauczycielom posiadającym specjalistyczne przygotowanie do prowadzenia zajęć z dziećmi o specyficznych potrzebach edukacyjnych.
- Zwiększenie dostępności i podniesienie jakości wsparcia i pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
- Podniesienie jakości pomocy udzielanej przez szkołę rodzicom uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych w zakresie rozwiązywania problemów edukacyjnych ich dzieci.
- Podniesienie wyników edukacyjnych uzyskiwanych w trakcie nauki szkolnej i na egzaminach zewnętrznych.
- Poprawa jakości życia dzieci o stwierdzonych deficytach rozwojowych, zwłaszcza w zakresie swobodnej komunikacji werbalnej.

W rezultacie tych działań nastąpi poprawa jakości i efektywności oddziaływań edukacyjnych prowadzonych przez szkoły oraz mierzalna poprawa efektów kształcenia, a tym samym jakość edukacji na obszarze rewitalizacji.

W części wiejskiej obszaru rewitalizacji, jedynymi miejscami spotkań mieszkańców, integracji i prowadzenia działań aktywizacyjnych są świetlice wiejskie. Ich obecny stan jest na tyle zły, że prowadzenie tam działań rewitalizacyjnych jest praktycznie niemożliwe. Aby rewitalizacja miała charakter kompleksowy zaplanowano modernizację i doposażenie świetlic wiejskich, w

których realizowane będą działania społeczne (w Nogacie i Zawdzkiej Woli). Jakość terenów publicznych (np. przy świetlicach) jest niska, często nie są one w ogóle zagospodarowane. Dlatego planuje się nadanie im nowych funkcji poprzez stworzenie siłowni zewnętrznych i placów zabaw. W Nowych Jankowicach, gdzie brak świetlicy wiejskiej, zdegradowany budynek po byłej kotłowni osiedlowej zostanie zaadaptowany na świetlicę. **W Zawdzie planuje się adaptację części budynku Szkoły Podstawowej na świetlicę wiejską, która to inwestycja zostanie wykonana ze środków własnych.** W efekcie powyższych działań Nogat, Nowe Jankowice, Zawda i Zawdzka Wola zyskają wyremontowane i wyposażone świetlice oraz tereny rekreacyjne pełniące rolę centrów aktywności lokalnej.

W części miejskiej obszaru rewitalizacji problemem jest zły stan techniczny infrastruktury społecznej służącej aktywizacji społeczno-zawodowej i integracji. W związku z tym w ramach rewitalizacji zostaną przeprowadzone następujące działania:

- Modernizacja Ośrodka rehabilitacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w Łasinie.
- Przebudowa istniejącego budynku (ul. Wyszyńskiego 1, Łasin) w zakresie: termomodernizacji dachu i ścian zew., wymiana stolarki okiennej, przebudowa węzła sanitarnego z dostosowaniem do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Dzięki temu możliwe będzie utworzenie w tym budynku punktu integracyjno-konsultacyjnego dla osób starszych i dla młodych mających trudności z wejściem i utrzymaniem się na rynku pracy.

W efekcie powyższych działań na obszarze rewitalizacji powstaną miejsca aktywizacji społecznej i zawodowej, w których realizowane będą projekty społeczne. Poprawi się nie tylko stan infrastruktury społecznej, ale także dostęp do usług społecznych, co wpłynie pozytywnie na łagodzenie problemów społecznych.

Zły stan techniczny budynków, w tym budynków użyteczności publicznej jest problemem na całym obszarze rewitalizacji, dlatego w programie rewitalizacji zaplanowano działania przeciwdziałające temu zjawisku: remont budynku Urzędu Miasta i Gminy Łasin, ~~remont budynku byłej szkoły w Zawdzie~~, termomodernizacja Budynków Zespołu Szkół Publicznych w Łasinie, termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Zawdzie. W rezultacie tych działań poprawi się stan techniczny obiektów, z których korzystają mieszkańcy obszaru rewitalizacji.

Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej im. Macieja z Miechowa w Łasinie zapewnia mieszkańcom wszystkich podobszarów rewitalizacji i całej gminy dostęp do podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej. Wchodząca w skład SP ZOZ infrastruktura wymaga modernizacji wyposażenia, dlatego w programie rewitalizacji zaplanowano następujące przedsięwzięcia: modernizacja i zakup sprzętu medycznego do Pracowni Endoskopowej, instalacja próżniowych kolektorów słonecznych dla szpitala, termomodernizacja budynku Przychodni Zdrowia, zakup sprzętu medycznego i modernizacja szpitala, termomodernizacja budynku szpitala, modernizacja Hydroforni Szpitalnej, zagospodarowanie przestrzeni terenu przy Zakładzie Opieki Długoterminowej. Realizacja powyższych działań wpłynie niewątpliwie pozytywnie na obszar rewitalizacji gdyż mieszkańcy zyskają dostęp do dobrej jakości usług zdrowotnych, co podniesie ogólną jakość życia na obszarze rewitalizacji.

Na obszarze rewitalizacji występują niedobory w zakresie infrastruktury sportowo-rekreacyjno-kulturalnej. W odpowiedzi na ten problem planowana jest przebudowa i modernizacja bazy sportowo-rekreacyjnej przy ul. Tysiąclecia w Łasinie (stadion miejski) oraz budowa ścieżki

pieszo-rowerowej z infrastrukturą turystyczno-rekreacyjną wraz z oświetleniem wzdłuż jeziora Zamkowego. Z efektów tych działań czyli lepszej jakości infrastruktury sportowej i rekreacyjnej korzystać będą mieszkańcy obszaru rewitalizacji (jak pozostałych obszarów w gminie), co pośrednio przyczyni się do wyjścia ze stanu kryzysowego. Stadion i jezioro Zamkowe to najbliższe dla mieszkańców obszaru rewitalizacji w mieście miejsca rekreacji. Zmodernizowany stadion posłuży do organizacji imprez kulturalnych i sportowych, aktywizacji społecznej i sportowej mieszkańców (zwłaszcza dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym lub ubóstwem).

Stan dróg na obszarze rewitalizacji jest zły, brakuje też ścieżek pieszo-rowerowych wzdłuż ruchliwych dróg, które poprawiałyby bezpieczeństwo (droga krajowa nr 16). Dlatego też w programie rewitalizacji zawarto następujące przedsięwzięcia: przebudowa drogi gminnej Nr 041303C w miejscowości Nogat etap II, budowa ścieżki pieszo-rowerowej przy drodze krajowej nr 16 (Nowe Mosty – Łasin - Łasin Wybudowanie – Jankowice – Strzelce - Zawda). Efektem tych działań będzie poprawa stanu dróg oraz bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji oraz poprawa dostępności obszaru rewitalizacji.

Na obszarze rewitalizacji istniejąca sieć wodociągowa i kanalizacyjna jest przestarzała i wymaga modernizacji i rozwoju. W związku z tym planuje się przeprowadzić szereg inwestycji w tym zakresie: przebudowa, modernizacja i rozbudowa Stacji Uzdatniania Wody w Zawdzie i w Łasinie, **przebudowa ulicy Tysiąclecia i Wodnej w miejscowości Łasin**, modernizacja grupowej oczyszczalni ścieków w Łasinie w części mechaniczno-biologicznej. Efektem tych działań będzie zmodernizowana i rozwinięta infrastruktura wodno-kanalizacyjna, co przełoży się na ogólną poprawę standardu życia na obszarze rewitalizacji.

Po przeprowadzaniu rewitalizacji mieszkańcy obszaru rewitalizacji będą korzystać z ciekawej oferty spędzania czasu wolnego, działań animacyjnych oraz aktywizacji zawodowej i społecznej. Wszystkie te działania przyczynią się do ograniczenia aktualnie występujących problemów społecznych i przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu. Dostęp do usług społecznych zostanie znacznie ułatwiony m. in. dzięki wyremontowaniu świetlic wiejskich i zaadaptowaniu obiektu zdegradowanego na cele świetlicy w Nowych Jankowicach oraz wyremontowaniu budynku ośrodka rehabilitacji społecznej i zawodowej w Łasinie. Wszystkie zmodernizowane obiekty będą wykorzystywane na cele aktywizacji. Inne obiekty o charakterze użyteczności publicznej znajdujące się w złym stanie również zostaną zmodernizowane. Polepszy się jakość ochrony zdrowia i dostęp do bazy sportowej, rekreacyjnej i kulturalnej. Wsparta zostanie także infrastruktura techniczna (modernizacja dróg, budowa ścieżek pieszo-rowerowych, remont i rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej), poprzez co znacznie podniesie jakość życia na obszarach rewitalizacji.

7. Cele rewitalizacji i kierunki działań

W odpowiedzi na problemy które zdiagnozowano na obszarze rewitalizacji (wskazane w rozdziale 3 i 5) zarówno na terenie miasta Łasin, jak i w części wiejskiej gminy wyznaczono odpowiadające im cele. Poniżej sformułowane cele są pochodną wizji określającej stan końcowy procesu rewitalizacji w roku 2023 i są ukierunkowane na osiąganie efektów procesów rewitalizacji w województwie kujawsko-pomorskim. Każdy cel został opisany przy pomocy skwantyfikowanych wskaźników z określonymi wartościami bazowymi i docelowymi. Do każdego z celów rewitalizacji przypisano konkretne kierunki działań oraz przedsięwzięcia. Stanowią one zestawienie najważniejszych grup działań pozwalających na osiągnięcie założonych celów.

Problemy występujące na obszarach rewitalizacji	Cel	Kierunek działań	Przedsięwzięcie
- Postępujące starzenie się społeczeństwa, - Wysokie bezrobocie, - Nasilone korzystanie z pomocy społecznej, - Niska jakość edukacji, - Niski stopień przedsiębiorczości.	1. Wzrost aktywności społecznej i zawodowej oraz zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego	1.1 Aktywizacja i integracja osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	1.1.1 Działania skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym
- Zły stan techniczny obiektów infrastruktury społecznej służących aktywizacji społ. – zaw. i integracji, - Niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną, - Degradacja stanu technicznego obiektów użyteczności publicznej, - Niska jakość terenów publicznych, - Przestrzeń zdegradowana – niezagospodarowane obiekty infrastruktury komunalnej - Konieczna poprawa jakości infrastruktury zdrowotnej - Niedobory w zakresie infrastruktury sportowo-rekreacyjno-kulturalnej	2. Lepszej jakości infrastruktura społeczna służąca mieszkańcom	2.1 Modernizacja i rozwój infrastruktury społecznej oraz zagospodarowanie terenów zdegradowanych i przestrzeni publicznych	2.1.1 Modernizacja świetlic wiejskich oraz rewitalizacja terenów i obiektów zdegradowanych
			2.1.2 Modernizacja obiektów przeznaczonych na cele aktywizacji osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym
			2.1.3 Modernizacja obiektów użyteczności publicznej*
			2.1.4 Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną*
			2.1.5 Rozwój infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i kulturalnej*
- Brak lub słabo rozbudowana sieć kanalizacyjna, - Niezmodernizowana sieć wodociągowa i kanalizacyjna, - Zły stan dróg, - Braki w ścieżkach pieszo-rowerowych, - Zagrożenia komunikacyjne jakie niesie za sobą droga krajowa nr 16.	3. Lepszej jakości infrastruktura techniczna służąca mieszkańcom	3.1 Rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej	3.1.1 Modernizacja infrastruktury drogowej
			3.1.2 Modernizacja i rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej

* Przedsięwzięcia uzupełniające

Źródło: Opracowanie własne

Powyższe cele zostały opisane przy pomocy skwantyfikowanych wskaźników z określonymi wartościami bazowymi i docelowymi planowanymi do osiągnięcia w 2023 r.

Tabela 41. Wskaźniki dla celów rewitalizacji

Nazwa wskaźnika	Rok bazowy	Rok docelowy 2023 r.
Obszar I - Centrum		
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystająca z programów aktywizacji społecznej	0	12
Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	9,58%	8,59%
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	15,82%	14,16%
Liczba budynków, budowli, których stan konstrukcji ogranicza lub uniemożliwia ich użytkowanie względem ogółu tych obiektów danego obszaru	76,19%	57,14%
Nogat		
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystająca z programów aktywizacji społecznej	0	18
Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów z 3 lat ¹³	57%	63%
Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze	54,55%	36,36%
Powierzchnia zagospodarowanych terenów publicznych (ha)	0	0,97 ha
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	0	3 szt.
Nowe Jankowice¹⁴		
Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze	13,11%	11,88%
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	18,77%	15,82%
Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze	59,46%	51,35%
Przestrzeń zdegradowana zagospodarowana na cele społeczne	0	0,11 ha
Liczba wspartych obiektów infrastruktury	0	3 szt.

¹³ Do zbadania przeciętnego wyniku w 2015 r. pod uwagę wzięto wyniki sprawdzianu szóstoklasistów, natomiast do zbadania przeciętnego wyniku w 2023 r. pod uwagę wzięte zostaną wyniki obowiązującego wówczas sprawdzianu, np. sprawdzianu po ukończeniu VIII klasy.

¹⁴ Wyliczenie wartości wskaźników w roku bazowym dla Nowych Jankowic zostało zawarte w podrozdziale 5.3. na str. 57-63.

Nazwa wskaźnika	Rok bazowy	Rok docelowy 2023 r.
zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach		
Zawda		
Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów z 3 lat ¹⁵	60%	63%
Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze	50,79%	41,27%
Niski poziom przedsiębiorczości (mierzony wskaźnikiem liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym)	1,54	2,05%
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	0	1 szt.
Powierzchnia zagospodarowanych terenów publicznych (ha)	0	0,015 ha
Zawdzka Wola		
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	15,00%	8,13%
Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku na danym obszarze	51,16%	37,21%
Niski poziom przedsiębiorczości (mierzony wskaźnikiem liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym)	2,94	3,92
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	0	3 szt.
Powierzchnia zagospodarowanych terenów publicznych (ha)	0	0,46 ha

Źródło: Opracowanie własne na podstawie fiszek projektowych

¹⁵ Do zbadania przeciętnego wyniku w 2015 r. pod uwagę wzięto wyniki sprawdzianu szóstoklasistów, natomiast do zbadania przeciętnego wyniku w 2023 r. pod uwagę wzięte zostaną wyniki obowiązującego wówczas sprawdzianu, np. sprawdzianu po ukończeniu VIII klasy.

8. Lista przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Dla zapewnienia osiągnięcia wyznaczonych celów oraz wyprowadzenia obszarów rewitalizowanych ze stanu kryzysowego, a także zrealizowania wytyczonych kierunków działań niezbędne jest wskazanie głównych i uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Na przedsięwzięcie rewitalizacyjne składa się projekt lub grupa projektów i innych działań w szczególności o charakterze społecznym, gospodarczym, urbanistycznym, budowlanym, środowiskowym, konserwatorskim, edukacyjnym, naukowym, zdrowotnym lub kulturalnym, wynikających z programu rewitalizacji i logicznie powiązanych z treścią oraz celami programu.

W poniższej tabeli wskazano kluczowe dla procesu rewitalizacji przedsięwzięcia oraz projekty rewitalizacyjne nastawione na rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów. Kolejna tabela zawiera zbiorczy opis tzw. uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych, których realizacja również przyczyni się do osiągnięcia założonych efektów rewitalizacji.

Tabela 42. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Obszar rewitalizacji ¹⁶	Przedsięwzięcie	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ¹⁷	Opis projektu					
				Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
CEL REWITALIZACJI: 1. Wzrost aktywności społecznej i zawodowej oraz zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego									
Kierunek działań: 1.1 Aktywizacja i integracja osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym									
2	1.1.1 Działania skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	1. „ Zawsze na czasie ” - aktywizacja i integracja społeczna osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w Nogacie	S	Miasto i Gmina Łasin	Projekt skierowany jest do osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym zamieszkujących obszar rewitalizacji, tj. gł. seniorów i korzystających z pomocy społecznej (a zwłaszcza dzieci i młodzieży z takich rodzin). Projekt polega na prowadzeniu działań z zakresu animacji społecznej, integracji i aktywizacji społecznej z wykorzystaniem lidera/animatora aktywności lokalnej. W ramach działań projektowych zaplanowano: 1. Indywidualne poradnictwo psychologiczne/ psychoonkologiczne 2. Grupowe poradnictwo psychologiczne/ psychoonkologiczne 3. Warsztaty informatyczne dla seniorów	Świe-tlica wiejska : Nogat	52 631,58	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 28 osób (w tym 18 seniorów) Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 16 osób	Listy obecności uczestników zajęć, monitoring dalszych losów uczestników projektu

¹⁶ 1 – Obszar 1-Centrum, 2 – Nogat, 3 – Nowe Jankowice, 4 – Zawda, 5 – Zawdzka Wola

¹⁷ S – społeczny, G-gospodarczy, Ś – środowiskowy, PF – przestrzenno-funkcjonalny, T - techniczny

Obszar rewitalizacji ¹⁶	Przedsięwzięcie	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ¹⁷	Opis projektu					
				Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
					3. Prelekcja „Jestem bezpieczny” 4. Warsztaty integracyjno – aktywizujące: - warsztat z coachem „Siłownia pamięci” - warsztat z coachem „Fabryka pełna życia” - warsztat z terapeutą zajęciowym ze scrapbookingu - warsztat z coachem „Życie – moja samodzielna rola” 5. Zajęcia edukacyjne dla dzieci, mające na celu przede wszystkim wyrównywanie szans edukacyjnych 8. Organizacja wyjścia dla dzieci do sali zabaw w Grudziądzu 9. Rodzinne spotkanie z kulturą – udział wszystkich osób uczestniczących w projekcie w seansie filmowym 10. Festyn integrujący społecznie				
3	1.1.1 Działania skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	2. „Zdrowo-aktywnie – razem” - aktywizacja i integracja społeczna osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	S	Miasto i Gmina Łasin	Projekt skierowany jest do osób z obszaru rewitalizacji gł. bezrobotnych i korzystających z pomocy społecznej (w tym dzieci i młodzieży z takich rodzin). Projekt polega na prowadzeniu działań z zakresu animacji społecznej, integracji i aktywizacji społecznej z wykorzystaniem lidera - animatora aktywności lokalnej. W ramach działań projektowych	Świe-tlica wiejska : Nowe Jankowice	52 631,58	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 18 osób Liczba osób zagrożonych	Listy obecności uczestników zajęć, monitoring dalszych losów uczestników projektu

Obszar rewitalizacji ¹⁶	Przedsięwzięcie	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ¹⁷	Opis projektu					
				Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
	nym	w Nowych Jankowicach			zaplanowano: 1. Indywidualne poradnictwo psychologiczne 2. Grupowe poradnictwo psychologiczne 3. Warsztaty z dietetykiem 4. Warsztaty z terapeutą zajęciowym z witrażu i malowania na szkle 5. Warsztaty z coachem „Siłownia pamięci” 6. Warsztaty z coachem „Fabryka pełna życia” 7. Warsztaty z terapeutą zajęciowym z metaloplastyki 8. Warsztat z coachem „Życie – moja samodzielna rola” 9. Warsztat z coachem „Partycypacja – moje prawo do współdecydowania” 10. Warsztaty zumby 11. Konferencja „Zdrowo – Aktywnie – Razem”			ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 11 osób	
4	1.1.1 Działania skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wyklucze	3. „Porozmawiajmy przy kawie” - aktywizacja i integracja społeczna osób zagrożonych ubóstwem lub	S	Miasto i Gmina	Projekt skierowany jest do osób z obszaru rewitalizacji gł. korzystających z pomocy społecznej (w tym dzieci i młodzieży z takich rodzin). Projekt polega na prowadzeniu działań z zakresu animacji społecznej, integracji i aktywizacji społecznej z wykorzystaniem lidera - animatora aktywności lokalnej. W	Świe-tlica wiejska : Zawda	52 631,58	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 28 osób	Listy obecności uczestników zajęć, monitoring dalszych losów uczestników

Obszar rewitalizacji ¹⁶	Przedsięwzięcie	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ¹⁷	Opis projektu					
				Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
	niem społecznym	wykluczeniem społecznym w Zawdzie			ramach działań projektowych zaplanowano: 1. Indywidualne poradnictwo psychologiczne 2. Warsztaty umiejętności społecznych (m. in. asertywność, podniesienie samooceny, dbanie o wizerunek, radzenie sobie ze stresem) 3. Prelekcja „Jestem bezpieczny” 4. Warsztaty z coachem pn. „Podstawowe zasady zarządzania swoim czasem i budżetem domowym” 5. Warsztat pn. „Budowanie marki osobistej – techniki wyznaczania celów życiowych” 6. Warsztaty z terapeutą zajęciowym z fototerapii 7. Zajęcia edukacyjne dla dzieci, mające na celu przede wszystkim wyrównywanie szans edukacyjnych 8. Organizacja wyjścia dla dzieci do sali zabaw w Grudziądzu 9. Rodzinne spotkanie z kulturą – udział wszystkich osób uczestniczących w projekcie w seansie filmowym 10. Festyn rodzinny			Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 16 osób	projektu

Obszar rewitalizacji ¹⁶	Przedsięwzięcie	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ¹⁷	Opis projektu					
				Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
5	1.1.1 Działania skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	4. „Akademia rodzicielstwa” - aktywizacja i integracja społeczna osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w Zawdzkiej Woli	S	Miasto i Gmina Łasin	Projekt skierowany jest do osób z obszaru rewitalizacji gł. korzystających z pomocy społecznej (w tym dzieci i młodzieży z takich rodzin). Projekt polega na prowadzeniu działań z zakresu animacji społecznej, integracji i aktywizacji społecznej z wykorzystaniem lidera - animatora aktywności lokalnej. W ramach działań projektowych zaplanowano: 1. Indywidualne porady psychologiczne 2. Indywidualne porady pedagogiczne mające na celu m. in. wzmocnienie kompetencji rodzicielskich i poprawę relacji rodzic – dziecko 3. Warsztat z coachem „Podstawowe zasady zarządzania swoim czasem i budżetem domowym” 4. Warsztat z terapeutą/profilaktykiem uzależnień „Lepsza wiedza od niewiedzy i niepewności – profilaktyka uzależnień” 5. Warsztat „Budowanie marki osobistej – techniki wyznaczania celów życiowych” 6. Warsztaty „Start w wychowaniu” 7. Organizacja wyjścia dla dzieci do sali	Świe-tlica wiejska : Zawdzka Wola	52 631,58	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 43 osób Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 25 osób	Listy obecności uczestników zajęć, monitoring dalszych losów uczestników projektu

Obszar rewitalizacji ¹⁶	Przedsięwzięcie	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ¹⁷	Opis projektu					
				Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
					zabaw w Grudziądzu 8. Rodzinne spotkanie z kulturą – udział wszystkich osób uczestniczących w projekcie w seansie filmowym 9. Festyn rodzinny				
2,3, 4,5	1.1.1 Działania skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	5. „Aktywni na rynku pracy”	S	Miasto i Gmina Łasin	Projekt skierowany jest do osób z obszaru rewitalizacji – bezrobotnych, korzystających z pomocy społecznej oraz chcących założyć własną działalność gospodarczą. W ramach jego realizacji zostaną zorganizowane szkolenia/ kursy/ warsztaty podnoszące kwalifikacje i dające nowe umiejętności społeczne i zawodowe, będące odpowiedzią na potrzeby lokalnego rynku pracy. W związku z powyższym dla ww. grupy docelowej zostaną przeprowadzone szkolenia zawodowe, których część teoretyczna będzie realizowana na bazie wyremontowanej świetlicy wiejskiej w Nowych Jankowicach. Ponadto w ramach projektu zakłada się realizację bloku szkoleniowego mającego na celu rozbudzenie przedsiębiorczości: kursy/ szkolenia/ warsztaty na temat	Świetlica wiejska : Nowe Jankowice	157 894,74	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 22 osoby (w tym 10 osób z Nowych Jankowic, 6 osób z Zawdy, 6 osób z Zawdzkiej Woli) Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu – 5 osób (w tym 3 osoby z Nowych Jankowic,	Listy obecności uczestników zajęć, monitoring dalszych losów uczestników projektu

Obszar rewitalizacji ¹⁶	Przedsięwzięcie	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ¹⁷	Opis projektu					
				Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
					zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej. Ten zakres szkoleń zostanie w 100% zrealizowany w świetlicy wiejskiej. Powyższy zakres projektu stanowi kompilację działań zachęcających do prowadzenia działalności gospodarczej i dających nowe konkretne umiejętności, które mogą pomóc w podjęciu decyzji o rozpoczęciu prowadzenia własnej firmy. Działania zaplanowane w projekcie stanowią spójną koncepcję działań na rzecz wyprowadzenia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym z sytuacji kryzysowej.			1 osoba z Zawdy i 1 osoba z Zawdzkiej Woli) Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) – 5 osób (w tym 3 osoby z Nowych Jankowic, 1 osoba z Zawdy i 1 osoba z Zawdzkiej Woli) Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 13 osób (6 z	

Obszar rewitalizacji ¹⁶	Przedsięwzięcie	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ¹⁷	Opis projektu					
				Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
								Nowych Jankowic, 3 osoby z Zawdy, 4 osoby z Zawdzkiej Woli)	
1	1.1.1 Działania skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	6. Ośrodek rehabilitacji społecznej i zawodowej ścieżką ułatwiającą aktywne włączenie społeczne osób zagrożonych wykluczeniem	S	Fundacja „Ochrona Zdrowia i Rehabilitacja Niepełnosprawnych w partnerstwie z Spółdzielnią Socjalną „Perspektywa” i organizacjami seniorów	- Podnoszenie kluczowych kompetencji życiowych, umiejętności społecznych i zawodowych osób niepełnosprawnych umożliwiających powrót do życia w środowisku – indywidualne i kompleksowe programy rehabilitacyjno-terapeutyczne: a) terapia ciągła w ramach działania WTZ, b) terapia, rehabilitacja i integracja społeczno-zawodowa dla osób niepełnosprawnych i z innych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, - Wdrażanie instrumentów aktywizacji zawodowej z wykorzystaniem: - poradnictwa zawodowego i psychologicznego, wizyt studyjnych w podmiotach ekonomii społecznej lub u pracodawców, odpłatne praktyki i staże zawodowe, pośrednictwo pracy, - Usługi asystenckie skierowane do osób wchodzących po raz pierwszy na rynek pracy, - Poradnictwo prawne i obywatelskie oraz orzecznictwo,	Łasin, ul. Szkolna 2	260 000,00	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 100 osób (w tym 30 os. z OR, w tym 12 seniorów) Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie – 100 osób (w tym 30 os. z OR) Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy	Listy obecności uczestników zajęć, monitoring dalszych losów uczestników projektu

Obszar rewitalizacji ¹⁶	Przedsięwzięcie	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ¹⁷	Opis projektu					
				Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
					- Działania na rzecz aktywizacji społecznej osób z grupy 60+: a) bank czasu i kompetencji społecznych i zawodowych – wymiana usług, b) kawiarenka internetowa, prawna, porad z zakresu poradnictwa obywatelskiego, c) koło samopomocowe/światlica dzienna/spotkania tematyczne, d) uniwersytet trzeciego wieku, e) warsztaty tematyczne. Projekt jest skierowany do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym zamieszkałych na obszarach rewitalizacji w gminie. W procesie rekrutacji uczestników kryterium preferencyjnym będzie zamieszkiwanie na obszarze rewitalizacji. Udział w projekcie osób z obszaru rewitalizacji szacowany jest na ok. 30%. Ze wsparcia Ośrodka będą mogli korzystać wszyscy mieszkańcy gminy, powiatu.			po opuszczeniu programu – 36 osób (w tym 11 os. z OR) Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) – 22 osoby (w tym 7 os. z OR)	
1	1.1.1 Działania skierowane do osób zagrożonych ubóstwem	7. Program wsparcia osób niepełnosprawnych z powiatu grudziądzkiego	S	Spółdzielnia socjalna „Perspektywa” w partnerstwie z	- Zwiększenie umiejętności i kompetencji zawodowych osób zatrudnionych w podmiotach ekonomii społecznej poprzez organizację kursów i szkoleń zawodowych w zakresie: a) utrzymania i pielęgnacji terenów zieleni b) nabycia uprawnień do kierowania	Łasin, ul. Szkolna 2	478 000,00	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 20 osób	Listy obecności uczestników zajęć, podpisane umowy, zaświadczenia

Obszar rewitalizacji ¹⁶	Przedsięwzięcie	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ¹⁷	Opis projektu					
				Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
	i wykluczeniem społecznym			PTE Bydgoszcz	pojazdami, c) żywienie zbiorowe oraz catering zewnętrzny, d) realizacja usług komunalnych i z zakresu dozoru mienia, e) organizacja imprez okolicznościowych i rodzinnych f) staże i praktyki zawodowe oraz wizyty studyjne w podmiotach ekonomii społecznej. - Zwiększenie zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej poprzez dywersyfikację świadczonych usług o zakres jak w pkt.1 lit a-e - Zagospodarowanie przyległego otoczenia m. in. poprzez budowę siłowni na wolnym powietrzu. Projekt jest skierowany do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym zamieszkałych na obszarach rewitalizacji w gminie. W procesie rekrutacji uczestników kryterium preferencyjnym będzie zamieszkiwanie na obszarze rewitalizacji. Udział w projekcie osób z obszaru rewitalizacji szacowany jest na ok. 30%. Ze wsparcia Ośrodka będą mogli korzystać wszyscy mieszkańcy gminy, powiatu.			(w tym 8 os. z OR) Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu – 16 osób (w tym 7 os. z OR) Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu – 7 osób (w tym 3 os. z OR) Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po	a

Obszar rewitalizacji ¹⁶	Przedsięwzięcie	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ¹⁷	Opis projektu					
				Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
					Projekt nie jest zintegrowany z projektem nr 13. Jego realizacja odbywa się na bazie obecnie istniejącej infrastruktury Fundacji „Ochrona Zdrowia i Rehabilitacja Niepełnosprawnych”, a nie na bazie infrastruktury, która powstanie w wyniku realizacji projektu nr 13.			opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) – 4 osoby (w tym 2 os. z OR)	
1, 2, 3, 4, 5	1.1.1 Działania skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	8. Wsparcie uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych w szkołach podstawowych i gimnazjach Miasta i Gminy Łasin (10.2.2 RPO)	S	Miasto i Gmina Łasin	Celem głównym projektu jest wyrównanie szans edukacyjnych uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych klas I – VI ze Szkół Podstawowych w Łasinie, Szonowie, Wydrznie i Zawdzie oraz Gimnazjum nr 1 w Łasinie i nr 2 w Jankowicach. Do celów szczegółowych projektu należy: - zapewnienie każdemu zdiagnozowanemu uczniowi oferty zajęć edukacyjnych, zgodnej z jego indywidualnymi potrzebami i możliwościami; - umożliwienie nauczycielom posiadającym specjalistyczne przygotowanie do prowadzenia zajęć z dziećmi o specyficznych potrzebach edukacyjnych zatrudnionym w szkołach na terenie Miasta i Gminy Łasin wykorzystania w szerszym zakresie zdobytej wiedzy i umiejętności; - zwiększenie dostępności i podniesienie jakości wsparcia i pomocy psychologiczno-	SP: Łasin, Szonowo, Wydrzno, Zawda, Gim. nr 1 i 2	404 000,00	Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie – 359 osób (w tym 19 os. z OR) Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu – 359 osób (w tym 19 os. z OR)	Listy obecności uczestników zajęć, podpisane umowy, zaświadczenia

Obszar rewitalizacji ¹⁶	Przedsięwzięcie	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ¹⁷	Opis projektu					
				Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
					pedagogicznej udzielanej dzieciom, w szczególności dzieciom o specjalnych potrzebach edukacyjnych; - podniesienie jakości pomocy udzielanej przez szkołę rodzicom uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych w zakresie rozwiązywania problemów edukacyjnych ich dzieci; - podniesienie wyników edukacyjnych uzyskiwanych w trakcie nauki szkolnej i na egzaminach zewnętrznych; - poprawa jakości życia dzieci o stwierdzonych deficytach rozwojowych, zwłaszcza w zakresie swobodnej komunikacji werbalnej.				
CEL REWITALIZACJI: 2. Lepszej jakości infrastruktura społeczna służąca mieszkańcom									
Kierunek działań: 2.1 Modernizacja i rozwój infrastruktury społecznej oraz zagospodarowanie terenów zdegradowanych i przestrzeni publicznych									
4	2.1.1 Modernizacja świetlic wiejskich oraz rewitalizacja terenów i obiektów	9. Adaptacja części budynku Szkoły Podstawowej w Zawdzie dla potrzeb realizacji działań społecznego – zawodowych	PF/T	Miasto i Gmina Łasin	Adaptacja części budynku szkoły Podstawowej w Zawdzie na świetlicę wiejską do potrzeb mieszkańców sołectwa w celu umożliwienia spotkań oraz organizacji wydarzeń kulturalnych. Na bazie powstałej infrastruktury będą odbywały się nie tylko projekty z zakresu aktywizacji społeczno – zawodowej, ale	Zawda 14	50 000,00	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach - 1 szt. Powierzchnia obszarów objętych	Protokół odbioru końcowego, listy obecności uczestników zajęć, imprez organizowan

Obszar rewitalizacji ¹⁶	Przedsięwzięcie	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ¹⁷	Opis projektu					
				Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzania rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
	zdegradowanych				szeroko rozumiane działania animacyjno – integracyjne mieszkańców.			rewitalizacją – 0,015 ha Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów – 100 osób	ych w świetlicy
3	2.1.1 Modernizacja świetlic wiejskich oraz rewitalizacja terenów i obiektów zdegradowanych	10. Zmiana sposobu użytkowania z przebudową, rozbudową i modernizacją byłej kotłowni na świetlicę wiejską wraz z infrastrukturą techniczną oraz zagospodarowanie m zewnętrznym w miejscowości Nowe Jankowice	PF/T	Miasto i Gmina Łasin	Projekt zakłada zmianę sposobu użytkowania byłej kotłowni osiedlowej na budynek świetlicy wiejskiej wraz z infrastrukturą techniczną na działce nr 24/25 w Nowych Jankowicach oraz zagospodarowanie terenu przy świetlicy poprzez budowę parkingu i stworzenie siłowni zewnętrznej.	Nowe Jankowice (dz. nr 24/25)	743 000,00	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach - 3 szt. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (działek) – ok. 0,11 ha Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów – 200 osób	Protokół odbioru końcowego, listy obecności uczestników zajęć, imprez organizowanych w świetlicy
2	2.1.1 Modernizacja świetlic	11. Przebudowa i modernizacja świetlicy wiejskiej	PF/T	Miasto i Gmina	Projekt zakłada przebudowę i modernizację budynku świetlicy wiejskiej w Nogacie wraz z zagospodarowaniem zewnętrznym	Nogata 12A	755 000,00	Liczba wspartych obiektów infrastruktury	Protokół odbioru końcowego,

Obszar rewitalizacji ¹⁶	Przedsięwzięcie	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ¹⁷	Opis projektu					
				Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
	wiejskich oraz rewitalizacja terenów i obiektów zdegradowanych	w miejscowości Nogat wraz z zagospodarowaniem zewnętrznym terenu		Łasin	terenu poprzez budowę siłowni zewnętrznej, placu zabaw i zbiornika bezodpływowego na ścieki.			zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach - 3 szt. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (działek) – ok. 0,97 ha Liczba osób korzystających ze zrewitalizowanych obszarów – 40 osób	listy obecności uczestników zajęć, imprez organizowanych w świetlicy
5	2.1.1 Modernizacja świetlic wiejskich oraz rewitalizacja terenów i obiektów zdegradowanych	12. Rozbudowa i przebudowa budynku świetlicy wiejskiej w Zawdzkiej Woli wraz z zagospodarowaniem zewnętrznym terenu	PF/T	Miasto i Gmina Łasin	Rozbudowa i przebudowa budynku świetlicy wiejskiej w Zawdzkiej Woli wraz z zagospodarowaniem zewnętrznym terenu poprzez budowę siłowni zewnętrznej, placu zabaw oraz ogrodzenia.	Zawdzka Wola 3A	600 000,00	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach - 3 szt. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (działek) – ok. 0,46 ha Liczba osób	Protokół odbioru końcowego, listy obecności uczestników zajęć, imprez organizowanych w świetlicy

Obszar rewitalizacji ¹⁶	Przedsięwzięcie	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ¹⁷	Opis projektu					
				Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
								korzystających ze zrewitalizowanych obszarów – 60 osób	
1	2.1.2 Modernizacja obiektów przeznaczonych na cele aktywizacji i osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	13. Ośrodek rehabilitacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	PF/T	Fundacja „Ochro-na Zdrowia i Rehabilitacja Niepełno-spraw-nych” z partycypowaniem Miasta i Gminy Łasin	- Dobudowa mini sali gimnastycznej służącej rehabilitacji ruchowej (fizjoterapii) dla osób z niepełnosprawnością oraz osób starszych będących po okresie aktywności zawodowej, - Urządzenie terenów zielonych i rekreacyjnych z wykonaniem alei z zielenią niską i wysoką, - Montaż urządzeń infrastruktury rekreacyjno-sportowej na wolnym powietrzu wykorzystywanej dla celów poprawy zdrowia fizycznego mieszkańców (z uwzględnieniem różnych grup wiekowych, stopnia niepełnosprawności czy wieku), - Projekt powiązany z projektem „Ośrodek rehabilitacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ścieżką ułatwiającą aktywne włączenie społeczne osób zagrożonych wykluczeniem”.	Łasin, ul. Szkolna 2	2 106 722,77	Budynki publiczne lub komercyjne wybudowane lub wyremontowane na obszarach miejskich – 1340 m² Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1 szt. Liczba osób korzystających z wybudowanych/wyremontowanych budynków publicznych lub komercyjnych na obszarach miejskich – 100 osób	Protokół odbioru, dziennik bieżącego korzystania z odbudowanych obiektów

Obszar rewitalizacji ¹⁶	Przedsięwzięcie	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ¹⁷	Opis projektu					
				Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
CEL REWITALIZACJI: 3. Lepszej jakości infrastruktura techniczna służąca mieszkańcom									
Kierunek działań: 3.1 Rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej									
2	3.1.1 Modernizacja infrastruktury drogowej	14. Przebudowa drogi gminnej Nr 041303C w miejscowości Nogat etap II (PROW)	PF	Miasto i Gmina Łasin	- Inwestycja polegać będzie na: wyrównaniu istniejącej nawierzchni tłuczniowej wraz z profilowaniem, utrwaleniu istniejącej nawierzchni tłuczniowej emulsją asfaltową i grysami, oczyszczeniu i pogłębieniu rowów odwadniających, budowie zjazdów na posesje, - Przebudowa drogi przyczyni się do upłynnienia ruchu samochodowego oraz maszyn rolniczych, spowoduje to podniesienie bezpieczeństwa i zmniejszenie prawdopodobieństwa wystąpienia kolizji drogowych, - Modernizacja drogi poprawi układ komunikacyjny na terenie gminy - przedmiotowa droga łączy się z drogą powiatową 1367C. - Projekt przyczyni się do poprawy bezpieczeństwa i dostępności obszaru rewitalizacji, ułatwi dojazd do pracy, szkoły dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Pośrednio	Nogat, droga gminna nr 041303 C	1 310 000,00	Długość przebudowanych dróg gminnych – 1813 m	Protokół odbioru końcowego

Obszar rewitalizacji ¹⁶	Przedsięwzięcie	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ¹⁷	Opis projektu					
				Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
					przyczyni się do wsparcia obszaru rewitalizacji i wyprowadzenia go ze stanu kryzysowego. Projekt współfinansowany z PROW 2014-2020.				
4	3.1.2 Modernizacja i rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	15. Przebudowa, modernizacja i rozbudowa Stacji Uzdatniania Wody w Zawdzie (RPO 4.3)	PF/ T	Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Łasinie	- Budowa naziemnych zbiorników retencyjnych wody uzdatnionej o łącznej pojemności do 300 m³ o konstrukcji stalowej lub żelbetowej z instalacjami technologicznymi i sieciami łączącymi z budynkiem SUW, - Rozbudowa budynku SUW dla potrzeb technologicznych - max powierzchnia rozbudowy brutto 150 m², kubatura do 900m³, - Modernizacja technologii uzdatniania i pompowania wody polegająca na demontażu istniejących urządzeń w budynku SUW, montażu nowych urządzeń technologicznych oraz wykonanie pompowni drugiego stopnia dla zasilania sieci wodociągowej, - Modernizacja 2 studni głębinowych zasilających SUW, polegająca na wymianie agregatów pompowych oraz przebudowie obudów studni i wykonaniu nowych odcinków tłocznych wody surowej, - Wykonanie instalacji fotowoltaicznej o	Zawda	2 500 000,00	Liczba zmodernizowanych stacji uzdatniania wody - 1 szt.	Protokół odbioru końcowego

Obszar rewitalizacji ¹⁶	Przedsięwzięcie	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ¹⁷	Opis projektu					
				Podmiot realizujący projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
					mocy do 40 kW z zamontowaniem ogniw na dachu budynku SUW dla wspomagania zasilania urządzeń elektrycznych stacji. - Projekt spowoduje poprawę jakości infrastruktury wodociągowej, co przełoży się na ogólną poprawę standardu życia. Pośrednio przyczyni się do wsparcia obszaru rewitalizacji i wyprowadzenia go ze stanu kryzysowego. Projekt współfinansowany z PROW 2014-2020.				

Źródło: Opracowanie na podstawie zgłoszonych fiszek projektowych

Tabela 43. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa) ¹⁸	Lp.	Typ przedsięwzięcia ¹⁹	Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne
CEL REWITALIZACJI: 1. Wzrost aktywności społecznej i zawodowej oraz zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego			
Kierunek działań: 1.1 Aktywizacja i integracja osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym			
Przedsięwzięcie: 1.1.1 Działania skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym			
1	1	S	„Warto być aktywnym” – aktywne włączenie społeczne w ramach rewitalizacji obszarów miejskich (część społeczna) - Parafia p.w. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Łasinie. Zespół kompleksowych działań, których celem jest aktywizacja osób starszych oraz działania skierowane na wzrost aktywności osób bezrobotnych, w tym podnoszenie kluczowych kompetencji życiowych i umiejętności społecznych ułatwiających wejście na rynek pracy. W zespole działań skierowanych do osób starszych mieścić się będą: świetlica dzienna/spotkania tematyczne (działania prowadzone przez wolontariuszy pod nadzorem instruktorów terapii), upowszechnianie różnych form kultury (np. wieczory literackie, kluby dyskusyjne), kawiarenka konsumencka, internetowa, prawna (możliwość skorzystania z wiedzy i doświadczenia innych) i inne. W zespole działań skierowanych do osób młodych (do 25 lat) nie uczących się, niepracujących, bez doświadczenia zawodowego, mających szczególne trudności z wejściem i utrzymaniem się na rynku pracy, korzystających ze wsparcia środowiskowego, mieścić się będą: indywidualne i grupowe wsparcie pedagoga/psychologa/terapeuty. Celem działania jest odbudowa i podtrzymywanie motywacji do aktywnego uczestnictwa w rynku pracy oraz w życiu społecznym mieszkańców.
CEL REWITALIZACJI: 2. Lepszej jakości infrastruktura społeczna służąca mieszkańcom			
Kierunek działań: 2.1 Modernizacja i rozwój infrastruktury społecznej oraz zagospodarowanie terenów zdegradowanych i przestrzeni publicznych			
Przedsięwzięcie: 2.1.2 Modernizacja obiektów przeznaczonych na cele aktywizacji osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym			
1	2	T	„Warto być aktywnym” – aktywne włączenie społeczne w ramach rewitalizacji obszarów miejskich (część inwestycyjna) - Parafia p.w. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Łasinie. Projekt zakłada przebudowę istniejącego budynku (ul. Wyszyńskiego 1, Łasin) w zakresie: termomodernizacji dachu i ścian zew., wymiana stolarki okiennej, przebudowa węzła sanitarnego z dostosowaniem do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Dzięki temu możliwe będzie utworzenie w tym budynku punktu integracyjno-konsultacyjnego dla osób starszych i dla młodych mających trudności z wejściem i utrzymaniem się na rynku pracy.

¹⁸ 1 – Obszar 1-Centrum, 2 – Nogat, 3 – Nowe Jankowice, 4 – Zawda, 5 – Zawdzka Wola¹⁹ S – społeczny, G-gospodarczy, Ś – środowiskowy, PF – przestrzenno-funkcjonalny, T - techniczny

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa) ¹⁸	Lp.	Typ przedsięwzięcia ¹⁹	Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne
Przedsięwzięcie: 2.1.3 Modernizacja obiektów użyteczności publicznej			
1	3	T	Remont budynku Urzędu (Miasto i Gmina Łasin) - Projekt obejmuje wykonanie izolacji pionowej. Realizacja projektu przyczyni się do wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego poprzez poprawę stanu technicznego budynków. Zły stan techniczny budynków to jeden z problemów na podstawie, którego dokonano delimitacji obszaru rewitalizacji w mieście (rozdział 3.1). Ponadto budynek Urzędu został wskazany jako jeden z obiektów wymagających remontu w szczegółowej diagnozie obszaru rewitalizacji (rozdział 5.1).
4	4	T	Remont budynku byłej szkoły w Zawdzie (Miasto i Gmina Łasin). Projekt obejmuje generalny remont budynku byłej szkoły (wraz z odnowieniem elewacji i dachu) z zagospodarowaniem zastępczym dla pomieszczeń szkoły. Obecnie jest to obiekt nieużytkowany, niszczący. Planowane jest jego zagospodarowanie na cele społeczne – aktywizacji społecznej, kulturalne, rekreacyjne, tak aby mógł służyć mieszkańcom obszaru rewitalizacji i przyczyniać się do wyprowadzenia ze stanu kryzysowego. Projekt w fazie koncepcyjnej.
n/d	4	T	Termomodernizacja Budynków Zespołu Szkół Publicznych w Łasinie (Miasto i Gmina Łasin) - Projekt wpisany do strategii ORSG obejmuje termomodernizację i dostosowanie obiektu do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Ze względu na specyfikę projektu (położenie budynku) musi być on realizowany poza obszarem rewitalizacji. Jednak efekty realizacji projektu będą oddziaływać na cały obszar rewitalizacji. Realizacja projektu wpłynie pozytywnie na obszar rewitalizacji, ponieważ dzieci i młodzież z obszaru rewitalizacji uczęszczają do Zespołu Szkół Publicznych. Będą mogły korzystać z lepszej jakości infrastruktury dostosowanej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
4	5	T	Poprawa efektywności energetycznej poprzez kompleksową termomodernizację budynku użyteczności publicznej w Zawdzie (Miasto i Gmina Łasin) - Projekt wpisany do strategii ORSG. Zakłada kompleksową termomodernizację budynku Szkoły Podstawowej w Zawdzie, polegającą na ociepleniu dachu, hydroizolacji ścian elewacji i piwnic, modernizacji systemu grzewczego z zastosowaniem pom ciepła, paneli fotowoltaicznych, modernizacji instalacji elektrycznej z zastosowaniem technologii led i paneli fotowoltaicznych. Dzięki realizacji projektu dzieci i młodzież z obszaru rewitalizacji będą mogły korzystać z lepszej jakości infrastruktury edukacyjnej, co wpłynie pozytywnie na warunki nauczania.
Przedsięwzięcie: 2.1.4 Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną			
1	6	T	Zakup sprzętu medycznego do Pracowni Endoskopowej SP ZOZ Łasin - Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej im. Macieja z Miechowa w Łasinie zapewnia mieszkańcom wszystkich podobszarów rewitalizacji i całej gminy dostęp do podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej. Realizacja projektu wpłynie niewątpliwie pozytywnie na obszar rewitalizacji gdyż mieszkańcy zyskają dostęp do dobrej jakości usług zdrowotnych, co podniesie ogólną jakość życia na obszarze rewitalizacji.

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa) ¹⁸	Lp.	Typ przedsięwzięcia ¹⁹	Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne
1	7	T	Instalacja próżniowych kolektorów słonecznych dla szpitala SP ZOZ w Łasinie - Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej im. Macieja z Miechowa w Łasinie zapewnia mieszkańcom wszystkich podobszarów rewitalizacji i całej gminy dostęp do podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej. Realizacja projektu wpłynie niewątpliwie pozytywnie na obszar rewitalizacji gdyż mieszkańcy zyskają dostęp do dobrej jakości usług zdrowotnych, co podniesie ogólną jakość życia na obszarze rewitalizacji. Ponadto realizacja projektu przyczyni się do wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego poprzez poprawę stanu technicznego budynków w zakresie wykorzystania oze. Wpłynie to też pozytywnie na stan jakości powietrza na obszarze rewitalizacji. Zły stan techniczny budynków to jeden z problemów na podstawie, którego dokonano delimitacji obszaru rewitalizacji w mieście (rozdział 3.1).
1	8	T	Termomodernizacja budynku Przychodni Zdrowia w Łasinie - Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej im. Macieja z Miechowa w Łasinie (w skład którego wchodzi Przychodnia) zapewnia mieszkańcom wszystkich podobszarów rewitalizacji i całej gminy dostęp do podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej. Realizacja projektu wpłynie niewątpliwie pozytywnie na obszar rewitalizacji gdyż mieszkańcy zyskają dostęp do dobrej jakości usług zdrowotnych, co podniesie ogólną jakość życia na obszarze rewitalizacji. Ponadto realizacja projektu przyczyni się do wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego poprzez poprawę stanu technicznego budynków. Wpłynie to też pozytywnie na stan jakości powietrza na obszarze rewitalizacji. Zły stan techniczny budynków to jeden z problemów na podstawie, którego dokonano delimitacji obszaru rewitalizacji w mieście (rozdział 3.1).
1	9	T	Zakup sprzętu medycznego i modernizacja szpitala SP ZOZ Łasin - Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej im. Macieja z Miechowa w Łasinie (w skład którego wchodzi Przychodnia) zapewnia mieszkańcom wszystkich podobszarów rewitalizacji i całej gminy dostęp do podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej. Realizacja projektu wpłynie niewątpliwie pozytywnie na obszar rewitalizacji gdyż mieszkańcy zyskają dostęp do dobrej jakości usług zdrowotnych, co podniesie ogólną jakość życia na obszarze rewitalizacji. Ponadto realizacja projektu przyczyni się do wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego poprzez poprawę stanu technicznego budynków. Zły stan techniczny budynków to jeden z problemów na podstawie, którego dokonano delimitacji obszaru rewitalizacji w mieście (rozdział 3.1).
1	10	T	Termomodernizacja budynku szpitala w Łasinie - Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej im. Macieja z Miechowa w Łasinie (w skład którego wchodzi szpital) zapewnia mieszkańcom wszystkich podobszarów rewitalizacji i całej gminy dostęp do podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej. Realizacja projektu wpłynie niewątpliwie pozytywnie na obszar rewitalizacji gdyż mieszkańcy zyskają dostęp do dobrej jakości usług zdrowotnych, co podniesie ogólną jakość życia na obszarze rewitalizacji. Ponadto realizacja projektu przyczyni się do wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego poprzez poprawę stanu technicznego budynków. Wpłynie to też pozytywnie na stan jakości powietrza na obszarze rewitalizacji. Zły stan techniczny budynków to jeden z problemów na podstawie, którego dokonano delimitacji obszaru rewitalizacji w mieście (rozdział 3.1).
1	11	T	Modernizacja Pracowni Endoskopowej - Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej im. Macieja z Miechowa w Łasinie (w skład

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa) ¹⁸	Lp.	Typ przedsięwzięcia ¹⁹	Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne
			którego wchodzi Pracownia Endoskopowa) zapewnia mieszkańcom wszystkich podobszarów rewitalizacji i całej gminy dostęp do podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej. Realizacja projektu wpłynie niewątpliwie pozytywnie na obszar rewitalizacji gdyż mieszkańcy zyskają dostęp do dobrej jakości usług zdrowotnych, co podniesie ogólną jakość życia na obszarze rewitalizacji.
1	12	T	Modernizacja Hydroforni Szpitalnej - Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej im. Macieja z Miechowa w Łasinie (w skład którego wchodzi szpital i hydrofornia) zapewnia mieszkańcom wszystkich podobszarów rewitalizacji i całej gminy dostęp do podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej. Realizacja projektu wpłynie niewątpliwie pozytywnie na obszar rewitalizacji gdyż mieszkańcy zyskają dostęp do dobrej jakości usług zdrowotnych, co podniesie ogólną jakość życia na obszarze rewitalizacji. Ponadto realizacja projektu przyczyni się do wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego poprzez poprawę stanu technicznego budynków. Zły stan techniczny budynków to jeden z problemów na podstawie, którego dokonano delimitacji obszaru rewitalizacji w mieście (rozdział 3.1).
1	13	PF	Zagospodarowanie przestrzeni terenu przy ZOD – park przyszpitalny – Projekt obejmuje zagospodarowanie parku przyszpitalny znajduje się obok Zakładu Opieki Długoterminowej (Przeznaczonego dla chorych, którzy nie są w stanie samodzielnie wykonywać czynności samoobsługowych). Dzięki realizacji projektu powstanie ciekawie zagospodarowana przestrzeń dla pacjentów ZOD i szpitala, co wpłynie pozytywnie na ogólną jakość świadczonych usług zdrowotnych dla mieszkańców wszystkich podobszarów rewitalizacji i całej gminy.
Przedsięwzięcie: 2.1.5 Rozwój infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i kulturalnej			
n/d	14	PF	Stadion miejski w Łasinie - przebudowa i modernizacja bazy sportowo-rekreacyjnej przy ul. Tysiąclecia (Miasto i Gmina Łasin) - Specyfika projektu (położenie stadionu) powoduje, że musi być on realizowany poza obszarem rewitalizacji. Przebudowa i modernizacja obejmuje elementy lekkoatletyczne oraz boisko trawiaste z 35 zraszaczami. Stadion lekkoatletyczny z boiskiem piłkarskim. W skład obiektu wchodzi: pełnowymiarowe boisko piłkarskie, trawiaste, okrężna bieżnia lekkoatletyczna o nawierzchni syntetycznej poliuretanowej o długości 400 m, posiadająca 4 tory okrężne oraz 6 torów na prostej. Szerokość torów 1,22 m. Przy boisku w zakolach bieżni zaplanowano rozbieg poliuretanu do skoków wzwyż, skocznie do skoków w dal i trójskoku oraz rzutnię do pchnięcia kulą. Przewidziane jest również oświetlenie zewnętrzne i monitoring obiektu. Podstawowym celem przedsięwzięcia jest poprawa stanu technicznego istniejącego boiska oraz wykonanie nowych elementów. Po przebudowie i modernizacji Stadionu Miejskiego w Łasinie można będzie uprawiać dyscypliny lekkoatletyczne: biegi, skok wzwyż, skok w dal, trójskok, pchnięcie kulą. Na boisku piłkarskim będą rozgrywane mecze dla 5 poziomu rozgrywek ligowych. Obiekt zaprojektowany uniwersalnie, dostępny dla osób niepełnosprawnych. Z efektów realizacji projektu czyli lepszej jakości infrastruktury sportowej korzystać będą zarówno mieszkańcy obszaru rewitalizacji (jak pozostałych obszarów w gminie), co pośrednio przyczyni się do wyjścia ze stanu kryzysowego. Jest to najbliższy dla mieszkańców obszaru rewitalizacji w mieście obiekt sportowy i miejsce rekreacji. Zmodernizowany stadion posłuży do organizacji imprez kulturalnych i

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa) ¹⁸	Lp.	Typ przedsięwzięcia ¹⁹	Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne
			sportowych, aktywizacji społecznej i sportowej mieszkańców (zwłaszcza dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym lub ubóstwem), tak więc realizacja projektu pośrednio będzie miała pozytywny wpływ na obszar rewitalizacji i rozwiązanie zdiagnozowanych na nim problemów społecznych.
n/d	15	PF	Budowa ścieżki pieszo-rowerowej z infrastrukturą turystyczno-rekreacyjną wraz z oświetleniem wzdłuż jeziora Zamkowego o długości ok. 1000 m (Miasto i Gmina Łasin) - Specyfika projektu powoduje, że musi być on realizowany poza obszarem rewitalizacji, czyli w sąsiedztwie jeziora. Teren ten jest obszarem atrakcyjnym turystycznie i rekreacyjnie w mieście Łasin. Najbliższym terenem rekreacyjnym dla mieszkańców obszaru rewitalizacji jest położone w granicach administracyjnych Łasina Jezioro Zamkowe. Nad jeziorem znajduje się Ośrodek Wypoczynkowo-Szkoleniowy „Casus”. Teren wokół jeziora wymaga dalszego zagospodarowania np. poprzez stworzenie ścieżki pieszo-rowerowej, oświetlenia oraz innych elementów infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej. Przyczyni się to nie tylko do stworzenia atrakcyjnego miejsca rekreacji i wypoczynku dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, ale także podniesie atrakcyjność turystyczną miasta. Ścieżka pieszo-rowerowa będzie ogólnodostępna o charakterze niekomercyjnym. Ciąg pieszy zaprojektowano na istniejącej ścieżce gruntowej wzdłuż licznych drzew, na terenie położonym w bezpośrednim sąsiedztwie jeziora. Planuje się wykonanie ciągu pieszo-rowerowego o nawierzchni utwardzonej z drobnowymiarowej kostki betonowej, oświetlenia ulicznego z energooszczędnymi oprawami oraz obiektów małej architektury, na którą składa się altana, stoły piknikowe, ławki. Zaplanowano ścieżkę pieszo-rowerową o długości 950,42 mb o szerokości 2,5-3,0 m. Drewniana altana systemowa o pow. 23 m², kryta gontem bitumicznym, posadowiona będzie w obrębie "dzikiej plaży". Wzdłuż ciągu pieszo-rowerowego rozmieszczone zostaną ławki i kosze na śmieci. Wykonane zostaną również trawniki wzdłuż ciągu pieszo-rowerowego i nasadzenia kompensacyjne.
CEL REWITALIZACJI: 3. Lepszej jakości infrastruktura techniczna służąca mieszkańcom			
Kierunek działań: 3.1 Rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej			
Przedsięwzięcie: 3.1.1 Modernizacja infrastruktury drogowej			
1,3,4	16	PF	Budowa ścieżki pieszo-rowerowej przy drodze krajowej nr 16 (Nowe Mosty – Łasin - Łasin Wybudowanie – Jankowice – Strzelce - Zawda) – Miasto i Gmina Łasin. Budowa ścieżki znacznie poprawi bezpieczeństwo mieszkańców, zwłaszcza dzieci i młodzieży na drodze o bardzo dużym natężeniu ruchu. Mieszkańcy obszarów rewitalizacji będą mogli łatwo i bezpiecznie dotrzeć do świetlic wiejskich, szkół, miejsc pracy i innych miejsc aktywizacji. Znacznie poprawi to dostępność obszarów rewitalizacji (łatwy dostęp do usług społecznych), co pośrednio przyczyni się do wyprowadzenia tego obszaru ze stanu kryzysowego. Potrzebę budowy ścieżki wskazano przy szczegółowej diagnozie

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa) ¹⁸	Lp.	Typ przedsięwzięcia ¹⁹	Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne
			poszczególnych obszarów (rozdział 5.1, 5.3, 5.4), a także w badaniu ankietowym.
Przedsięwzięcie: 3.1.2 Modernizacja i rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej			
n/d	17	PF	Przebudowa, modernizacja rozbudowa Stacji Uzdatniania Wody w Łasinie (Miasto i Gmina Łasin) – przebudowa technologiczna dla dostosowania do specyfikacji jakości wody - specyfika projektu (położenie SUW) powoduje, że musi być on realizowany poza obszarem rewitalizacji. Projekt spowoduje poprawę jakości infrastruktury wodociągowej, co przełoży się na ogólną poprawę standardu życia. Pośrednio przyczyni się do wsparcia obszaru rewitalizacji i wyprowadzenia go ze stanu kryzysowego. Z efektów realizacji projektu czyli lepszej jakości infrastruktury wodociągowej korzystać będą zarówno mieszkańcy obszaru rewitalizacji, jak pozostałych obszarów w gminie. Potrzebę modernizacji SUW wskazano w szczegółowej diagnozie (podrozdział 5.1).
1	18	PF	Przebudowa ulicy Tysiąclecia i Wodnej w miejscowości Łasin (Miasto i Gmina Łasin) - projekt będzie realizowany częściowo na obszarze rewitalizacji, a częściowo poza nim, co wynika ze specyfiki projektu. Jego realizacja wpłynie jednak na poprawę jakości życia na obszarze rewitalizacji w mieście Łasin. Projekt spowoduje poprawę jakości infrastruktury. co przełoży się na ogólną poprawę standardu życia. Pośrednio przyczyni się do wsparcia obszaru rewitalizacji i wyprowadzenia go ze stanu kryzysowego. Z efektów realizacji projektu czyli lepszej jakości infrastruktury korzystać będą zarówno mieszkańcy obszaru rewitalizacji, jak pozostałych obszarów w gminie. Potrzebę modernizacji wskazano w szczegółowej diagnozie (podrozdział 5.1).
n/d	19	PF	Modernizacja grupowej oczyszczalni ścieków w Łasinie w części mechaniczno-biologicznej (Miasto i Gmina Łasin) - specyfika projektu (położenie oczyszczalni) powoduje, że musi być on realizowany poza obszarem rewitalizacji. Z efektów realizacji projektu czyli lepszej jakości infrastruktury kanalizacyjnej korzystać będą zarówno mieszkańcy obszaru rewitalizacji, jak pozostałych obszarów w gminie. Projekt spowoduje poprawę jakości infrastruktury. co przełoży się na ogólną poprawę standardu życia. Pośrednio przyczyni się do wsparcia obszaru rewitalizacji i wyprowadzenia go ze stanu kryzysowego. Z efektów realizacji projektu czyli lepszej jakości infrastruktury korzystać będą zarówno mieszkańcy obszaru rewitalizacji, jak pozostałych obszarów w gminie. Potrzebę modernizacji wskazano w szczegółowej diagnozie (podrozdział 5.1).

Źródło: Opracowanie na podstawie zgłoszonych fiszek projektowych

9. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji

9.1 Komplementarność głównych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

W programie rewitalizacji w odniesieniu do projektów, które będą finansowane ze środków na rewitalizację (Działanie 7.1 i 6.2 RPO WK-P) zastosowano tzw. formułę projektów zintegrowanych, która polega na tym, że w przypadku realizacji projektów infrastrukturalnych współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), planuje się we wspartej infrastrukturze realizować projekty „miękkie” finansowane m. in. ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), ukierunkowane na rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów społecznych występujących na obszarze wskazanym do rewitalizacji. Przy czym projekty infrastrukturalne pełnią jedynie funkcję uzupełniającą dla projektów społecznych, a ich realizacja jest niezbędna dla prowadzenia działań społecznych. Wszystkie wskazane projekty infrastrukturalne będą wykonywane aby później możliwa była realizacja projektów społecznych. Nowa lub wyremontowana infrastruktura jest niezbędna do prawidłowego przeprowadzenia rewitalizacji społecznej. W każdym przypadku najpierw realizowany będzie projekt infrastrukturalny, a następnie objęta wsparciem infrastruktura będzie wykorzystywana do realizacji projektów społecznych. Poniższe schematy przedstawiają koncepcję zintegrowania poszczególnych projektów rewitalizacyjnych.

Tabela 44. Realizacja koncepcji projektów zintegrowanych w odniesieniu do poszczególnych projektów finansowanych ze środków na rewitalizację

Projekt wiodący (społeczny)	Projekt uzupełniający (infrastrukturalny)	Uzasadnienie komplementarności
1. „Zawsze na czasie” - aktywizacja i integracja społeczna osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w Nogacie 11.1 RPO	11. Przebudowa i modernizacja świetlicy w miejscowości Nogat wraz zagospodarowaniem zewnętrznym terenu 7.1 RPO	- Stan techniczny świetlicy wiejskiej w Nogacie, praktycznie uniemożliwia realizację tam projektów o charakterze społecznym. Jedynym wyposażeniem tych świetlic są krzesła i stoły. Aby była możliwa realizacja projektu wiodącego, w pierwszej kolejności świetlica musi zostać wyremontowana i doposażona. - Dodatkowo brakuje zagospodarowanych przestrzeni publicznych wyposażonych w siłownię zewnętrzną i plac zabaw. Stąd też planowane do realizacji zajęcia i imprezy (w ramach projektu wiodącego) realizowane w plenerze będą mogły być podejmowane dopiero po zagospodarowaniu terenu przy świetlicy. - W wyremontowanej świetlicy będą prowadzone działania z zakresu animacji społecznej, integracji i aktywizacji społecznej z wykorzystaniem lidera/animatora aktywności lokalnej. W ramach działań projektowych zaplanowano m. in.

Projekt wiodący (społeczny)	Projekt uzupełniający (infrastrukturalny)	Uzasadnienie komplementarności
		poradnictwo psychologiczne, warsztaty ponoszące kompetencje osobiste, umiejętności, zajęcia edukacyjne dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, organizację wydarzeń kulturalno-rekreacyjnych. - W wyremontowanej świetlicy będzie realizowany nie tylko wskazany projekt wiodący, ale również działania społeczne o charakterze animacyjnym finansowane z innych źródeł, m. in. z funduszy sołeckich.
2. „Zdrowo – aktywnie – razem” - aktywizacja i integracja społeczna osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w Nowych Jankowicach 11.1 RPO 5. „Aktywni na rynku pracy” 11.1. RPO	10. Zmiana sposobu użytkowania z przebudową, rozbudową i modernizacją byłej kotłowni na świetlicę wiejską wraz z infrastrukturą techniczną oraz zagospodarowaniem zewnętrznym w miejscowości Nowe Jankowice 7.1 RPO	- Nowe Jankowice w ogóle nie posiadają świetlicy wiejskiej, nie ma również ani w miejscowości, ani w całym sołectwie obiektu, w którym można by realizować działania społeczne. W Nowych Jankowicach istnieją przestrzenie zdegradowane – obiekt po kotłowni osiedlowej, który może zostać zaadaptowany na świetlicę wiejską. Dopiero realizacja projektu infrastrukturalnego umożliwi prowadzenie w Nowych Jankowicach projektów wiodących. - W powstałej świetlicy będą prowadzone działania z zakresu animacji społecznej, integracji i aktywizacji społecznej z wykorzystaniem lidera/animatora aktywności lokalnej. W ramach działań projektowych zaplanowano poradnictwo psychologiczne oraz różnego rodzaju warsztaty aktywizujące i integrujące dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, organizację wydarzeń kulturalno-rekreacyjnych. Ponadto na bazie świetlicy planowana jest realizacja projektu społecznego mającego na celu aktywizację zawodową osób bezrobotnych oraz pobudzanie postaw przedsiębiorczych. - W powstałej świetlicy będą realizowane nie tylko wskazane projekty wiodące, ale również działania społeczne o charakterze animacyjnym finansowane z innych źródeł, m. in. z funduszy sołeckich.
3. Aktywizacja i integracja społeczno-zawodowa osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w Zawdzie 11.1 RPO	8. Modernizacja świetlicy w Zawdzie wraz zagospodarowaniem terenu poprzez budowę siłowni zew., placów zabaw 7.1 RPO	– Stan techniczny świetlicy wiejskiej w Zawdzie, praktycznie uniemożliwia realizację tam projektów o charakterze społecznym. Jedynym wyposażeniem tych świetlic są krzesła i stoły. Aby była możliwa realizacja projektów wiodącego, w pierwszej kolejności świetlica musi zostać wyremontowana i wyposażona. – Dodatkowo brakuje zagospodarowanych przestrzeni publicznych wyposażonych w siłownię zewnętrzną i plac zabaw. Stąd też planowane do realizacji zajęcia i imprezy (w ramach projektu wiodącego) realizowane w plenerze będą mogły być podejmowane dopiero po zagospodarowaniu terenu przy świetlicy. – W wyremontowanej świetlicy będą prowadzone działania z zakresu animacji społecznej, integracji i aktywizacji społecznej i zawodowej z wykorzystaniem lidera/animatora aktywności lokalnej. W ramach

Projekt wiodący (społeczny)	Projekt uzupełniający (infrastrukturalny)	Uzasadnienie komplementarności
		działań projektowych zaplanowano szkolenia ponoszące kompetencje, umiejętności, kwalifikacje dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, organizację wydarzeń kulturalno- rekreacyjnych. W wyremontowanej świetlicy będzie realizowany nie tylko wskazany projekt wiodący, ale również działania społeczne o charakterze animacyjnym finansowane z innych źródeł, m. in. z funduszy sołeckich.
4. „Akademia rodzicielstwa” - aktywizacja i integracja społeczna osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w Zawdzkiej Woli 11.1 RPO	12. Rozbudowa i przebudowa budynku świetlicy wiejskiej w Zawdzkiej Woli wraz z zagospodarowaniem zewnętrznym terenu 7.1 RPO	- Stan techniczny świetlicy wiejskiej w Zawdzkiej Woli, praktycznie uniemożliwia realizację tam projektów o charakterze społecznym. Jedynym wyposażeniem tych świetlic są krzesła i stoły. Aby była możliwa realizacja projektu wiodącego, w pierwszej kolejności świetlica musi zostać wyremontowana i doposażona. - Dodatkowo brakuje zagospodarowanych przestrzeni publicznych wyposażonych w siłownię zewnętrzną i plac zabaw, brak także ogrodzenia terenu. Stąd też planowane do realizacji zajęcia i imprezy (w ramach projektu wiodącego) realizowane w plenerze będą mogły być podejmowane dopiero po zagospodarowaniu terenu przy świetlicy. - W wyremontowanej świetlicy będą prowadzone działania z zakresu animacji społecznej, integracji i aktywizacji społecznej z wykorzystaniem lidera/animatora aktywności lokalnej. W ramach działań projektowych zaplanowano poradnictwo psychologiczne oraz różnego rodzaju warsztaty aktywizujące - integrujące dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, organizację wydarzeń kulturalno-rekreacyjnych. - W wyremontowanej świetlicy będzie realizowany nie tylko wskazany projekt wiodący, ale również działania społeczne o charakterze animacyjnym finansowane z innych źródeł, m. in. z funduszy sołeckich.
6. Ośrodek rehabilitacji społecznej i zawodowej ścieżką ułatwiającą aktywne włączenie społeczne osób zagrożonych wykluczeniem 9.2.1 RPO	13. Ośrodek rehabilitacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym 6.2 RPO	- Celem projektu wiodącego jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznym, m. in. osób starszych i niepełnosprawnych poprzez różnorakie działania aktywizacyjne, poradnictwo, programy rehabilitacyjno-terapeutyczne, wdrażanie instrumentów aktywizacji zawodowej, usługi asystenckie. - Projekt wiodący będzie realizowany w Ośrodku rehabilitacji społecznej i zawodowej, który mieści w częściowo zaadaptowanym budynku przy ul. Szkolnej w Łasinie. Aby było możliwe realizowanie zaplanowanych działań aktywizacyjnych, budynek ośrodka wymaga podjęcia dalszych prac remontowych. Obecnie obiekt ten znajduje się w bardzo złym stanie.
7. Razem przeciw bierności zawodowej i społecznej 9.2.1 RPO		

Realizacja innych projektów wskazanych na liście głównych projektów rewitalizacyjnych również przyczyni się do niwelowania negatywnych zjawisk występujących na obszarach rewitalizacji. Projekty będą jednak finansowane z innych środków (nie przeznaczonych na działania rewitalizacyjne).

9.2 Komplementarność przestrzenna

Projekty rewitalizacyjne będą realizowane na obszarze rewitalizacji, natomiast zasięg ich oddziaływania będzie dużo większy niż wyznaczony obszar rewitalizacji, gdyż z efektów rewitalizacji przestrzennej (ze zmodernizowanej infrastruktury) będą korzystać nie tylko mieszkańcy danego obszaru, ale również mieszkańcy innych miejscowości, przedsiębiorcy i turyści. Dzięki tak dużemu promieniowaniu zaplanowanych projektów zapewnione zostanie, że program rewitalizacji będzie efektywnie oddziaływał na całą Gminę. Projekty te będą mieć pozytywny wpływ na obszar i mieszkańców Gminy, przyczynią się do zwiększenia integracji i aktywizacji społeczności lokalnej. Prowadzone działania nie spowodują przenoszenia problemów z obszarów rewitalizacji na inne obszary. Nie będą również prowadzić do niepożądanych efektów społecznych takich jak segregacja społeczna i wykluczenie. Komplementarność przestrzenna programu rewitalizacji oznacza również, że zawarte w nim ustalenia będą miały wpływ na politykę przestrzenną gminy (miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego).

W Wieloletniej prognozie finansowej na lata 2017-2022 gminy oraz na liście projektów uzupełniających w programie rewitalizacji zawartych jest szereg inwestycji, które nie będą prowadzone w ramach rewitalizacji, a które zostaną zrealizowane zarówno na obszarze rewitalizacji, jak i poza nim i będą oddziaływać na obszar rewitalizacji w sposób bezpośredni lub pośredni przyczyniając się do osiągnięcia celów rewitalizacji i wyprowadzenia tego obszaru ze stanu kryzysowego. Wśród tych przedsięwzięć znajdują się następujące działania:

- Poprawa efektywności energetycznej poprzez kompleksową termomodernizację budynku użyteczności publicznej - Zespół Szkół Publicznych w Łasinie - Poprawa efektywności energetycznej,
- Przebudowa chodników na terenie miasta i gminy - Poprawa warunków bezpieczeństwa ruchu drogowego w szczególności uczestników pieszych,
- I inne wskazane w rozdziale 8, tabela „Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne”.

Podczas tworzenia, a także na etapie realizacji programu rewitalizacji Gmina bierze pod uwagę wzajemnie powiązania pomiędzy projektami realizowanymi na obszarze rewitalizacji, jak i poza nim. Dzięki osadzeniu struktury zarządzania programem rewitalizacji w ramach Urzędu Miasta i Gminy Łasin zapewnione zostało, że wszelkie działania podejmowane w Gminie na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki zostaną skoordynowane. Podmiot zarządzający rewitalizacją w Gminie przed podjęciem decyzji o realizacji innych inwestycji nie wskazanych w programie (realizowanych zarówno na obszarze, jak i poza nim) będzie sprawdzał czy planowane przedsięwzięcie jest zgodne z założeniami programu rewitalizacji. W razie stwierdzenia niezgodności podjęte zostaną odpowiednie działania celem dostosowania danego przedsięwzięcia tak, aby nie kolidowało ono z celami programu rewitalizacji. Dla zachowania komplementarności

przestrzennej podmiot zarządzający procesem rewitalizacji w Gminie będzie prowadził ciągłą analizę następstw podejmowanych decyzji przestrzennych w skali całej gminy i jej otoczenia (jak np. przeznaczanie nowych terenów pod zabudowę) dla zapewnienia skuteczności programu rewitalizacji. Szczegółowo sposoby zarządzania programem rewitalizacji opisano w rozdziale 12. Dzięki zapewnieniu (i stałemu sprawdzaniu) komplementarności przestrzennej projekty rewitalizacyjne wywołają skuteczną poprawę całego obszaru rewitalizacji (a nie punktowo, w pojedynczych miejscach). Poszczególne projekty rewitalizacyjne wzajemnie się dopełniają i zachodzi pomiędzy nimi efekt synergii.

9.3 Komplementarność problemowa

Realizacja projektów rewitalizacyjnych spowoduje wyeliminowanie lub złagodzenie konkretnych problemów, których występowanie zostało zdiagnozowane na terenie objętym rewitalizacją oraz które stały się podstawą do wskazania danych terenów jako zdegradowanych. W poniższej tabeli zostały wskazane poszczególne projekty rewitalizacyjne, które są odpowiedzią na problemy zdiagnozowane na obszarze rewitalizacji.

Tabela 45. Powiązanie projektów rewitalizacyjnych ze zdiagnozowanymi problemami na obszarze rewitalizacji

Problemy występujące na obszarach rewitalizacji	Projekt odpowiadający na problem
Nogat: - Postępujące starzenie się społeczeństwa - Nasilone korzystanie z pomocy społecznej	1. „Zawsze na czasie” - aktywizacja i integracja społeczna osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w Nogacie
Nowe Jankowice: - Wysokie bezrobocie - Nasilone korzystanie z pomocy społecznej	2. „Zdrowo – aktywnie – razem” - aktywizacja i integracja społeczna osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w Nowych Jankowicach 5. „Aktywni na rynku pracy”
Zawda: - Nasilone korzystanie z pomocy społecznej - Niski stopień przedsiębiorczości	3. „Porozmawiajmy przy kawie” - aktywizacja i integracja społeczna osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w Zawdzie
Zawdzka Wola: - Nasilone korzystanie z pomocy społecznej - Niski stopień przedsiębiorczości	4. „Akademia rodzicielstwa” - aktywizacja i integracja społeczna osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w Zawdzkiej Woli
Obszar I – Centrum: - Postępujące starzenie się społeczeństwa - Wysokie bezrobocie - Nasilone korzystanie z pomocy społecznej	6. Ośrodek rehabilitacji społecznej i zawodowej ścieżką ułatwiającą aktywne włączenie społeczne osób zagrożonych wykluczeniem 7. Razem przeciw bierności zawodowej i społecznej „Warto być aktywnym” – aktywne włączenie społeczne w ramach rewitalizacji obszarów miejskich (część społeczna) – projekt uzupełniający
Nogat, Zawda: - Niska jakość edukacji	8. Wsparcie uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych w szkołach podstawowych i gimnazjach Miasta i Gminy Łasin
Nogat, Zawda, Zawdzka Wola: - Zły stan techniczny obiektów infrastruktury społecznej służących aktywizacji społ. – zaw. i integracji - Niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną - Niska jakość terenów publicznych	9. Adaptacja części budynku Szkoły Podstawowej w Zawdzie dla potrzeb realizacji działań społecznego – zawodowych 11. Przebudowa i modernizacja świetlicy wiejskiej w miejscowości Nogat wraz z zagospodarowaniem zewnętrznym terenu 12. Rozbudowa i przebudowa świetlicy wiejskiej w Zawdzkiej Woli wraz z zagospodarowaniem zewnętrznym terenu
Nowe Jankowice: - Przestrzeń zdegradowana – niezagospodarowane obiekty infrastruktury komunalnej - Niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną	10. Zmiana sposobu użytkowania z przebudową, rozbudową i modernizacją byłej kotłowni na świetlicę wiejską wraz z infrastrukturą techniczną oraz zagospodarowaniem zewnętrznym w miejscowości Nowe Jankowice
Obszar I – Centrum: - Zły stan techniczny obiektów infrastruktury społecznej służących aktywizacji społ. – zaw. i	13. Ośrodek rehabilitacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym „Warto być aktywnym” – aktywne włączenie

integracji - Niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną - Degradacja stanu technicznego obiektów użyteczności publicznej	społeczne w ramach rewitalizacji obszarów miejskich (część inwestycyjna) – projekt uzupełniający Remont budynku Urzędu – projekt uzupełniający Termomodernizacja Budynków Zespołu Szkół Publicznych w Łasinie – projekt uzupełniający
Nogat: - Zły stan dróg	14. Przebudowa drogi gminnej Nr 041303C w miejscowości Nogat etap II
Zawda: - Degradacja stanu technicznego obiektów użyteczności publicznej	Projekty uzupełniające: Remont budynku byłej szkoły w Zawdzie Poprawa efektywności energetycznej poprzez kompleksową termomodernizację budynku użyteczności publicznej w Zawdzie
- Konieczna poprawa jakości infrastruktury zdrowotnej	Projekty uzupełniające: Zakup sprzętu medycznego do Pracowni Endoskopowej SP ZOZ Łasin Instalacja próżniowych kolektorów słonecznych dla szpitala SP ZOZ w Łasinie Termomodernizacja budynku Przychodni Zdrowia w Łasinie Zakup sprzętu medycznego i modernizacja szpitala SP ZOZ Łasin Termomodernizacja budynku szpitala w Łasinie Modernizacja Pracowni Endoskopowej - SP ZOZ Łasin Modernizacja Hydroforni Szpitalnej - SP ZOZ Łasin Zagospodarowanie przestrzeni terenu przy ZOD – park przyszpitalny - SP ZOZ Łasin
- Niedobory w zakresie infrastruktury sportowo-rekreacyjno-kulturalnej	Projekty uzupełniające: Stadion miejski w Łasinie - przebudowa i modernizacja bazy sportowo-rekreacyjnej przy ul. Tysiąclecia - Miasto i Gmina Łasin Budowa ścieżki pieszo-rowerowej z infrastrukturą turystyczno-rekreacyjną wraz z oświetleniem wzdłuż jeziora Zamkowego o długości ok. 1000 m - Miasto i Gmina Łasin
- Braki w ścieżkach pieszo-rowerowych - Zagrożenia komunikacyjne jakie niesie za sobą droga krajowa nr 16	Projekt uzupełniający: Budowa ścieżki pieszo-rowerowej przy drodze krajowej nr 16 (Nowe Mosty – Łasin - Łasin Wybudowanie – Jankowice – Strzelce - Zawda)
- Brak lub słabo rozbudowana sieć kanalizacyjna, - Niezmodernizowana sieć wodociągowa i kanalizacyjna,	15. Przebudowa, modernizacja i rozbudowa Stacji Uzdatniania Wody w Zawdzie Przebudowa, modernizacja rozbudowa Stacji Uzdatniania Wody Łasinie – przebudowa

- Zły stan dróg, - Braki w ścieżkach pieszo-rowerowych,	technologiczna dla dostosowania do specyfikacji jakości wody – projekt uzupełniający Budowa sieci wodociągowej, kanalizacji sanitarnej deszczowej wraz z przyłączami ulicy Wodnej, Tysiąclecia oraz Młyńskiej w Łasinie – projekt uzupełniający Modernizacja grupowej oczyszczalni ścieków w Łasinie w części mechaniczno-biologicznej – projekt uzupełniający
--	--

Źródło: Opracowanie własne

Zaplanowane projekty rewitalizacyjne dopełniają się tematycznie, a program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji w niezbędnych aspektach (tj. społecznym i przestrzenno-funkcyjnym). Tym samym prowadzona rewitalizacja ma charakter kompleksowy, a nie fragmentaryczny, a realizowane projekty doprowadzą wskazany obszar do pożądanego stanu, o którym mowa w rozdziale 7. *Cele rewitalizacji i kierunki działań*. Podczas podejmowania strategicznych decyzji przez samorząd lokalny na innych polach, pod uwagę brane będą zaplanowane działania rewitalizacyjne, aby zapewnić lepszą koordynację tematyczną i organizacyjną działań administracji. Dla zdiagnozowanych problemów zaplanowano w programie określone działania. Jednak ze względu na ograniczone środki w ramach rewitalizacji wiele zadań będących odpowiedzią na istniejące problemy będzie realizowanych również poza programem rewitalizacji, z innych środków. Zadania te zawarte są w Wieloletniej prognozie finansowej na lata 2017-2022.

Zapewnienie komplementarności problemowej w programie rewitalizacji będzie polegać na:

- Wzajemnym uzupełnianiu się działań finansowanych z różnych źródeł.
- Skwantyfikowaniu efektów rewitalizacji poprzez określenie wskaźników dla celów rewitalizacji oraz prognozowanych rezultatów dla poszczególnych projektów.
- Ocenie i badaniu czy efekty prowadzonej rewitalizacji przyczyniają się do osiągnięcia celów i oczekiwanych efektów procesów rewitalizacji w województwie kujawsko-pomorskim, tj.
 - a) wzrostu aktywności społecznej, ożywienia społecznego,
 - b) zmniejszenia poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego (związanego m.in. z oddaleniem od rynku pracy, degradacją obszarów, niewystarczającym dostępem do dobrej jakości, niedrogich usług społecznych), w tym poprzez poprawę warunków uczestnictwa osób w trudnej sytuacji w życiu społecznym i gospodarczym,
 - c) wzrostu zatrudnienia,
 - d) ożywienia gospodarczego, wzrostu potencjału gospodarczego między innymi poprzez wsparcie rozwoju przedsiębiorczości.

Należy wskazać, że program rewitalizacji wykazuje zgodność z dokumentami strategicznymi m. in. na poziomie lokalnym (co zostało wskazane w rozdziale 1), tak więc już na poziomie programowania rewitalizacji została zapewniona komplementarność problemowa.

9.4 Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Przedstawiony w rozdziale 12. *System zarządzania realizacją programu rewitalizacji* został zaprojektowany w taki sposób aby zapewnić efektywne współdziałanie różnych instytucji na jego rzecz (samorządu gminnego i jego jednostek organizacyjnych oraz pomocniczych, organizacji pozarządowych, sektora przedsiębiorców i mieszkańców) oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. System zarządzania programem rewitalizacji został osadzony w systemie działania i zarządzania gminy w związku z czym zapewniona jest komplementarność proceduralna i instytucjonalna. W realizacji programu rewitalizacji oprócz gminy będą uczestniczyć również inne podmioty, które są wnioskodawcami projektów zawartych w programie, tj. organizacje pozarządowe, parafia rzymsko-katolicka. Ponadto program rewitalizacji jest powiązany z innymi dokumentami strategicznymi gminy, co zostało wykazano w *rozdziale 1.3* (Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Łasin na lata 2014-2020, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Łasin na lata 2014-2020, Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2016-2023 dla obszaru Lokalnej Grupy Działania „Vistula-Terra Culmensis – Rozwój przez Tradycję”). Wskazane w tych dokumentach działania będą realizowały założenia programu rewitalizacji.

9.5 Komplementarność źródeł finansowania

Projekty rewitalizacyjne zawarte w niniejszym programie będą finansowane w oparciu o uzupełniające się środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz środków własnych gminy i środków własnych innych wnioskodawców (parafia, ngo). W programie zawarte są również działania, które planuje się zrealizować przy wsparciu środków z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. Zarówno gmina, jak i inni wskazani w programie wnioskodawcy na etapie realizacji poszczególnych przedsięwzięć będą starali się pozyskać wsparcie ze strony sektora przedsiębiorstw.

9.6 Komplementarność międzyokresowa

W latach 2007-2013 na terenie Miasta i Gminy Łasin realizowano szereg projektów, które świadczą o tym, że działania podjęte w ramach rewitalizacji stanowią kontynuację i rozwijanie dotychczasowych kierunków działań. Wśród nich znalazły się m. in. następujące projekty:

- Przebudowa i rozbudowa obiektów, zakup sprzętu i urządzeń medycznych dla szpitala SP ZOZ Łasin,
- Pomysł na aktywność, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łasinie,
- Termomodernizacja budynku Warsztatów Szkolnych Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Łasinie wraz z jego przebudową,
- Przebudowa drogi gminnej nr 041338C relacji Łasin – Szonowo Szlacheckie na odcinku 3523,29 m,
- Zakup sprzętu i wyposażenia medycznego dla zakładu opieki długoterminowej w Łasinie,
- Zakup sprzętu medycznego 2015 do SP ZOZ w Łasinie,
- Akademia Lokalnego Animatora w Gminie Miejsko-Wiejskiej Łasin,
- Modernizacja świetlic w Goczałkach, Szonowie i Szynwałdzie oraz przebudowa skweru i rewitalizacja miejsca pamięci narodowej w Łasinie,

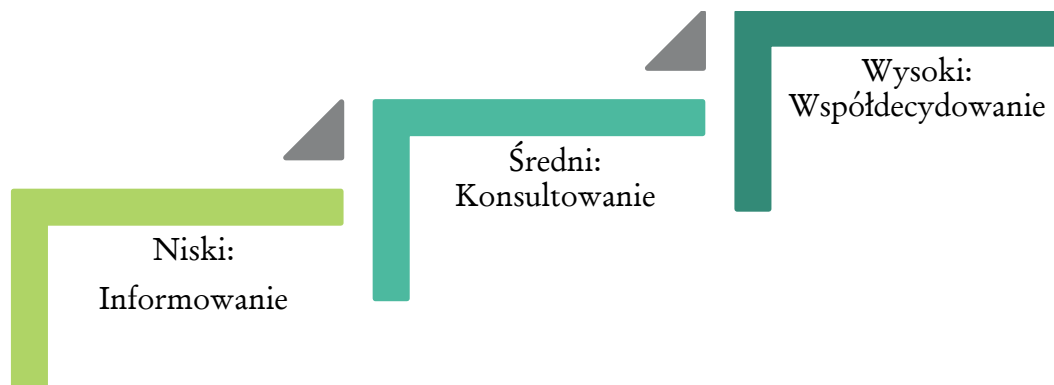
- Remont świetlic wiejskich w Wydrznie, Przesławicach i Plesewie oraz zagospodarowanie terenu przy Pomniku Martyrologii - Magdalenka w Łasinie,
- Budowa placów zabaw w miejscowościach: Święte, Nowe Jankowice, Łasin Wybudowanie, Wydrzno, budowa wiat przystankowych w miejscowościach: Przesławice, Huta Strzelce, Nogat, Goczałki, Plesewo oraz modernizacja ulicy Wałowej w Łasinie.
- Budowa sieci wodociągowej, kolektorów sanitarnych oraz deszczowych w Łasinie na ulicach Curie- Skłodowskiej i Grudziądzkiej.

10. Mechanizmy włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji

10.1. Interesariusze rewitalizacji

Partycypacja społeczna jest nieodłącznym elementem procesu rewitalizacji i stanowi fundament działań na każdym etapie tego procesu (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie). Partycypacja powinna być ukierunkowana na możliwie dojrzałe formy uczestnictwa społeczności w podejmowaniu decyzji, które jej dotyczą.

Schemat 5. Stopień zaangażowania interesariuszy w partycypację społeczną

Źródło: Opracowanie własne

Ideą rewitalizacji jest wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, poprzez prowadzone w sposób kompleksowy, zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, które są skoncentrowane terytorialnie i prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie **Lokalnego** Programu Rewitalizacji. **Podmioty zaliczane do interesariuszy rewitalizacji to:**

- Mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze,
- Mieszkańcy gminy inni niż mieszkańcy obszaru rewitalizacji,
- Podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić działalność gospodarczą na terenie gminy,
- Podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić działalność społeczną na terenie gminy, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne,
- Jednostka samorządu terytorialnego i jej jednostki organizacyjne,
- Organy władzy publicznej.

Partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym:

- **Udział w konsultacjach społecznych na etapie diagnozowania i programowania,**
- **Udział w pracach **Zespołu ds. Rewitalizacji** na etapie programowania, wdrażania i monitorowania.**

Zespół ds. Rewitalizacji stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami Gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniotwórczo-doradczą Burmistrza. Zasady wyznaczania składu oraz zasady działania **Zespołu ds. Rewitalizacji** ustala się uwzględniając jego funkcję oraz zapewniając wyłanianie przez interesariuszy ich przedstawicieli.

Program Rewitalizacji Gminy Łasin został pierwotnie opracowany jako Gminny Program Rewitalizacji na podstawie Ustawy o rewitalizacji. Tak więc konsultacje społeczne toczyły się początkowo zgodnie z procedurami wynikającymi z tej ustawy. **We wrześniu 2019 r. Gminny Program Rewitalizacji został zaktualizowany i zmieniony na Lokalny Program Rewitalizacji, a tym samym została znacząco uproszczona i skrócona procedura konsultowania i zmieniania dokumentu.**

10.2 Partycypacja społeczna na etapie diagnozowania i programowania

Gminny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Łasin został wypracowywany przez samorząd gminny i poddany dyskusji w oparciu o diagnozę lokalnych problemów: społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Prace nad przygotowaniem programu opierały się na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym szczególnie ze społecznością zamieszkującą obszar rewitalizacji, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi oraz innymi użytkownikami obszaru.

Konsultacje społeczne były nieodłącznym elementem procesu wyznaczania obszaru rewitalizacji oraz przygotowania programu rewitalizacji. Stosowano następujące formy

konsultacji: zbieranie uwag w postaci papierowej i elektronicznej, spotkania, debaty, zbieranie uwag ustnych, ankiety. Wybór powyższych form konsultacji został podyktowany chęcią włączenia w proces rewitalizacji jak największej grupy interesariuszy. Dlatego też zastosowano różnorodne metody (pisemne, elektroniczne, ustne, kontakt bezpośredni), tak aby były odpowiednie i dostosowane do potrzeb różnych interesariuszy i aby każdy zainteresowany mógł wyrazić swoim opinię.

Konsultacje społeczne w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Konsultacje społeczne zostały poprzedzone obwieszczeniem Burmistrza Miasta i Gminy Łasin w sprawie konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, opublikowanym w Biuletynie Informacji Publicznej. Informacja o konsultacjach została zamieszczona również na stronie internetowej Gminy oraz na tablicach ogłoszeń.

Konsultacje trwały 30 dni kalendarzowych, **od 16 maja 2016 r. do 15 czerwca 2016 r.** W tym czasie odbyły się spotkania z mieszkańcami, zbierane były uwagi do konsultowanych materiałów oraz ankiety. Z przeprowadzonych konsultacji został sporządzony raport, opublikowany w Biuletynie Informacji Publicznej. W trakcie różnych form konsultacji nie zgłoszono uwag. Informacje o konsultacjach i ich wynikach są dostępne pod adresem: http://bip.lasin.pl/?cid=236&bip_id=1548.

Tabela 46. Formy konsultacji społecznych wykorzystane na etapie diagnozowania

Formy konsultacji społecznych	Opis przebiegu konsultacji
Zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej 	30 dniowe konsultacje społeczne projektu uchwały o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, podczas których interesariusze mieli możliwość wnoszenia uwag do projektu za pomocą formularza konsultacji społecznych (wzór formularza przedstawia załącznik nr 1). Formularz uwag był dostępny na stronie www.lasin.pl oraz w siedzibie Urzędu Miasta i Gminy Łasin. Wypełniony formularz konsultacji można było przekazać e-mailem, przesłać pocztą tradycyjną lub dostarczyć do Urzędu Miasta i Gminy Łasin.
Spotkania 	Cztery spotkania z mieszkańcami odbyły się 31 maja i 1 czerwca 2016 r. W celu ułatwienia zrozumienia prezentowanych treści i odniesienie się do nich, na spotkaniach wykorzystano wizualizację w postaci prezentacji graficznej. Przebieg spotkań wyglądał następująco: • Powitanie uczestników spotkania, • Etapy prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji, • Podstawowe pojęcia związane z rewitalizacją, • Zasięg obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na mapie, • Diagnoza obszaru rewitalizacji: a) kryzysowe zjawiska w sferze społecznej, b) kryzysowe zjawiska w pozostałych sferach, c) potencjały obszaru, d) problemy obszaru, • Dyskusja na temat plusów i minusów danego obszaru, wizji jego rozwoju,

	celów rozwojowych i przedsięwzięć, - Przypomnienie o toczących się konsultacjach - Ankieta (opis znajduje się w dalszej części tabeli)
Debaty 	Debaty były jednym z elementów spotkań z mieszkańcami obszarów rewitalizacji. Uczestnicy debaty starali się odpowiedzieć na następujące pytania: - Jakie są plusy i minusy zamieszkiwania w danej miejscowości – dobre i złe strony tego obszaru? - Jak dany obszar powinien wyglądać w przyszłości? - Jakie cele rozwojowe należy postawić? - Jakie przedsięwzięcia należy podjąć w ramach rewitalizacji aby osiągnąć cele i zrealizować wizję?
Ankiety 	Równocześnie z 30 dniowymi konsultacjami społecznymi projektu uchwały o wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, przeprowadzono ankietę dotyczącą obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Celem badania było poznanie opinii mieszkańców na temat aktualnych problemów, czynników i zjawisk kryzysowych występujących na obszarach zdegradowanych Gminy oraz potrzeb i oczekiwanych działań w zakresie rewitalizacji, mających na celu ich ożywienie społeczno-gospodarcze. Ankietę przeprowadzono także podczas spotkań konsultacyjnych. Ankieta była dostępna na stronie www.lasin.pl oraz w siedzibie Urzędu Miasta i Gminy. Wypełnioną ankietę można było przekazać e-mailem, przesłać pocztą tradycyjną lub dostarczyć do Urzędu Miasta i Gminy. Łącznie przeprowadzono 72 ankiety. Wzór ankiety stanowi załącznik nr 2. Wyniki przeprowadzonej ankiety przedstawia załącznik nr 3.

Źródło: Opracowanie własne

Zdjęcie 9. Zaproszenie na konsultacje

Źródło: www.lasin.pl

Zdjęcie 10. Spotkania podczas konsultacji społecznych w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

Partycypacja społeczna w trakcie prac nad opracowaniem Gminnego Programu Rewitalizacji

Podczas prac nad projektem programu rewitalizacji starano się zaangażować interesariuszy poprzez bezpośrednio spotkania i rozmowy. W tym celu 14 września 2016 r. odbyły się spotkania w Nogacie, Łasinie, Nowych Jankowicach, Zawdzie (spotkanie łącznie z Zawdzką Wolą). Na tych spotkaniach najpierw przybliżono mieszkańcom ideę procesu rewitalizacji i wyjaśnione podstawowe pojęcia związane z tym tematem. Najważniejszą częścią każdego spotkania było przedyskutowanie projektów rewitalizacyjnych, jakie powinny znaleźć się w programie. Dzięki tym spotkaniom zaprezentowana w dokumencie w rozdziale 8 lista przedsięwzięć rewitalizacyjnych została wypracowana wspólnie z mieszkańcami obszarów rewitalizacji. Wówczas zgłoszono wiele nowych projektów rewitalizacyjnych – wszystkie zostały zawarte w programie.

Zdjęcie 11. Spotkania w sprawie projektów rewitalizacyjnych

Źródło: Opracowanie własne

Komitet Rewitalizacji

Partycypacja społeczna jest też realizowana za pośrednictwem **Komitetu Rewitalizacji**, którego sposób i zasady działania określa uchwała. Podjęcie uchwały w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji zostało poprzedzone konsultacjami społecznymi, zgodnie z art. 7 ust. 3 ustawy o rewitalizacji. Konsultacje społeczne w tej sprawie trwały od 30 sierpnia 2016 r. do 30 września 2016 r.. W tym czasie każda osoba zainteresowana miała możliwość zgłaszania uwag do konsultowanego projektu uchwały poprzez formularz uwag w formie papierowej i elektronicznej, uwag ustnych lub podczas spotkań (http://bip.lasin.pl/?bip_id=1628&cid=236&q=komitetu). Z konsultacji został sporządzony raport opublikowany na BIP, nie wniesiono uwag dot. Komitetu Rewitalizacji. Na podstawie uchwały XXVI/162/2016 Rady Miejskiej Łasiny z dnia 26 października 2016 r. w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji, Burmistrz w drodze zarządzenia nr 309/2016 z 21 grudnia 2016 r. powołał Komitet Rewitalizacji. Nabór na członków Komitetu był prowadzony w myśl zapisów powołanej uchwały. Był to nabór otwarty, każdy

interesariusz mógł zgłosić się do udziału w pracach Komitetu (http://bip.lasin.pl/?cid=236&bip_id=1686). Komitet został powołany przed uchwaleniem GPR, jednak nie ma potrzeby wprowadzania zmian w uchwale określającej zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji, w tym w zakresie dotyczącym powołania Komitetu Rewitalizacji dla podobszaru rewitalizacji objętego programem (podobszary rewitalizacji były wyznaczone już przed podjęciem uchwały w sprawie Komitetu i przed jego powołaniem). W Gminie funkcjonuje jeden Komitet Rewitalizacji dla wszystkich podobszarów rewitalizacji, a w jego pracach udział biorą przedstawiciele poszczególnych obszarów.

Podjęto odpowiednie kroki celem zapewnienia udziału w pracach Komitetu możliwie jak najszerszego grona interesariuszy rewitalizacji. Komitet Rewitalizacji będzie funkcjonował do zakończenia prac związanych z realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Łasin na lata 2016-2023. Sposób działania Komitetu określa regulamin będący załącznikiem do uchwały w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji. W pracach Komitetu biorą udział przedstawiciele:

- Mieszkańców obszarów rewitalizacji,
- organizacji pozarządowych,
- środowiska gospodarczego
- Rady Miejskiej,
- Urzędu Miasta i Gminy w Łasinie.

Komitet Rewitalizacji jest organem o funkcji **opiniodawczo-doradczej** dla Burmistrza Miasta i Gminy Łasin. **Jego zadaniem na etapie programowania** było aktywne uczestnictwo w trakcie wypracowywania propozycji projektów rewitalizacyjnych. Komitet stanowił też swego rodzaju łącznik pomiędzy Urzędem Miasta i Gminy w Łasinie a innymi interesariuszami, informując i zachęcając do włączenia się w proces tworzenia programu, a także na bieżąco informował opinię publiczną o stanie prac nad GPR.

Konsultacje społeczne projektu Gminnego Programu Rewitalizacji

Kolejne konsultacje społeczne dotyczyły projektu Gminnego Programu Rewitalizacji. Obwieszczeniem z dnia 21 grudnia 2016 r. Burmistrz Miasta i Gminy Łasin zawiadomił o rozpoczęciu konsultacji, które trwały od **29 grudnia 2016 r. do 28 stycznia 2017 r.** W tym czasie zbierane były uwagi do konsultowanych dokumentów w formie papierowej, elektronicznej i ustnej oraz odbyły się spotkania otwarte dla wszystkich zainteresowanych na obszarach rewitalizacji. Z przeprowadzonych konsultacji został sporządzony raport, opublikowany w Biuletynie Informacji Publicznej (<http://bip.lasin.pl/?app=aktualnosci&nid=1745&q=podsumowuj%C4%85ca>). Podczas trwania konsultacji zgłoszono kilka uwag, z których większość została uwzględniona w pracach nad GPR – szczegółowo opisuje to wskazany raport.

Tabela 47. Formy konsultacji społecznych wykorzystane na etapie konsultacji projektu GPR

Formy konsultacji społecznych	Opis przebiegu konsultacji
Zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej	W trakcie 30 dniowych konsultacji, zainteresowani mieli możliwość wnoszenia uwag do prezentowanych dokumentów za pomocą formularza konsultacji społecznych (wzór formularza przedstawia załącznik nr 1). Formularz uwag był dostępny na stronie www.lasin.pl oraz w siedzibie

	Urzędu Miejskiego. Wypełniony formularz konsultacji można było przekazać e-mailem, przesać pocztą tradycyjną lub dostarczyć do Urzędu/
Spotkania otwarte 	9 i 10 stycznia 2017 r. odbyły się spotkania otwarte na wszystkich obszarach objętych rewitalizacją. W 4 spotkaniach (Łasin, Nogat, Nowe Jankowice, Zawda razem z Zawdzką Wolą) wzięło udział 67 osób. Na spotkaniach zaprezentowano mieszkańcom wyniki prac nad programem rewitalizacji. Najważniejszą częścią spotkania było omówienie i przedyskutowanie projektów rewitalizacyjnych, które znalazły się w programie. Program spotkania wyglądał następująco: ▪ Powitanie uczestników, ▪ Przedstawienie etapów prac nad programem, ▪ Przypomnienie podstawowych pojęć związanych z rewitalizacją, ▪ Omówienie wizji obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji, ▪ Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych, ▪ Szczegółowe omówienie poszczególnych projektów rewitalizacyjnych zawartych w programie, Sposoby partycypowania mieszkańców we wdrażaniu programu, m. in. poprzez Komitet Rewitalizacji.
Uwagi ustne 	Inną formą prowadzonych konsultacji było zbieranie uwag ustnych. Wszyscy zainteresowani mieli możliwość osobistego lub telefonicznego kontaktu z wyznaczonym pracownikiem Urzędu Miejskiego, który odpowiadał na uwagi i pytania w zakresie konsultowanych dokumentów ich treści.

Źródło: Opracowanie własne

Zdjęcie 12. Informacja o konsultacjach projektu GPR

Źródło: www.lasin.pl

Zdjęcie 13. Obwieszczenie o konsultacjach społecznych projektu GPR

OBWIESZCZENIE
BURMISTRZA MIASTA I GMINY LASIN
z dnia 21 grudnia 2016 r.

Na podstawie art. 6 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r., poz. 1777 z późn. zm.)

ogłaszam, co następuje:

W dniach od 29 grudnia 2016 r. do 28 stycznia 2017 r. odbędą się konsultacje społeczne projektu
Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Lasin na lata 2016-2023

1. Przewidziano następujące formy konsultacji społecznych:

- a) Zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej poprzez formularz konsultacji,
- b) Zbieranie uwag ustnych,
- c) Spotkanie.

2. Zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej - wypełniony formularz konsultacji można przekazywać od 29.12.2016 do 28.01.2017:

- bezpośrednio do Urzędu Miasta i Gminy Lasin (pok. 20),
- drogą elektroniczną na adres mailowy: umig@lasin.pl
- drogą korespondencyjną na adres: Urząd Miasta i Gminy Lasin, ul. Radzyńska 2, 86-320 Lasin

3. Uwagi i pytania prosimy kierować do p. Roberta Belzyty od 29.12.2016 do 28.01.2017:

- osobiście w Urzędzie Miasta i Gminy Lasin, (pok. 17),
- telefonicznie pod nr tel.: 56 686-15-40
- drogą elektroniczną na adres mailowy: robert.belzyt@lasin.pl

4. Spotkania otwarte dla wszystkich zainteresowanych odbędą się w dniu:

- 09.01.2017 r. o godz. 15.15 w Sali Konferencyjnej Urzędu Miasta i Gminy Lasin ul. Radzyńska 2,
- 09.01.2017 r. o godz. 16.15 w Świetlicy Wiejskiej w Nogacie,
- 10.01.2017 r. o godz. 16.00 w Świetlicy Wiejskiej w Zawdzie,
- 10.01.2017 r. o godz. 17.00 w Stadninie Koni w Nowych Jankowicach,

5. Termin zakończenia konsultacji społecznych – 28.01.2017 r.

6. Informacja o wynikach przeprowadzonych konsultacji zostanie zamieszczona niezwłocznie po zakończeniu konsultacji w Biuletynie Informacji Publicznej oraz udostępniona na żądanie osób zainteresowanych w siedzibie Urzędu Miasta i Gminy.

BURMISTRZ
Miasta i Gminy Lasin
mgr inż. Rafal Kobylski

Źródło: *Biuletyn Informacji Publicznej*

Konsultacje społeczne w sprawie zmiany Gminnego Programu Rewitalizacji

W związku z koniecznością dostosowania programu do uwag Zespołu ds. rewitalizacji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego, przeprowadzono konsultacje społeczne w sprawie zmiany Gminnego Programu Rewitalizacji. Obwieszczeniem z dnia 2 października 2017

r. Burmistrz Miasta i Gminy Łasin zawiadomił o rozpoczęciu konsultacji, które trwały od 02.10.2017 do 02.11.2017. W tym czasie zbierane były uwagi do konsultowanych dokumentów w formie papierowej, elektronicznej i ustnej oraz prowadzone konsultacje z wykorzystaniem grup przedstawicielskich (przedstawiciele Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łasinie, organizacji pozarządowych, Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury w Łasinie, LGD). Zgłoszone podczas konsultacji uwagi zostały uwzględnione. Z przeprowadzonych konsultacji został sporządzony raport, opublikowany w Biuletynie Informacji Publicznej.

Zdjęcie 14. Informacja o konsultacjach w sprawie zmiany programu rewitalizacji

The screenshot shows the official website of the Office of the Mayor and Municipality of Łasin. The header includes the coat of arms of Łasin and the text "Biuletyn Informacji Publicznej". The main content area is titled "Urząd Miasta i Gminy Łasin" and provides contact information. A navigation bar shows the current page is "Strona główna > NASZE MIASTO I GMINA > Ogłoszenia Obwieszczenia i Informacje > 2017 > Obwieszczenie Burmistrza Miasta i Gminy Łasin - Konsultacje...". The main content area is titled "Obwieszczenie Burmistrza Miasta i Gminy Łasin - Konsultacje społeczne w sprawie zmiany Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Łasin na lata 2016-2023". It lists three documents for consultation: "Konsultacje społeczne w sprawie zmiany Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Łasin na lata 2016-2023 (162kB)", "Gminny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Łasin na lata 2016-2023 (4312kB)", and "Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji miasta Łasin (2693kB)". It also provides the date of publication (24 października 2017) and the responsible official (Burmistrz Miasta i Gminy Łasin Rafał Kobylski). A sidebar on the right lists recent publications, including "Zarządzenie Nr 418/2017 Burmistrza Miasta i Gminy w Łasinie z dnia 23 października 2017 roku" and "Informacja Burmistrza Miasta i Gminy Łasin z dnia 19 października 2017 roku".

Źródło: *Biuletyn Informacji Publicznej*

10.3 Partycypacja społeczna na etapie wdrażania i monitorowania

Po podjęciu uchwały przez Radę Miejską w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Łasin na lata 2016-2023 i pozytywnej ocenie Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2016-2020, rozpocznie się etap wdrażania programu i monitorowanie postępów. Etap ten potrwa do roku 2023 lub wcześniejszego zrealizowania programu.

Na tym etapie ważną rolę będzie pełnił Komitet Rewitalizacji. Jego zadaniem będzie dostarczanie opinii i stanowisk, które mają pomóc w prawidłowym ukształtowaniu przebiegu procesu rewitalizacji. Na forum Komitetu prowadzone będą dyskusje na temat zaplanowanych w programie rozwiązań, sposobu ich realizacji oraz ewaluacji rewitalizacji. Komitet będzie stanowił organizacyjny łącznik między organami Miasta i Gminy Łasin a pozostałymi interesariuszami rewitalizacji, stanowiąc środek zapewnienia partycypacyjnego charakteru rewitalizacji.

Aby zapewnić i utrzymać zainteresowanie społeczeństwa rewitalizacją oraz zapewnić wszystkim interesariuszom wiedzę i możliwość uczestniczenia w procesie rewitalizacji, przez cały okres wdrażania prowadzone będą działania związane z informowaniem o realizacji przedsięwzięć zaplanowanych w programie, stanie wdrażania i realizacji programu i pracach Komitetu Rewitalizacji. W celu zapewnienia każdemu zainteresowanemu dostępu do tych informacji i możliwość zgłaszania uwag stosowane będą następujące formy konsultowania/informowania:

- Strona internetowa www.lasin.pl,
- Biuletyn Informacji Publicznej,
- Zebrania sołeckie.

10.4 Partycypacja społeczna na etapie aktualizacji Programu Rewitalizacji

Aktualizacja Programu Rewitalizacji miała na celu m. in. zmianę Gminnego Programu Rewitalizacji na Lokalny Program Rewitalizacji. W związku z tym uchyleniu ulegają następujące uchwały i zarządzenie:

1. Uchwała nr XX/138/2016 Rady Miejskiej Łasin z dnia 29 czerwca 2016 w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji
2. Uchwała nr XXVIII/172/2016 Rady Miejskiej Łasin z dnia 16 grudnia 2016 w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Łasin na lata 2016 – 2023
3. Zarządzenie Nr 309/2016 Burmistrza Miasta i Gminy Łasin z dnia 21 grudnia 2016 roku w sprawie określenia składu Komitetu Rewitalizacji
4. Uchwała nr XXXII/198/2017 Rady Miejskiej Łasin z dnia 23 marca 2017 w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Łasin na lata 2016-2023
5. Uchwała nr XXXVI/238/2017 Rady Miejskiej Łasin z dnia 23 listopada 2017 zmieniająca uchwałę Nr XXXII/198/2017 Rady Miejskiej Łasin z dnia 23 marca 2017 roku w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Łasin na lata 2016-2023

Komitet Rewitalizacji został zastąpiony **Zespołem ds. Rewitalizacji**, realizującym podobne zadania do zadań Komitetu.

Konsultacje społeczne projektu aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji trwają **od 9 do 15 września 2019 r.** W tym czasie zbierane są uwagi (ustne, pisemne i elektroniczne) do projektu aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Tabela 48. Formy konsultacji społecznych na etapie aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji

Formy konsultacji społecznych	Opis przebiegu konsultacji
Zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej 	W terminie od 9 do 15 września 2019 r. trwają konsultacje społeczne, podczas których interesariusze mają możliwość wnoszenia uwag do projektu programu rewitalizacji za pomocą formularza konsultacji społecznych. Formularz uwag jest dostępny na stronie internetowej Miasta oraz w siedzibie Urzędu Miasta. Wypełniony formularz konsultacji można przekazać e-mailem, przesłać pocztą tradycyjną na adres Urzędu Miasta lub dostarczyć osobiście do Urzędu.
Uwagi ustne	Inną formą prowadzonych konsultacji jest zbieranie uwag ustnych. Wszyscy zainteresowani mają możliwość osobistego lub telefonicznego

	kontaktu z wyznaczonym pracownikiem Urzędu Miasta, który ma obowiązek odpowiadania na uwagi i pytania w zakresie treści konsultowanych dokumentów.
---	---

Źródło: *Opracowanie własne*

11. Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Tabela 49. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa) ²⁰	Termin realizacji projektu (rok)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ²¹	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmiot/y realizujący/e projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania		Źródło finansowania				Działanie SZOOP RPO	Poddziałanie SZOOP RPO	Zintegrowanie	
							%	zł	Środki publiczne			Środki prywatne				
									EFS	EFRR	Inne					
2	Pierwsza połowa 2021	1. „Zawsze na czasie” - aktywizacja i integracja społeczna osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w Nogacie	S	1.1.1 Działania skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	Miasto i Gmina Łasin	52 631,58	95	50 000,00	50 000,00			budżet gm. – 2 631,58		11.1	-	-
3	Pierwsza połowa 2021	2. „Zdrowo – aktywnie – razem” - aktywizacja i integracja społeczna osób zagrożonych ubóstwem lub	S	1.1.1 Działania skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	Miasto i Gmina Łasin	52 631,58	95	50 000,00	50 000,00			budżet gm. – 2 631,58		11.1	-	-

²⁰ 1 – Obszar 1-Centrum, 2 – Nogat, 3 – Nowe Jankowice, 4 – Zawda, 5 – Zawdzka Wola

²¹ S – społeczny, G-gospodarczy, Ś – środowiskowy, PF – przestrzenno-funkcjonalny, T - techniczny

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa) 20	Termin realizacji projektu (rok)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ²¹	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmiot/y realizujący/e projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania		Źródło finansowania				Działanie SZOOP RPO	Poddziałanie SZOOP RPO	Zintegrowanie	
							%	zł	Środki publiczne			Środki prywatne				
									EFS	EFRR	Inne					
		wykluczeniem społecznym w Nowych Jankowicach														
4	Pierwsza połowa 2021	3. „Porozmawiajmy przy kawie” - aktywizacja i integracja społeczna osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w Zawdzie	S	1.1.1 Działania skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	Miasto i Gmina Łasin	52 631,58	95	50 000,00	50 000,00			budżet gm. – 2 631,58		11.1	-	-
5	Pierwsza połowa 2021	4. „Akademia rodzicielstwa” - aktywizacja i integracja społeczna osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w Zawdzkiej Woli	S	1.1.1 Działania skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	Miasto i Gmina Łasin	52 631,58	95	50 000,00	50 000,00			budżet gm. – 2 631,58		11.1	-	-

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa) 20	Termin realizacji projektu (rok)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ²¹	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmiot/y realizujący/e projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowanie		Źródło finansowania				Działanie SZOOP RPO	Poddziałanie SZOOP RPO	Zintegrowanie
							%	zł	Środki publiczne			Środki prywatne			
									EFS	EFRR	Inne				
2,3,4,5	Dru ga po łowa 2021	5. „Aktywni na rynku pracy”	S	1.1.1 Działania skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	Miasto i Gmina Łasin	157 894,74	95	150 000,00	150 000,00		budżet gm. – 7 894,74		11.1	-	-
1	2022	6. Ośrodek rehabilitacji społecznej i zawodowej ścieżką ułatwiającą aktywne włączenie społeczne osób zagrożonych wykluczeniem	S	1.1.1 Działania skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	Fundacja „Ochrona Zdrowia i Rehabilitacja Niepełnosprawnych w partnerstwie z Spółdzielnią Socjalną „Perspektywa” i organizacjami seniorów	260 000,00	85	221 000	221 000		budżet gm. – 39 000		9.2	9.2.1	-
1	2019-2020	7. Program wsparcia osób niepełnosprawnych z powiatu grudziądzkiego	S	1.1.1 Działania skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	Spółdzielnia socjalna „Perspektywa” w partnerstwie z PTE Bydgoszcz	478 000,00	85	406 300	406 300		Środki spółdzielni – 71 700		9.2	9.2.1	-

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa) 20	Termin realizacji projektu (rok)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ²¹	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmiot/y realizujący/e projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowanie		Źródło finansowania				Działanie SZOOP RPO	Poddziałanie SZOOP RPO	Zintegrowanie
							%	zł	Środki publiczne			Środki prywatne			
									EFS	EFRR	Inne				
1, 2, 3, 4, 5	2018-2020	8. Wsparcie uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych w szkołach podstawowych i gimnazjach Miasta i Gminy Łasin	S	1.1.1 Działania skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	Miasto i Gmina Łasin	404 000,00	85	343 400			budżet gm. – 20 200 budżet państwa – 40 400		10.2	10.2.2	-
4	2020	9. Adaptacja części budynku Szkoły Podstawowej w Zawdzie dla potrzeb realizacji działań społecznego – zawodowych	PF/T	2.1.1 Modernizacja świetlic wiejskich oraz rewitalizacja terenów i obiektów zdegradowanych	Miasto i Gmina Łasin	50 000,00	-	-			budżet gm. – 50 000		-	-	-
3	2020	10. Zmiana sposobu użytkowania z przebudową, rozbudową i modernizacją byłej kotłowni na świetlicę wiejską wraz z infrastrukturą techniczną oraz zagospodarowaniem	PF/T	2.1.1 Modernizacja świetlic wiejskich oraz rewitalizacja terenów i obiektów zdegradowanych	Miasto i Gmina Łasin	743 000,00	80,75	600 000,00		600 000,00	budżet gm. – 143 000,00		7.1	-	2,5

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa) 20	Termin realizacji projektu (rok)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ²¹	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmiot/y realizujący/e projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowanie		Źródło finansowania				Działanie SZOOP RPO	Poddziałanie SZOOP RPO	Zintegrowanie
							%	zł	Środki publiczne			Środki prywatne			
									EFS	EFRR	Inne				
		zewnątrznym w miejscowości Nowe Jankowice													
2	2020	11. Przebudowa i modernizacja świetlicy w miejscowości Nogat wraz z zagospodarowaniem zewnętrznym terenu	PF/T	2.1.1 Modernizacja świetlic wiejskich oraz rewitalizacja terenów i obiektów zdegradowanych	Miasto i Gmina Łasin	755 000,00	79,47	600 000,00		600 000,00	budżet gm. – 155 000,00		7.1	-	1
5	2020	12. Rozbudowa i przebudowa budynku świetlicy wiejskiej w Zawdzkiej Woli wraz z zagospodarowaniem zewnętrznym terenu	PF/T	2.1.1 Modernizacja świetlic wiejskich oraz rewitalizacja terenów i obiektów zdegradowanych	Miasto i Gmina Łasin	600 000,00	58,33	350 000,00		350 000,00	budżet gm. – 250 000,00		7.1	-	4
1	2019-2021	13. Ośrodek rehabilitacji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem	PF/T	2.1.2 Modernizacja obiektów przeznaczonych na cele aktywizacji osób	Fundacja „Ochrona Zdrowia i Rehabilitacja Niepełnosprawnych”	2 106 722,77	41,90	882 692,17		882 692,17	210 672,27 budżet państwa	1 013 358,33	6.2	-	6

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa) 20	Termin realizacji projektu (rok)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu ²¹	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmiot/y realizujący/e projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania		Źródło finansowania				Działanie SZOOP RPO	Poddziałanie SZOOP RPO	Zintegrowanie
							%	zł	Środki publiczne			Środki prywatne			
									EFS	EFRR	Inne				
		społecznym		zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	z partycypowaniem Miasta i Gminy Łasin										
2	2020-2021	14. Przebudowa drogi gminnej Nr 041303C w miejscowości Nogat etap II	PF	3.1.1 Modernizacja infrastruktury drogowej	Miasto i Gmina Łasin	1 310 000,00	63,63	833 553,00			PROW – 833 533,00 budżet gm. – 476 447,00		-	-	-
4	2020-2021	15. Przebudowa, modernizacja i rozbudowa Stacji Uzdatniania Wody w Zawdzie	PF/T	3.1.2 Modernizacja i rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	Zakład Gospodarki komunalnej Sp. z o.o. w Łasinie	2 500 000,00	85	2 125 000,00			budżet gm. – 375 000,00		4.3	-	-

Źródło: Opracowanie na podstawie zgłoszonych fiszek projektowych

Tabela 50. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa) ²²	Lp.	Typ przedsięwzięcia ²³	Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne (projekty)	Szacowana wartość przedsięwzięcia (zł)	Źródło finansowania			
					Środki publiczne			Środki prywatne
					EFS	EFRR	Inne	
1	1	S	„Warto być aktywnym” – aktywne włączenie społeczne w ramach rewitalizacji obszarów miejskich (część społeczna) – Parafia p.w. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Łasinie (środki własne parafii)	120 000,00				120 000,00
1	2	T	„Warto być aktywnym” – aktywne włączenie społeczne w ramach rewitalizacji obszarów miejskich (część inwestycyjna) - Parafia p.w. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Łasinie (środki własne parafii)	195 000,00				195 000,00
1	3	T	Remont budynku Urzędu - Miasto i Gmina Łasin (działanie 4.4. RPO WK-P)	1 000 000,00		850 000,00	150 000,00 Budżet Gminy	
4	4	T	Remont budynku byłej szkoły w Zawdzie – Miasto i Gmina Łasin	600 000,00		×	×	
n/d	5	T	Termomodernizacja Budynków Zespołu Szkół Publicznych w Łasinie - Miasto i Gmina Łasin (działanie 3.3. RPO WK-P)	2 300 000,00		1 421 722,35	878 277,65 Budżet Gminy	
4	6	T	Poprawa efektywności energetycznej poprzez kompleksową termomodernizację budynku użyteczności publicznej w Zawdzie - Miasto i Gmina Łasin (działanie 3.3. RPO WK-P)	1 200 000,36		1 020 000,31	180 000,05 Budżet Gminy	
1	7	T	Zakup sprzętu medycznego do Pracowni Endoskopowej SP ZOZ Łasin (działanie 6.1.1. RPO WK-P)	306 680,00		151 340	Miasto i Gmina Łasin – 136 206 SP ZOZ – 15 134	
1	8	T	Instalacja próżniowych kolektorów słonecznych dla szpitala SP ZOZ w Łasinie (działanie 3.1. RPO WK-P)	265 627,46		159 376,48	Miasto i Gmina Łasin – 92 969,61 SP ZOZ – 13 281,37	
1	9	T	Termomodernizacja budynku Przychodni Zdrowia w Łasinie (działanie 3.3. RPO WK-P)	904 512,08		768 835,26	Miasto i Gmina Łasin – 135 676,82	

²² 1 – Obszar 1-Centrum, 2 – Nogat, 3 – Nowe Jankowice, 4 – Zawda, 5 – Zawdzka Wola

²³ S – społeczny, G-gospodarczy, Ś – środowiskowy, PF – przestrzenno-funkcjonalny, T - techniczny

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa) ²²	Lp.	Typ przedsięwzięcia ²³	Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne (projekty)	Szacowana wartość przedsięwzięcia (zł)	Źródło finansowania			
					Środki publiczne			Środki prywatne
					EFS	EFRR	Inne	
1	10	T	Zakup sprzętu medycznego i modernizacja szpitala SP ZOZ Łasin (działanie 6.1.1. RPO WK-P)	1 695 456,80		1 000 000	Miasto i Gmina Łasin – 607 762,71 SP ZOZ – 87 694,09	
1	11	T	Termomodernizacja budynku szpitala w Łasinie (działanie 3.3. RPO WK-P)	900 000,00		540 000	Miasto i Gmina Łasin – 360 000	
1	12	T	Modernizacja Pracowni Endoskopowej - SP ZOZ Łasin (działanie 6.1.1. RPO WK-P)	120 000,00		72 000,00	48 000,00 Środki SP ZOZ	
1	13	T	Modernizacja Hydroforni Szpitalnej - SP ZOZ Łasin (środki własne SP ZOZ)	200 000,00			200 000,00 Środki SP ZOZ	
1	14	PF	Zagospodarowanie przestrzeni terenu przy ZOD – park przyszpitalny - SP ZOZ Łasin (środki własne SP ZOZ)	150 000,00			150 000,00 Środki SP ZOZ	
n/d	15	PF	Stadion miejski w Łasinie - przebudowa i modernizacja bazy sportowo-rekreacyjnej przy ul. Tysiąclecia - Miasto i Gmina Łasin (Ministerstwo Sportu)	3 180 000,00			900 000,00 Ministerstwo Sportu 2 280 000,00 Budżet Gminy	
n/d	16	PF	Budowa ścieżki pieszo-rowerowej z infrastrukturą turystyczno-rekreacyjną wraz z oświetleniem wzdłuż jeziora Zamkowego o długości ok. 1000 m - Miasto i Gmina Łasin (PROW)	943 102,50			325 067,00 PROW (LGD) 618 035,50 Budżet Gminy	
1,3,4	17	PF	Budowa ścieżki pieszo-rowerowej przy drodze krajowej nr 16 (Nowe Mosty – Łasin - Łasin Wybudowanie – Jankowice – Strzelce - Zawda) - Miasto i Gmina Łasin (środki własne Gminy)	1 000 000,00			1 000 000,00 Budżet Gminy	
n/d	18	PF	Przebudowa, modernizacja rozbudowa Stacji Uzdatniania Wody Łasinie – przebudowa technologiczna dla dostosowania do specyfikacji jakości wody - Miasto i Gmina Łasin (środki własne Zakładu Gospodarki Komunalnej w	1 476 000,00			1 476 000,00 (ZGK w Łasinie Sp. z o.o.)	

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa) ²²	Lp.	Typ przedsięwzięcia ²³	Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne (projekty)	Szacowana wartość przedsięwzięcia (zł)	Źródło finansowania			
					Środki publiczne			Środki prywatne
					EFS	EFRR	Inne	
			Łasinie Sp z o.o.)					
1	19	PF	Przebudowa ulicy Tysiąclecia i Wodnej w miejscowości Łasin (Program Rozwoju Gminnej i Powiatowej Infrastruktury Drogowej na lata 2018 – 2019)	3 990 816,61			1 028 607,32 (PRGiPID) 2 962 209,29 Budżet Gminy	
n/d	20	PF	Modernizacja grupowej oczyszczalni ścieków w Łasinie w części mechaniczno-biologicznej - Miasto i Gmina Łasin (działanie 4.3. ROP WK-P)	2 300 207,16		1 589 574,05	710 633,00 Budżet Gminy	

Źródło: Opracowanie na podstawie zgłoszonych fiszek projektowych

12. System zarządzania realizacją programu rewitalizacji

Złożoność procesu rewitalizacyjnego wymaga właściwego zarządzania w celu uzyskania zamierzonych efektów rewitalizacji oraz odpowiadających im kierunków działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk.

12.1 Podmioty uczestniczące w realizacji programu rewitalizacji i ich zadania

Przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości Gminy, stanowią jej zadania własne. Wszelkie koszty związane z zarządzaniem programem będą pokrywane z budżetu Gminy.

Jednym z kluczowych czynników sukcesu programu rewitalizacji jest sprawna koordynacja działań i sprawny przepływ informacji pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w jego realizację. Istotą procesu rewitalizacji jest prowadzenie przez interesariuszy skoordynowanych działań na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki. Charakterystyka interesariuszy i mechanizmy partycypacyjne opisane zostały w rozdziale 10.

Główne podmioty, na których spoczywa obowiązek sprawnego przygotowania i wdrożenia programu to:

- Burmistrz Miasta i Gminy Łasin,
- Rada Miejska,
- **Zespół ds. Rewitalizacji.**

Tabela 51. Najważniejsze zadania podmiotów uczestniczących w procesie przygotowania i wdrażania programu rewitalizacji

Podmiot	Zadania
Burmistrz Miasta i Gminy Łasin	▪ Prowadzenie analiz służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, sporządzeniu lub zmianie LPR, ocenie aktualności i stopnia jego realizacji, ▪ Prowadzenie konsultacji społecznych, ▪ Powołanie Zespołu ds. Rewitalizacji, ▪ Zapewnienie obsługi organizacyjnej Zespołu ds. Rewitalizacji, ▪ Zapewnienie zgodności innych podejmowanych działań z programem rewitalizacji.
Rada Miejska	▪ Zatwierdzenie i uchwalenie LPR, ▪ Wprowadzenie przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w LPR, służących realizacji zadań własnych gminy, do załącznika do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej gminy, ▪ Uchwalanie zmian LPR, ▪ Podjęcie uchwały o uchyleniu LPR w całości lub w części w przypadku stwierdzenia osiągnięcia celów rewitalizacji w nim zawartych, ▪ Zapewnienie zgodności innych podejmowanych działań z programem rewitalizacji.

Zespół ds. Rewitalizacji	▪ Zespół ds. Rewitalizacji wspiera działania Burmistrza w obszarze rewitalizacji, ▪ Stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy, a także sprawuje funkcje opiniotwórczo-doradcze w sprawach związanych z opracowaniem i wdrażaniem Lokalnego Programu Rewitalizacji oraz oceną przebiegu procesu rewitalizacji, ▪ Zespół ds. reprezentuje mieszkańców i innych interesariuszy, lokalne środowiska gospodarcze, organizacje pozarządowe, ▪ Zespół ds. uprawniony jest do wyrażania opinii oraz podejmowania inicjatyw rozwiązań odnoszących się do rewitalizacji, ▪ Zespół ds. uczestniczy w opiniowaniu oraz przygotowaniu projektów uchwał Rady Miejskiej i zarządzeń Burmistrza związanych z rewitalizacją, ▪ Opiniuje projekt LPR oraz projekt zmiany LPR.
--	--

Źródło: Opracowanie własne

12.2 Sposób koordynacji działań podmiotów uczestniczących w programie rewitalizacji

Koordynatorem całego procesu rewitalizacji jest Urząd Miasta i Gminy Łasin, który jako instytucja samorządowa posiada odpowiedni potencjał organizacyjny oraz doświadczenie niezbędne do realizacji tego zadania. Burmistrz wyznaczy pracownika odpowiedzialnego za wsparcie wszystkich powyższych organów w realizacji ich zadań związanych z rewitalizacją.

Tabela 52. Najważniejsze zadania podmiotu koordynującego działania w programie rewitalizacji

Podmiot	Zadania
Koordynator – pracownik Urzędu Miasta i Gminy Łasin	▪ Opracowanie zasad i organizacja sprawnej współpracy ze wszystkim podmiotami zaangażowanymi w realizację programu, ▪ Koordynowanie działań projektowych wymagających jednoczesnego zaangażowania jednostek i spółek gminy/miasta oraz strony społecznej, ▪ Współpraca z Zespołem ds. rewitalizacji w sprawach związanych z przygotowaniem, prowadzeniem i oceną rewitalizacji, ▪ Inicjowanie projektów ujętych w programie poprzez rezerwowanie środków w budżecie gminy, składanie wniosków i pozyskiwanie środków zewnętrznych na ich realizację, ▪ Opiniowanie propozycji zmian w budżecie miasta odnośnie wartości zadań realizowanych w ramach programu, ▪ Ocena projektów zgłoszonych do realizacji na obszarze objętym rewitalizacją pod kątem osiągnięcia celów programu, ▪ Ocena planowanych do realizacji projektów umiejscowionych poza obszarem rewitalizacji pod kątem ich wpływu na obszar rewitalizacji i w razie wystąpienia niezgodności zgłaszanie tego faktu podmiot zarządzającym (Burmistrz, Rada Miejska, Zespół ds. Rewitalizacji), ▪ Analiza następstw podejmowanych decyzji przestrzennych w skali całej gminy i jej otoczenia dla zapewnienia skuteczności programu rewitalizacji, ▪ Przygotowywanie projektów aktualizacji programu, w tym w szczególności wykazu projektów, ▪ Promocja programu oraz stworzenie systemu informacji o programie i jego zasadach, ▪ Organizacja i wdrażanie systemu monitorowania rzeczowego i finansowego dla programu, ▪ Dokonywanie okresowych przeglądów realizacji projektów, w tym wizyty na miejscu,

	▪ Opracowanie systemu sprawozdawczości z realizacji programu, ▪ Sporządzanie raportów okresowych oraz raportu końcowego z realizacji programu.
--	---

Źródło: Opracowanie własne

Wdrażanie **lokalnego** programu rewitalizacji wymaga zaangażowania lokalnych partnerów z sektora: publicznego, społecznego i gospodarczego. Realizacja niniejszego programu wiąże się z udziałem podmiotu zarządzającego i koordynującego poszczególne działania (pracownika Urzędu Miasta i Gminy Łasin) także w procesie monitoringu i oceny programu (przede wszystkim zapewnienie zgodności z harmonogramem realizacji programu rewitalizacji).

Głównym zadaniem wszystkich podmiotów zaangażowanych w proces rewitalizacji jest ukierunkowanie, kontrolowanie i ocena z punktu widzenia zapewnienia pełnej spójności z dokumentami strategicznymi. Jest to wyjątkowo istotne z uwagi na znaczenie realizacji programu dla sprawnej implementacji pozostałych instrumentów rozwoju Gminy, a także np. dla możliwości pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych, itp.

Schemat 6. System wdrażania programu rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

12.3 System informacji i promocji

Partycypacja społeczności lokalnej (szczegółowo opisana w rozdziale 10) na każdym etapie powstawania i realizacji programu rewitalizacji odgrywa niezmiennie istotną rolę, dostarczając najbardziej rzetelnych informacji na temat problemów, potrzeb oraz potencjałów danego obszaru, które nie są możliwe do uzyskania na podstawie jedynie analizy danych statystycznych. Zaangażowanie na każdym etapie interesariuszy zainteresowanych udziałem w programie (m.in. organizacji pożytku publicznego, stowarzyszeń, przedsiębiorców, mieszkańców) umożliwi im aktywny udział w planowaniu i wdrażaniu zmian społecznych, gospodarczych i infrastrukturalnych zgodnie z ich potrzebami i interesami. Dlatego też niezbędne jest umożliwienie

wymiany informacji i dyskusji o kształcie, jaki powinna przybrać rewitalizacja za pomocą różnorodnych instrumentów promocyjnych i informacyjnych.

Działania informacyjne i promocyjne są nierozdzielnie związane z mechanizmami włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji. Aby udział lokalnej społeczności w tworzeniu i wdrażaniu programu przyniósł spodziewane efekty, konieczne jest prowadzenie szeregu działań, skupiających się przede wszystkim na:

- Organizacji zebrań z mieszkańcami zwłaszcza obszarów rewitalizowanych oraz partnerami społecznymi i gospodarczymi, które stanowią mają forum wymiany informacji i pomysłów na działania rewitalizacyjne,
- Publikowaniu ogłoszeń o wszelkich sprawach związanych z rewitalizacją,
- Wykorzystaniu możliwości kontaktu elektronicznego w postaci publikacji na stronach internetowych.

Dzięki tak zorganizowanej informacji i promocji społeczność lokalna zyska możliwość aktywnego udziału w tworzeniu wizji obszaru zdegradowanego po rewitalizacji, współdecydowania o kształcie zmian oraz kontroli społecznej nad procesem realizacji programu. Stosowane instrumenty informacji i promocji programu rewitalizacji w powiązaniu z zaawansowanymi metodami partycypacji, takimi jak współdecydowanie, aktywne uczestnictwo w projektach czy kontrola obywatelska przyczynią się do wyłonienia na obszarach rewitalizacji lokalnych liderów.

Wszelkie formy partycypacji społecznej, w połączeniu z formami informacji i promocji, mają na celu pobudzenie i aktywizację społeczności na rzecz rozwoju lokalnego z wykorzystaniem posiadanej wiedzy i doświadczenia wszystkich interesariuszy, tak aby wszelkie podejmowane działania prowadziły do urzeczywistnienia wizji obszaru po rewitalizacji.

12.4 Ramowy harmonogram realizacji programu

Ramowy harmonogram realizacji **Lokalnego** Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Łasin na lata 2016-2023 obejmuje okres od 2016 r. kiedy zostały rozpoczęte prace nad programem do końca 2023 r., czyli do planowanego zakończenia realizacji projektów wynikających z programu. Szczegółowe informacje na temat realizacji programu wynikają z rozdziału 11. *Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych.*

13. System monitoringu, oceny skuteczności działań i system wprowadzania zmian

13.1 System monitoringu i oceny skuteczności działań

Monitoring stanowi integralną część zarządzania i ewaluacji postępów programu rewitalizacji, zapewniającą prawidłowość jego realizacji. Program rewitalizacji podlega ocenie stopnia realizacji dokonywanej przez Burmistrza co najmniej raz na trzy lata. Ocena sporządzona przez burmistrza podlega zaopiniowaniu przez **Zespół ds. Rewitalizacji** oraz ogłoszeniu na stronie Biuletynu Informacji Publicznej.

Monitorowanie postępów realizacji oparte będzie na stałym pozyskiwaniu i analizowaniu danych dotyczących realizacji poszczególnych projektów. Bieżąca i systematyczna analiza danych ilościowych i jakościowych osiąganych w trakcie realizacji projektu i porównanie ich z zaplanowanymi w programie, pozwoli na wykrycie rozbieżności oraz umożliwi odpowiednio wczesną korektę możliwych do przewidzenia komplikacji. Zastosowane będą trzy formy monitoringu: monitorowanie postępu prac, monitorowanie środków finansowych projektu i monitorowanie osiągania założonych celów rewitalizacji. Podmiotem odpowiedzialnym za prowadzenie monitoringu i ocenę skuteczności działań oraz wprowadzaniem modyfikacji w reakcji na zmiany będzie Koordynator – pracownik Urzędu Miasta i Gminy Łasin.

Monitoring rzeczowy obejmuje proces realizacji i polegać będzie przede wszystkim na bieżącej kontroli zakresu merytorycznego prowadzonych działań oraz harmonogramu wdrażania projektu na podstawie pomiarów osiągania założonych rezultatów oraz wskaźników realizacji i ich analizy, a także weryfikacji przedmiotowej zgodności z założeniami gminnego programu rewitalizacji.

Monitoring finansowy obejmuje zarządzanie środkami przyznanymi na realizację programu i jest podstawą oceny sprawności ich wydatkowania. Polegać będzie na bieżącej kontroli finansowych aspektów inwestycji: przepływów gotówkowych i poziomu wykorzystania funduszy w poszczególnych kategoriach budżetowych, weryfikacji kwalifikowalności kosztów oraz gromadzeniu informacji o źródłach finansowania programu i stopniu wykorzystania dotacji. Istotnym elementem będzie również kontrola wykonania wzajemnych rozliczeń i zobowiązań z podwykonawcami, ewentualnymi partnerami, uczestnikami projektu i pracownikami oraz weryfikacja finansowej zgodności z założeniami programu.

Monitoring osiągania celów rewitalizacji będzie polegał na monitorowaniu czy założone cele rewitalizacji są osiągnięte tzn. czy problemy będące podstawą wyznaczenia obszaru rewitalizacji ulegają zmniejszeniu lub rozwiązaniu. W tym celu zgodnie z „Zasadami programowania..” **raz na 2 lata Gmina będzie przekazywała do IZ RPO sprawozdanie** zawierające informacje o **zmianie stanu kryzysowego**, na podstawie którego wskazano obszar rewitalizacji (w tym informacje o wskaźnikach będących podstawą wyznaczenia obszaru zdegradowanego). Sprawozdanie będzie określać zarówno bazowe, jak i aktualne wartości wskaźników/kryteriów wyznaczających obszar rewitalizacji. Dane do przygotowywania sprawozdania będą pozyskiwane z odpowiednich referatów Urzędu Miasta i Gminy Łasin i jednostek organizacyjnych Gminy, a także z Powiatowego Urzędu Pracy w Grudziądzu oraz Komendy Powiatowej Policji w Grudziądzu i

Głównego Urzędu Statystycznego. Przygotowywane będą również dla IZ RPO **sprawozdania kwartalne dotyczące osiąganych wskaźników produktu i rezultatu** z SZOOP RPO WK-P w odniesieniu do realizowanych projektów. Dane do przygotowywania tych sprawozdań będą pozyskiwane z dokumentacji dotyczącej danego projektu. Podmiotem odpowiedzialnym za monitorowanie osiągania celów będzie Koordynator – pracownik Urzędu Miasta i Gminy Łasin.

Zadaniem Koordynatora będzie zdawanie Burmistrzowi corocznych raportów z realizacji programu rewitalizacji. Będą one składane na koniec pierwszego kwartału następującego po danym roku kalendarzowym, za który jest sporządzany raport. Taki raport będzie zawierał informacje o zadaniach zaplanowanych na dany rok, które udało się zrealizować, o trudnościach i problemach jakie wystąpiły podczas wdrażania programu wraz z propozycję ich uniknięcia w przyszłości, plan działań na kolejny rok, aktualne wartości wskaźników celu rewitalizacji oraz fakultatywnie propozycje zmian programu. Dane do przygotowywania raportu będą pozyskiwane z odpowiednich referatów Urzędu Miasta i Gminy Łasin i jednostek organizacyjnych Gminy, a także z Powiatowego Urzędu Pracy w Grudziądzu oraz Komendy Powiatowej Policji w Grudziądzu i Głównego Urzędu Statystycznego. W sytuacji gdy z 2 kolejnych raportów będzie wynikało, że sytuacja na obszarze rewitalizacji nie ulega poprawie (nie poprawiają się wartości badanych wskaźników), podjęte zostaną odpowiednie działania celem wprowadzenia stosownych zmian w programie rewitalizacji. Propozycję zmian w programie rewitalizacji przygotowuje Koordynator wspólnie z **Zespołem** ds. Rewitalizacji. Następnie zostaną przeprowadzone konsultacje społeczne zmian programu ze wszystkimi grupami interesariuszy. Zmieniony program w wersji po konsultacjach zostanie przedłożony Radzie Miejskiej celem uchwalenia.

13.2 System wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu

Ze względu na cel i charakter **lokalny** program rewitalizacji ma formułę otwartą, tzn. że w przypadku zmiany wymogów prawnych, pojawiania się nowych problemów oraz wykreowania nowych projektów – będzie on aktualizowany. Projekty odpowiadające na zidentyfikowane problemy będą systematycznie przygotowywane w całym okresie wdrożeniowym.

Sytuacje, w których konieczna może być zmiana programu to m.in.:

- Brak wpływu na rozwiązywanie/zmniejszanie problemów będących podstawą wyznaczenia obszaru zdegradowanego, brak osiągania założonych celów, brak pozytywnych zmian na obszarze rewitalizacji.
- Zmiana aktualnych warunków sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy,
- Nowo zidentyfikowane potrzeby i oczekiwania mieszkańców obszarów kryzysowych,
- Wzrost bądź spadek poziomu zaangażowania podmiotów lokalnych w planowane działania,
- Konieczność dostosowania działań do możliwości budżetu Gminy oraz dostępności środków zewnętrznych.

14. Wykaz niezbędnych zmian, ocen i opinii

Ocena oddziaływania na środowisko Gminnego Programu Rewitalizacji

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko²⁴ projekt Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Łasin na lata 2016-2023 został przedłożony Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Bydgoszczy oraz Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu w Bydgoszczy celem uzgodnienia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Gminny Program Rewitalizacji a ochrona zabytków

Prace konserwatorskie i restauratorskie, roboty budowlane, badania konserwatorskie i architektoniczne, a także inne działania, które mogłyby prowadzić do naruszenia lub zmiany wyglądu obiektów i terenów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków, ujętych w ewidencji zabytków lub wskazanych do objęcia ochroną postanowieniami w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, będą prowadzone zgodnie z wymogami odrębnych przepisów dotyczących ochrony zabytków.

W przypadku **obiektów i terenów objętych ochroną zabytków** przed planowanymi pracami polegającymi m. in. na remoncie, budowie, modernizacji, iluminacji świetlnej, zagospodarowaniu terenu oraz rewaloryzacji parków skwerów zieleni, Gmina każdorazowo wystąpi do Kujawsko-Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o **zalecenia konserwatorskie**. Wskazane prace będą prowadzone zgodnie z wymogami odrębnych przepisów dotyczących ochrony zabytków.

Gminny Program Rewitalizacji a ochrona przyrody

Na obszarach rewitalizacji, na których występują **formy ochrony przyrody**, wszelkie podejmowane działania będą prowadzone zgodnie z wymogami odrębnych przepisów dotyczących ustanowionych form ochrony przyrody.

²⁴ Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 z późn. zm.

Gminny Program Rewitalizacji a obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych

Na terenie gminy Łasin rzeka Osa i Gardęga stanowią źródło szczególnego zagrożenia powodzią. Prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi wynosi 1% - tzw. woda stuletnia (prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat). Ponadto sieć hydrograficzna składa się głównie z niewielkich cieków i rowów oraz kilku jezior. Występują znaczne powierzchnie terenów podmokłych, które sprzyjają powstawaniu lokalnych, sezonowych podtopień. Ich występowanie zależy głównie od okresowych zjawisk meteorologicznych.

Ponadto na terenie gminy Łasin znajdują się obszary predysponowane do osuwania się mas ziemnych. Przed realizacją inwestycji należy przeprowadzić badania geologiczne w celu wyeliminowania potencjalnych zagrożeń z tym faktem związanych.

Inwestycje prowadzone na obszarach szczególnie zagrożonych powodzią oraz obszarach osuwania się mas ziemnych będą prowadzone zgodnie z ograniczeniami i nakazami wynikającymi z przepisów odrębnych.

Wykaz zmian w uchwałach

Ze względu na zaplanowane w niniejszym programie przedsięwzięcia rewitalizacyjne **nie jest konieczne dokonywanie zmian** uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego (Dz. U. z 2014 r., poz. 150 oraz z 2015 r., poz. 1322).

Realizacja niniejszego programu w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego **nie wymaga wprowadzania zmian w:**

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Łasin (Uchwała nr XXX/193/2013 Rady Miejskiej w Łasinie z dnia 04.12.2013 r.),
- Miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego obowiązujących na obszarze wskazanym do rewitalizacji, tj.:
 - a) Uchwale Nr XXXIII/219/2001 Rady Miasta i Gminy Łasin z dnia 28 grudnia 2001 r. w sprawie zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Łasin dla terenów położonych w Nogacie nad Jeziorem Kuchnia (działki nr 2/2, 2/3, 2/4, 2/5, 2/6, 6/1 - obręb Nogat),
 - b) Uchwale Nr XXXVIII/302/2010 Rady Miejskiej Łasin z dnia 28 października 2010 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego teren nad Jeziorem Nogat w sołectwie Nogat.

Dla prawidłowej realizacji założeń programu **nie jest konieczne uchwalenie miejscowego planu rewitalizacji**, o którym mowa w art. 37f ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym²⁵.

²⁵ Dz. U. z 2016 r., poz. 778

Dla obszaru objętego rewitalizacją **nie będzie tworzona Specjalna Strefa Rewitalizacji**. Jeżeli w późniejszym terminie zajdzie konieczność ustanowienia Strefy, zostanie ona wprowadzona w drodze uchwały będącej aktem prawa miejscowego na okres maksymalnie 10 lat, zgodnie z postanowieniami ustawy o rewitalizacji.

Niezwłocznie po uchwaleniu Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Łasin na lata 2016-2023, Rada Miejska wprowadzi przedsięwzięcia rewitalizacyjne zawarte w tym programie, służące realizacji zadań własnych gminy, do załącznika do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej gminy, o którym mowa w art. 226 ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych²⁶. Jeżeli dane dotyczące tych przedsięwzięć nie są wystarczające do wpisania ich do załącznika do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej gminy, Rada Miejska wprowadzi przedsięwzięcia do tego załącznika niezwłocznie po ustaleniu niezbędnych danych.

Wykaz niezbędnych opinii

Dla Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Łasin na lata 2016-2023 **wystąpiono o wydanie opinii przez podmioty wskazane w art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy o rewitalizacji:**

- 1) Zarząd Powiatu Grudziądzkiego - w zakresie zgodności ze strategią rozwoju powiatu,
- 2) Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego - w zakresie zgodności z planem zagospodarowania przestrzennego województwa i strategią rozwoju województwa,
- 3) Wojewodę Kujawsko-Pomorskiego - w zakresie zgodności z zadaniami rządowymi służącymi realizacji celu publicznego określonego w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. O gospodarce nieruchomościami,
- 4) Nadwiślański Oddział Straży Granicznej w Warszawie - w zakresie wymagań bezpieczeństwa i obronności,
- 5) Wojewódzki Sztab Wojskowy w Bydgoszczy - w zakresie wymagań bezpieczeństwa i obronności,
- 6) Komendę Powiatową Policji w Grudziądzu - w zakresie wymagań bezpieczeństwa i obronności,
- 7) Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego Delegatura w Bydgoszczy - w zakresie wymagań bezpieczeństwa i obronności,
- 8) Komendanta Miejskiego Państwowej Straży Pożarnej w Grudziądzu - w zakresie ochrony przeciwpożarowej,
- 9) Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Bydgoszczy,
- 10) Gminną Komisję Urbanistyczno - Architektoniczną,
- 11) Powiatowy Zarząd Dróg w Grudziądzu,
- 12) Zarząd Dróg Wojewódzkich w Bydgoszczy,
- 13) Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Bydgoszczy,
- 14) Zakład Gospodarki Komunalnej w Łasinie,
- 15) Gminną Spółkę Wodną,
- 16) Energa Operator S. A. oddział w Toruniu,
- 17) Pomorską Spółkę Gazownictwa oddział w Gdańsku,
- 18) Orange Polska S. A., oddział w Bydgoszczy,
- 19) PKP S.A. Oddział Gospodarowania Nieruchomościami w Gdańsku,
- 20) Komitet Rewitalizacji,

²⁶ Dz. U. z 2013 r. poz. 885, z późn. zm.

- 21) Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy – w zakresie form ochrony przyrody,
- 22) Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków – w zakresie form ochrony zabytków,
- 23) Właściwy organ administracji geologicznej – w zakresie zagospodarowania terenów osuwisk,
- 24) Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku - w zakresie zagospodarowania obszarów szczególnego zagrożenia powodzią,
- 25) Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe - w zakresie nieruchomości Skarbu Państwa będących w trwałym zarządzie tego Gospodarstwa.

Uwagi zgłoszone w przedstawionych przez powyższe podmioty opiniach **zostaną uwzględnione** w programie rewitalizacji oraz **będą brane pod uwagę na etapie realizacji poszczególnych przedsięwzięć.**

Ocena oddziaływania na środowisko na etapie aktualizacji Programu Rewitalizacji

Zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko²⁷ projekt aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Łasin na lata 2016 - 2023 został przedłożony Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Bydgoszczy oraz Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu w Bydgoszczy celem uzgodnienia konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy pismem ... z dnia ... r. oraz Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Bydgoszczy pismem ... z dnia ... r. uzgodnili dla niniejszego dokumentu.

²⁷ Dz. U. z 2016 r., poz. 353 z późn. zm.

Załączniki

Załącznik 1. Wzór formularza konsultacji

FORMULARZ KONSULTACJI SPOŁECZNYCH
dotyczących wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie
Miasta i Gminy Łasin

....., dnia2016 r.

CZĘŚĆ I - DANE UCZESTNIKA KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

Imię i nazwisko:

Nazwa organizacji:

Adres korespondencyjny:

Telefon/ e-mail:

Uwagi do projektu uchwały:

LP.	CZĘŚĆ DOKUMENTU, KTÓREGO DOTYCZY UWAGA (ROZDZIAŁ, PUNKT)	TREŚĆ PROPONOWANEJ UWAGI	UZASADNIENIE

Wyrażam zgodę na gromadzenie, przetwarzanie i przekazywanie moich danych osobowych, zbieranych w celu przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących projektu programu współpracy zgodnie z Ustawą z dnia 29 sierpnia 1997r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2016 r., poz. 922 j. t.).

.....
czytelny podpis

FORMULARZ KONSULTACJI SPOŁECZNYCH
dotyczący projektu Gminnego Programu Rewitalizacji

Miasta i Gminy Łasin na lata 2016-2023 oraz Komitetu Rewitalizacji

....., dnia2016 r.

CZĘŚĆ I - DANE UCZESTNIKA KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

Imię i nazwisko:

Nazwa organizacji:

Adres korespondencyjny:

Telefon/ e-mail:

Uwagi do projektu:

LP.	CZĘŚĆ DOKUMENTU, KTÓREGO DOTYCZY UWAGA (ROZDZIAŁ, PUNKT)	TREŚĆ PROPONOWANEJ UWAGI	UZASADNIENIE

Wyrażam zgodę na gromadzenie, przetwarzanie i przekazywanie moich danych osobowych, zbieranych w celu przeprowadzenia konsultacji społecznych dotyczących projektu programu współpracy zgodnie z Ustawą z dnia 29 sierpnia 1997r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2016 r., poz. 922 j. t.).

.....
czytelny podpis

Załącznik 2. Wzór ankiety

Ankieta dotycząca wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Miasta i Gminy Łasin

Szanowni Państwo!

Prosimy o udzielenie odpowiedzi na pytania z poniższej ankiety. Celem badania jest poznanie Państwa opinii na temat aktualnych problemów, czynników i zjawisk kryzysowych występujących na obszarach zdegradowanych gminy oraz potrzeb i oczekiwanych działań w zakresie rewitalizacji, mających na celu ich ożywienie społeczno-gospodarcze. Ankieta jest całkowicie anonimowa. Wyniki ankiety będą gromadzone i wykorzystywane przez firmę Dorfin Grant Thornton w celu opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Łasin na lata 2016 - 2023. Jak ocenia Pan(i) jakość życia w swoim miejscu zamieszkania?

- a. Bardzo dobrze
- b. Dobrze
- c. Ani dobrze ani źle
- d. Źle
- e. Bardzo źle

1. Gdzie Pan(i) i członkowie Pana(i) rodziny głównie korzystają z poniższych usług?

	W miejscu zamieszkania	W innej miejscowości w gminie	Poza gminą	Nie korzystam
Opieka przedszkolna				
Edukacja podstawowa				
Zajęcia pozalekcyjne				
Podstawowa opieka zdrowotna				
Usługi rehabilitacyjno-opiekuńcze				
Sport i rekreacja				
Rozrywka				
Dostęp do internetu				

2. Największe problemy społeczne w Pana(i) miejscu zamieszkania.

(Proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)

- a. Alkoholizm
- b. Narkomania
- c. Bezrobocie
- d. Wiele rodzin mających problemy w sprawach opiekuńczo-wychowawczych
- e. Wiele osób starszych/chorych, które nie mają zapewnionej opieki
- f. Przemoc w rodzinie
- g. Duża liczba osób żyjących w ubóstwie
- h. Zakłócanie porządku publicznego/bójki/rozboje
- i. Brak miejsca do uprawiania sportu/rekreacji
- j. Brak miejsc z atrakcyjną ofertą kulturalną
- k. Niska aktywność lokalnej społeczności
- l. Inne

3. Największe problemy w sferze gospodarczej w Pana(i) miejscu zamieszkania.

(Proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)

- a. Brak miejsc pracy
- b. Brak terenów inwestycyjnych/miejsc do prowadzenia działalności gospodarczej
- c. Brak wsparcia dla przedsiębiorców
- d. Brak dobrego dojazdu do miejscowości
- e. Duża konkurencja lepiej rozwiniętych sąsiednich miejscowości/gmin
- f. Inne

4. Największe problemy w sferze przestrzenno-technicznej w Pana(i) miejscu zamieszkania.

(Proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)

- a. Nieład architektoniczny (brzydkie, przypadkowe budownictwo)

- b. Brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego
 - c. Niedostatecznie rozwinięta lub brak sieci kanalizacyjnej
 - d. Brak lub zbyt mało przydomowych oczyszczalni ścieków
 - e. Brak dbałości mieszkańców o otoczenie ich posesji
 - f. Zły stan dróg
 - g. Brak lub niedostateczna ilość połączeń komunikacyjnych
 - h. Dostęp do sieci światłowodowej
 - i. Inne
5. Największe problemy w sferze środowiskowej w Pana(i) miejscu zamieszkania.
(Proszę zaznaczyć maksymalnie 3 odpowiedzi)
- a. Dzikie wysypiska
 - b. Zanieczyszczenie powietrza (przez ruch samochodowy, tradycyjne piece grzewcze)
 - c. Niewłaściwa gospodarka odpadami
 - d. Niska świadomość ekologiczna
 - e. Inne
6. Czego według Pana(i) najbardziej potrzeba w Pana(i) miejscu zamieszkania, aby stało się ono bardziej przyjazne dla mieszkańców i mogło się lepiej rozwijać?
-

METRYCZKA

1. Płeć

- a. Mężczyzna b. Kobieta

2. Wiek:

- a. Do 18 lat
- b. Od 18 do 24 lat
- c. Od 25 do 29 lat
- d. Od 30 do 39 lat
- e. Od 40 do 49 lat
- f. Od 50 do 59 lat
- g. 60 lat i więcej

3. Wykształcenie:

- a. Podstawowe
- b. Zasadnicze zawodowe
- c. Średnie
- d. Wyższe

4. Reprezentowany sektor:

- a. Rolnictwo
- b. Przemysł
- c. Usługi
- d. Administracja
- e. Uczeń
- f. Emeryt
- g. Bezrobotny

5. Miejsce zamieszkania:

.....

Dziękujemy za udzielenie odpowiedzi!

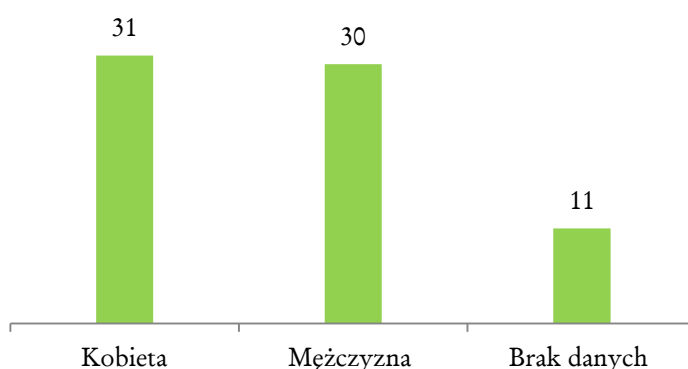
Załącznik 3. Wyniki badania ankietowego

W okresie realizacji konsultacji społecznych na terenie Miasta i Gminy Łasin w dniach 16 maja 2016 r. – 15 czerwca 2016 r. otrzymano łącznie 72 ankiety (w wersji papierowej lub elektronicznej). Kwestionariusz ankiety zawierał zarówno pytania zamknięte z gotową kafeterią odpowiedzi, jak i pytania otwarte, w których respondenci udzielali odpowiedzi własnymi słowami.

Dane metryczkowe

W badaniu ankietowym wzięły udział łącznie 72 osoby z miejscowości położonych na terenie Gminy Łasin. W badanej grupie znalazło się 31 kobiet i 30 mężczyzn (11 osób nie udzieliło odpowiedzi odnośnie płci).

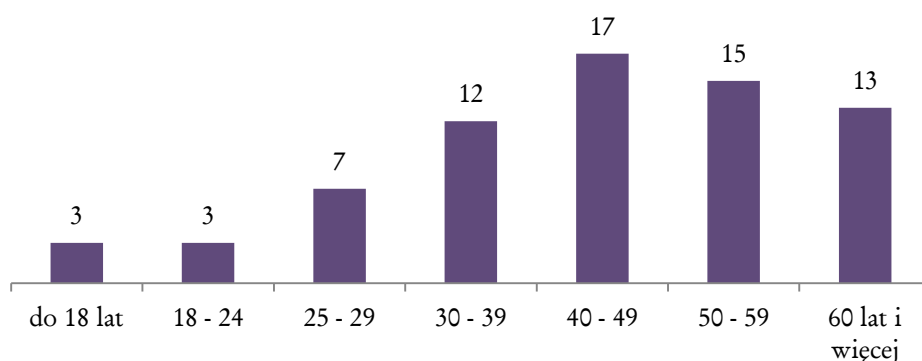
Wykres 25. Płeć osób biorących udział w badaniu ankietowym

Źródło: Opracowanie własne

Respondenci biorący udział w badaniu deklarowali głównie wiek powyżej 30 lat. (najbardziej licznie reprezentowana była kategoria wiekowa 40 – 49 lat).

Wykres 26. Wiek osób biorących udział w badaniu ankietowym

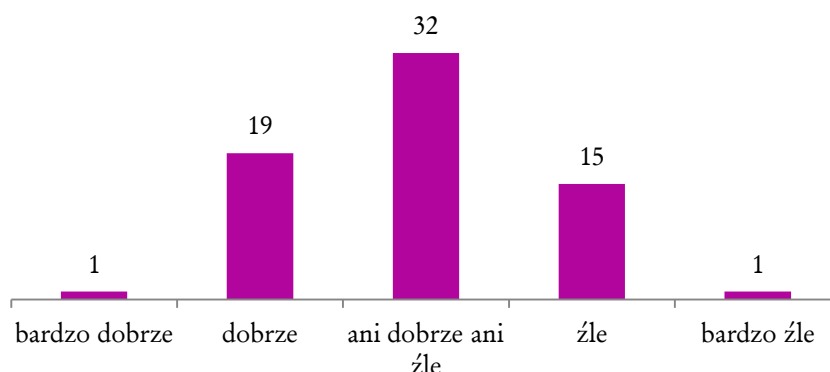
Źródło: Opracowanie własne

Opinie w badaniu ankietowym wyraziły osoby deklarujące różny poziom wykształcenia: zasadnicze zawodowe (23 osoby), średnie (19 osób), wyższe (17 osób), a także podstawowe (11 osób). Ankietowani reprezentowali różne sektory: rolnictwo (28 osób), administracja (15 osób), usługi (12 osób), a także przemysł (4 osoby). W badaniu brały udział również osoby bezrobotne (3 osoby), emeryci (8 osób) oraz uczniowie (3 osoby).

1. Jak ocenia Pan(i) jakość życia w swoim miejscu zamieszkania?

Osoby biorące udział w badaniu na średnim poziomie oceniły jakość życia w swoim miejscu zamieszkania. Ponad połowa respondentów – 32 osoby udzieliły odpowiedzi „ani dobrze, ani źle”. Na dobrym poziomie jakość życia w danej miejscowości oceniło 19 ankietowanych, natomiast 15 osób przyznało, że żyje się im źle. Najbardziej skrajne oceny – „bardzo dobrze” i „bardzo źle” wskazały pojedyncze osoby.

Wykres 27. Ocena jakości życia w miejscu zamieszkania

Źródło: Opracowanie własne

2. Gdzie Pan(i) i członkowie Pana(i) rodziny korzystają z poniższych usług?

Dostęp osób ankietowanych do poszczególnych usług jest bardzo zróżnicowany. Poszczególni badani deklaruwali, że w głównej mierze dostęp do usług takich jak: edukacja podstawowa, podstawowa opieka zdrowotna, usługi rehabilitacyjno-opiekuńcze oraz usługi związane z rozrywką, sportem i rekreacją zapewniony jest głównie w innej miejscowości na terenie gminy (nie w miejscowości zamieszkania). W poszczególnych miejscowościach oferta ta jest ograniczona. W miejscu zamieszkania respondenci w większości korzystają z Internetu (ponad 73% wskazań). Żadna z osób badanych nie wskazała, że korzysta z wymienionych usług poza terenem swojej gminy.

Tabela 53. Lokalizacja korzystania z usług

	W miejscu zamieszkania	W innej miejscowości w gminie	Poza gminą	Nie korzystam
Opieka przedszkolna	14,1%	32,8%	4,7%	48,4%
Edukacja podstawowa	22,7%	45,5%	1,5%	30,3%
Zajęcia pozalekcyjne	14,5%	35,5%	3,2%	46,8%
Podstawowa opieka zdrowotna	18,6%	70,0%	5,7%	5,7%
Usługi rehabilitacyjno-opiekuńcze	14,5%	60,9%	5,8%	18,8%
Sport i rekreacja	20,3%	40,6%	9,4%	29,7%
Rozrywka	27,7%	43,1%	15,4%	13,8%
Dostęp do Internetu	73,1%	10,4%	1,5%	14,9%

Źródło: Opracowanie własne

3. Największe problemy społeczne w Pana(i) miejscu zamieszkania.

Największym problemem na analizowanym terenie jest wysoki poziom bezrobocia – odpowiedzi takiej udzieliło 52 z 72 badanych. Problematyczny jest także brak miejsca umożliwiającego uprawianie sportu oraz brak miejsc z atrakcyjną ofertą kulturową – odpowiednio 44 i 40 osób wskazywało na dane kwestie. Rzadziej respondenci dostrzegali takie problemy jak: niska aktywność społeczności lokalnej (24 wskazania), problemy alkoholowe (19 wskazań) oraz

duża liczba osób żyjących w ubóstwie (16 wskazań). Ankietowani najrzadziej wskazywali na problemy związane z brakiem opieki nad osobami starszymi, problemy opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach, przemoc w rodzinach czy zagrożenia bezpieczeństwa publicznego. Na terenie gminy nie dostrzeżono istnienia problemu narkomanii.

Wykres 28. Największe problemy społeczne na danym obszarze

Źródło: Opracowanie własne

4. Największe problemy w sferze gospodarczej w Pana(i) miejscu zamieszkania.

Największym problemem w sferze gospodarczej w miejscu zamieszkania respondentów jest brak miejsc pracy – aż 55 na 72 osoby udzieliło odpowiedzi dotyczących tego aspektu. Dużym utrudnieniem na danym terenie jest również brak dogodnego dojazdu do miejscowości – opinię taką wyraziło aż 51 osób. Ankietowani zwrócili także uwagę na brak wsparcia dla przedsiębiorców – 23 wskazania. Najrzadziej ankietowani zwracali uwagę na konkurencję ze strony innych miejscowości i gmin ościennych oraz brak terenów inwestycyjnych.

Wykres 29. Największe problemy gospodarcze na danym obszarze

Źródło: Opracowanie własne

5. Największe problemy w sferze przestrzenno-technicznej w Pana(i) miejscu zamieszkania.

Głównymi problemami wskazywanym przez respondentów w sferze przestrzenno-technicznej na terenie ich miejscowości jest zły stan dróg (48 odpowiedzi) oraz brak lub niewystarczająca liczba połączeń komunikacyjnych (40 wskazań). Negatywnie ocenione zostały również kwestie związane z gospodarką ściekową – problem zbyt małej ilości przydomowych oczyszczalni ścieków dostrzegło 28 respondentów, natomiast 23 osoby zwróciły uwagę na problemy z niedostatecznie rozwiniętą siecią kanalizacyjną. Uczestnicy badania zwrócili również uwagę na aspekty estetyczne swojej miejscowości, a mianowicie brak dbałości mieszkańców o prywatne posesje oraz nieład architektoniczny (odpowiednio 18 i 15 wskazań). Najrzadziej do problemów w sferze przestrzenno-technicznej zaliczano brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i brak dostępu do sieci światłowodowej.

Wykres 30. Największe problemy przestrzenno-techniczne na danym obszarze

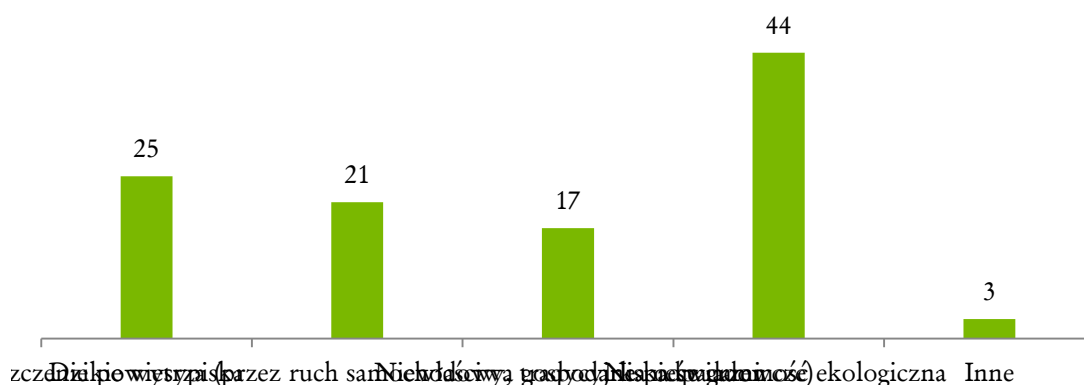

Źródło: Opracowanie własne

6. Największe problemy w sferze środowiskowej w Pana(i) miejscu zamieszkania.

W sferze środowiskowej ankietowani zwrócili uwagę głównie niską świadomość ekologiczną mieszkańców gminy – odpowiedzi takiej udzieliły 44 osoby. Problematyczność kwestii takich jak dzikie wysypiska śmieci oraz zanieczyszczenia powietrza dostrzega ponad 20 badanych (odpowiednio 23 i 21 wskazań). 17 osób uważa gospodarkę odpadami na terenie swojej miejscowości za niewłaściwą.

Wykres 31. Największe problemy środowiskowe na danym obszarze

Źródło: Opracowanie własne

7. Czego według Pana(i) najbardziej potrzeba w Pana(i) miejscu zamieszkania, aby stało się ono bardziej przyjazne dla mieszkańców i mogło się lepiej rozwijać?

Osoby biorące udział w badaniu ankietowym wskazały różnego rodzaju potrzeby, jakie ich zdaniem istnieją w zamieszkiwanym przez nie miejscu. W odpowiedziach respondentów pojawiły się zarówno kwestie społeczne i techniczne.

Do najważniejszych potrzeb społecznych zaliczono:

- Stworzenie miejsca integracji i aktywizacji społecznej lokalnej społeczności (świetlice wiejskiej),
- Działania mające na celu zwiększenie aktywności społeczności lokalnej,
- Działania skierowane do osób starszych (np. uniwersytet trzeciego wieku),
- Działania nakierowane na rozwijanie pasji i zainteresowań mieszkańców gminy,
- Zajęcia sportowe (np. fitness),
- Organizacja imprez okolicznościowych dla mieszkańców gminy,
- Możliwość udziału obywateli w projektowaniu budżetu gminy – budżet obywatelski,
- Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy,
- Wsparcie dla przedsiębiorców.

Ankietowani zwrócili również uwagę na potrzeby w kwestii infrastrukturalnej:

- Budowa/modernizacja obiektów infrastruktury społecznej – świetlic wiejskich w poszczególnych sołectwach – stworzenie miejsc integracji i aktywizacji lokalnej społeczności,
- Stworzenie obiektów infrastruktury sportowej i rekreacyjnej – boisk sportowych, siłowni zewnętrznych, placów zabaw dla dzieci, parku rozrywki,
- Poprawa infrastruktury drogowej – modernizacja dróg, utwardzenie nawierzchni, montaż oświetlenia
- Budowa chodników i ścieżek pieszko-rowerowych,
- Budowa infrastruktury technicznej – podłączenie do kanalizacji, budowa przydomowych oczyszczalni ścieków, podłączenie do światłowodu,
- Zwiększenie liczby połączeń komunikacji publicznej, które umożliwią mieszkańcom większą mobilność,

- Poprawa estetyki przestrzeni publicznej, zagospodarowanie terenów publicznych.

Spis tabel

Tabela 1. Podział miasta Łasin na jednostki strukturalne.....	21
Tabela 2. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na obszarze miasta Łasin	21
Tabela 3. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na obszarze miasta Łasin.....	22
Tabela 4. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na obszarze miasta Łasin	22
Tabela 5. Liczba budynków, budowli, których stan konstrukcji ogranicza lub uniemożliwia ich użytkowanie względem ogółu tych obiektów na obszarze miasta Łasin.....	22
Tabela 6. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej w jednostkach strukturalnych	23
Tabela 7. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na obszarze sołectw zlokalizowanych w północnej i północno-zachodniej części Gminy Łasin.....	27
Tabela 8. Przeciętny wynik sprawdzianu szóstoklasistów w danej szkole za ostatnie 3 lata w sołectwach zlokalizowanych w północnej i północno-zachodniej części Gminy Łasin.....	27
Tabela 9. Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku w sołectwach zlokalizowanych w północnej i północno-zachodniej części Gminy Łasin	28
Tabela 10. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej na obszarze sołectw zlokalizowanych w północnej i północno-zachodniej części Gminy Łasin.....	28
Tabela 11. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na obszarze sołectw zlokalizowanych w północno-wschodniej i środkowej części Gminy Łasin	30
Tabela 12. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na obszarze sołectw zlokalizowanych w północno-wschodniej i środkowej części Gminy Łasin.....	30
Tabela 13. Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w liczbie dzieci w tym wieku w sołectwach zlokalizowanych w północno-wschodniej i środkowej części Gminy Łasin	32
Tabela 14. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej na obszarze sołectw zlokalizowanych w północno-wschodniej i środkowej części gminy Łasin	32
Tabela 15. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na obszarze sołectw zlokalizowanych w środkowo-wschodniej części Gminy Łasin.....	33
Tabela 16. Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na obszarze sołectw zlokalizowanych w środkowo-wschodniej części Gminy Łasin	33
Tabela 17. Wskaźnik przestępstw kryminalnych na 1000 mieszkańców na obszarze sołectw zlokalizowanych w środkowo-wschodniej części Gminy Łasin.....	33
Tabela 18. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej na obszarze sołectw zlokalizowanych w środkowo-wschodniej części Gminy Łasin.....	34
Tabela 19. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na obszarze sołectw zlokalizowanych w południowej części gminy Łasin.....	34

Tabela 20. Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na obszarze sołectw zlokalizowanych w południowej części Gminy Łasin	35
Tabela 21. Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku na obszarze sołectw zlokalizowanych w południowej części Gminy Łasin	35
Tabela 22. Wskaźniki występowania stanu kryzysowego w sferze społecznej na obszarze sołectw zlokalizowanych w południowej części gminy Łasin.....	35
Tabela 23. Sołectwo Jankowice – przestrzeń zdegradowana	37
Tabela 24. Sołectwo Nogat - negatywne zjawiska w innych sferach	37
Tabela 25. Sołectwo Zawda - negatywne zjawiska w innych sferach.....	38
Tabela 26. Sołectwo Zawdzka Wola - negatywne zjawiska w innych sferach	39
Tabela 27. Powierzchnia i ludność Miasta i Gminy Łasin objęta rewitalizacją.....	42
Tabela 28. Obszar rewitalizacji w części wiejskiej Gminy Łasin	43
Tabela 29. Cel rewitalizacji: przekształcenie przestrzeni zdegradowanych na cele aktywizacji społecznej.....	46
Tabela 30. Cel rewitalizacji: rozwój społeczny dzieci i młodzieży w rejonach o niskim poziomie kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych	46
Tabela 31. Cel rewitalizacji: zwiększenie partycypacji w życiu społecznym dla społeczności w rejonach o wysokim uzależnieniu od świadczeń pomocy społecznej.....	46
Tabela 32. Wykaz ulic wchodzących w skład obszaru rewitalizacji.....	47
Tabela 33. Obszar I-Centrum – rejon obsługi szkoły i wyniki sprawdzianu szóstoklasistów	50
Tabela 34. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w Gimnazjum nr 1 w Łasinie.....	51
Tabela 35. Wyniki sprawdzianu szóstoklasistów w SP w Zawdzie	67
Tabela 36. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w Gimnazjum nr 2.....	67
Tabela 37. Wyniki sprawdzianu szóstoklasistów w SP w Zawdzie	73
Tabela 38. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w Gimnazjum nr 2.....	74
Tabela 39. Wyniki sprawdzianu szóstoklasistów w SP w Zawdzie	80
Tabela 40. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w Gimnazjum nr 2.....	82
Tabela 41. Wskaźniki dla celów rewitalizacji.....	94
Tabela 42. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne	98
Tabela 43. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne	116
Tabela 44. Realizacja koncepcji projektów zintegrowanych w odniesieniu do poszczególnych projektów finansowanych ze środków na rewitalizację	122
Tabela 45. Powiązanie projektów rewitalizacyjnych ze zdiagnozowanymi problemami na obszarze rewitalizacji.....	127
Tabela 46. Formy konsultacji społecznych wykorzystane na etapie diagnozowania	133
Tabela 47. Formy konsultacji społecznych wykorzystane na etapie konsultacji projektu GPR	137
Tabela 48. Formy konsultacji społecznych na etapie aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji	142
Tabela 49. Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe	144
Tabela 50. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe	149
Tabela 51. Najważniejsze zadania podmiotów uczestniczących w procesie przygotowania i wdrażania programu rewitalizacji	153
Tabela 52. Najważniejsze zadania podmiotu koordynującego działania w programie rewitalizacji	154

Tabela 53. Lokalizacja korzystania z usług.....	169
---	-----

Spis wykresów

Wykres 1. Struktura wiekowa ludności na podobszarze Centrum w 2015 r.....	48
Wykres 2. Struktura bezrobocia na podobszarze Centrum w 2015 r.....	48
Wykres 3. Skala korzystania z pomocy społecznej na podobszarze Centrum w 2015 r.....	49
Wykres 4. Struktura wieku i płci w Nogacie w 2015 r.....	57
Wykres 5. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w Nogacie w 2015 r.....	57
Wykres 6. Struktura bezrobocia w Nogacie w 2015 r.....	58
Wykres 7. Skala korzystania z pomocy społecznej w Nogacie w 2015 r.....	58
Wykres 8. Frekwencja wyborcza w OKW nr 6	60
Wykres 9. Przedsiębiorczość na terenie sołectwa Nogat	60
Wykres 10. Struktura wieku i płci w Nowych Jankowicach w 2015 r.....	65
Wykres 11. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w Nowych Jankowicach w 2015 r.	65
Wykres 12. Struktura bezrobocia w Nowych Jankowicach w 2015 r.....	66
Wykres 13. Skala korzystania z pomocy społecznej w Nowych Jankowicach w 2015 r.....	66
Wykres 14. Frekwencja wyborcza w OKW nr 7	68
Wykres 15. Struktura wieku i płci w Zawdzie w 2015 r.	72
Wykres 16. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w Zawdzie w 2015 r.....	72
Wykres 17. Struktura bezrobocia w Zawdzie w 2015 r.....	72
Wykres 18. Skala korzystania z pomocy społecznej w Zawdzie w 2015 r.	73
Wykres 19. Frekwencja wyborcza w OKW nr 7	74
Wykres 20. Struktura wieku i płci w Zawdzkiej Woli w 2015 r.	78
Wykres 21. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w Zawdzkiej Woli w 2015 r.....	79
Wykres 22. Struktura bezrobocia w Zawdzkiej Woli w 2015 r.....	79
Wykres 23. Skala korzystania z pomocy społecznej w Zawdzkiej Woli w 2015 r.....	80
Wykres 24. Frekwencja wyborcza w OKW nr 7	82
Wykres 25. Płeć osób biorących udział w badaniu ankietowym.....	168
Wykres 26. Wiek osób biorących udział w badaniu ankietowym.....	168
Wykres 27. Ocena jakości życia w miejscu zamieszkania	169
Wykres 28. Największe problemy społeczne na danym obszarze.....	171
Wykres 29. Największe problemy gospodarcze na danym obszarze.....	171
Wykres 30. Największe problemy przestrzenno-techniczne na danym obszarze	172
Wykres 31. Największe problemy środowiskowe na danym obszarze	173

Spis map

Mapa 1. Położenie Miasta i Gminy Łasin na tle powiatu grudziądzkiego	15
Mapa 2. Obszar zdegradowany na terenie miasta Łasin	24
Mapa 3. Gmina Łasin w podziale na grupy sołectw wyznaczonych do zbadania występowania stanu kryzysowego.....	26
Mapa 4. Obszary zdegradowane na terenie wiejskim Gminy Łasin.....	39
Mapa 5. Obszar rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego na terenie Miasta i Gminy Łasin	41
Mapa 6. Obszar rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w Mieście Łasin.....	43

Mapa 7. Obszar rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w części wiejskiej Gminy Łasin	44
---	----

Spis schematów

Schemat 1. Proces rewitalizacji	5
Schemat 2. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na obszarze wiejskim	7
Schemat 3. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na obszarze Miasta Łasin	8
Schemat 4. Powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.....	10
Schemat 5. Stopień zaangażowania interesariuszy w partycypację społeczną	131
Schemat 6. System wdrażania programu rewitalizacji.....	155

Spis zdjęć

Zdjęcie 1. Przykładowe drogi wymagające modernizacji – ul. Podmurna.....	53
Zdjęcie 2. Budynek przy ul. Szkolnej w Łasinie.....	55
Zdjęcie 3. Świetlica wiejska w Nogacie	63
Zdjęcie 4. Teren wokół świetlicy w Nogacie	63
Zdjęcie 5. Przestrzeń zdegradowana – budynek po kotłowni osiedlowej.....	70
Zdjęcie 6. Świetlica wiejska w Zawdzie.....	76
Zdjęcie 7. Świetlica wiejska w Zawdzkiej Woli.....	84
Zdjęcie 8. Teren wokół i droga prowadząca do świetlicy w Zawdzkiej Woli	84
Zdjęcie 9. Zaproszenie na konsultacje	134
Zdjęcie 10. Spotkania podczas konsultacji społecznych w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	135
Zdjęcie 11. Spotkania w sprawie projektów rewitalizacyjnych	136
Zdjęcie 12. Informacja o konsultacjach projektu GPR.....	138
Zdjęcie 13. Obwieszczenie o konsultacjach społecznych projektu GPR.....	139
Zdjęcie 14. Informacja o konsultacjach w sprawie zmiany programu rewitalizacji.....	141

Załączniki

Załącznik 1. Wzór formularza konsultacji.....	163
Załącznik 2. Wzór ankiety.....	165
Załącznik 3. Wyniki badania ankietowego	166